

STRATEGIJA RAZVOJA RADIJSKIH IN TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV
V REPUBLIKI SLOVENIJI

Kazalo

I.	Uvod.....	4
II.	Stanje na področju radijske in TV dejavnosti v Republiki Sloveniji.....	7
1.	Ponudba radijskih in televizijskih programov	7
1.1.	Radio	7
1.2.	Televizija	16
1.3.	Razmere na trgu.....	19
2.	Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti na področju radia in TV	23
III.	Tehnične možnosti	24
1.	Radio	24
1.1.	FM	24
1.2.	T-DAB	24
1.3.	DRM	25
2.	Televizija.....	27
2.1.	Radiodifuzne platforme.....	27
2.1.1.	Satelitska TV	27
2.1.2.	Kabelska TV	27
2.1.3.	xDSL TV	28
2.1.4.	Digitalno prizemeljsko omrežje DTT	28
2.2.	Spektralna dividenda.....	31
IV.	Usmeritve na področju javnega interesa.....	33
1.	Regulacija radia in televizije	33
2.	Javni zavod RTV Slovenija.....	35
3.	Programi posebnega pomena	38
4.	Novi mediji	44
5.	Programske zahteve in omejitve	45
V.	Zasnova strategije razvoja radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji	48
1.	Vizija	48
2.	Strateški cilji.....	48
3.	Smernice za oblikovanje ukrepov.....	49
3.1.	Radio, televizija in novi mediji.....	49
3.1.1.	Regulacija koncentracije medijskega lastništva	49
3.1.2.	Zagotavljanje in varovanje medijskih pravic posameznikov in družbenih skupin	49
3.1.3.	Ohranjanje in krepitev javne RTV	50
3.1.4.	Uresničevanje javnega interesa v elektronskih medijih – splošno	50
3.1.5.	Uresničevanje javnega interesa prek programov posebnega pomena	50
3.1.6.	Implementacija evropske direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah	51
3.1.7.	Spodbujanje razvoja novih avdiovizualnih medijskih storitev za digitalne platforme	51
3.1.8.	Promocija medijske pismenosti.....	51
3.1.9.	Krepitev položaja novinarjev in zagotavljanje profesionalnosti njihovega dela	52
3.1.10.	Raziskovanje medijev	52
3.2.	Radio	53
3.2.1.	Mehanizmi za usmerjanje in nadzorovanje povezovanja radijskih programov.....	53
3.2.2.	Ureditev možnosti programskih oken.....	53
3.2.3.	Dodeljevanje pravic za uporabo analognih radijskih frekvenc	53
3.2.4.	Izboljšati kakovost sprejema radijskih programov	53
3.2.4.1.	Reševanje problematike motenj iz sosednjih držav	53
3.2.4.2.	Ureditev slišnosti radijskih programov v daljših cestnih predorih	54
3.2.5.	Posredovanje tekstovnih prometnih informacij prek RDS.....	54
3.2.6.	Vzpostavitev ponudbe radijskih programov na digitalni platformi	54
3.3.	Televizija	55
3.3.1.	Pospeševanje prehoda na digitalno televizijo.....	55
3.3.2.	Uvajanje televizije visoke razločljivosti (HDTV).....	55
3.3.3.	Promocija digitalne televizije.....	55
3.3.4.	Razvoj trga digitalnih dekodeerjev	56

3.3.5. Odločitev o spektralni dividendi	56
3.3.6. Uvajanje mobilne televizije.....	56
VI. Akcijski načrt	57
VII. Informacije o dokumentu	62
1. Odgovorna za pripravo dokumenta	62
2. Sodelujoči	62
3. Oblikovanje slik	62
4. Jezikovni pregled	62
5. Tehnično urejanje	62
VIII. Potek priprave	63
IX. Viri.....	65
1. Ključni predpisi.....	65
2. Raziskave in analize	66
3. Baze podatkov	67
X. Kazala tabel, slik in grafov.....	68
1. Kazalo tabel	68
2. Kazalo slik.....	68
3. Kazalo grafov	69

I. Uvod

Strategija razvoja radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji nastaja v času, ko se je v Sloveniji pričel prehod iz analogne prizemeljske televizije v digitalno prizemeljsko televizijo, ko strmo narašča število gospodinjstev s širokopasovnim dostopom do interneta ter število odjemalcev televizije prek internetnega protokola (samo v letu 2006 se je število priključkov IPTV povečalo za 270%) in ko se – nekoliko oklevajoče, a vendarle – začenjajo razvijati tudi nekatere storitve mobilne televizije. Vse našteje dejavnosti so del globalnega razvoja na področju elektronskih komunikacij, ki prinaša spremembe tudi v radijsko in televizijsko dejavnost.

Področje radia in televizije pri nas v največji meri regulira Zakon o medijih, ki je bil sprejet leta 2001 in prenovljen leta 2006. Med obsežnimi popravki zakona leta 2006 je edini poskus prilagoditve zakonske ureditve spremembam, ki jih narekuje tehnološki razvoj medijev, vzpostavitev podlag za izdajanje dovoljenj za razširjanje radijskih in televizijskih programov v digitalni tehniki. Novela zakona je s prenosom odgovornosti za pripravo predloga strategije razvoja radijskih in televizijskih programov na Agencijo za pošto in elektronske komunikacije RS ponovno poudarila nujnost sprejema takšne strategije, ni pa določila njenega vsebinskega in časovnega okvira.

Sodobne tehnološke pridobitve prinašajo tako nove platforme za razširjanje klasičnih medijev kot povsem nove medije, pri čemer se večja konkurenca znotraj posameznih platform in med njimi. Spreminjajo se načini uporabe medijev, njihova vloga v družbi ter vloga posameznika kot državljana in potrošnika medijskih vsebin. Regulacija, ki je usmerjena le k »tradicionalnim« elektronskim medijem: klasični televiziji in radiu, postaja po eni strani preveč omejujoča, po drugi strani, zlasti v primeru novih medijev, pa neučinkovita in neuporabna. Evropski regulatorni model na področju televizije, ki ga je vzpostavila Direktiva o televiziji brez meja (97/36/ES), temelji na ohranjanju evropske avdiovizualne produkcije, zaščiti otrok pred potencialno škodljivimi televizijskimi vsebinami, varstvu potrošnikov, medijskem pluralizmu ter prepovedi širjenja nestrpnosti. Z decembra 2007 sprejeto Direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah (2007/65/ES), ki jo mora Slovenija v svojo zakonodajo prenesti do konca 2009, pa se model regulacije, izvorno razvit za televizijo, prinaša na širše področje evropskih avdiovizualnih medijskih storitev.

Ob relativizaciji pomena poti za razširjanje avdiovizualnih medijskih vsebin, ob vse odločnejšem vstopanju velikih telekomunikacijskih družb na področje, ki so ga do sedaj obvladovale medijske korporacije, in vse širše sprejetem ekonomističnem pogledu na avdiovizualne medije kot na predstavnike uspešne gospodarske panoge, se družbeni in kulturni pomen radia in televizije nikakor ne zmanjšuje. V Sloveniji je opremljenost gospodinjstev s televizorji skorajda popolna (le slab odstotek ga nima)¹; radio je prisoten povsod, v zasebnih in javnih prostorih, v službi in v avtu. Prebivalci naše države posvetijo gledanju televizije vsak dan v povprečju skoraj 3 ure² svojega časa, in sicer največ za spremljanje informativnih oddaj. Tudi pri radiu, ki ljudi spremlja praktično ves dan, se poslušnost najvišje povzpne v terminih osrednjih radijskih informativnih oddaj. In čeprav se tema dvema medijema zlasti pri mlajši in tehnološko pismeni populaciji pridružujejo drugi, predvsem spletni viri informacij³, ostajata radio in televizija ključna medija v javnem interesu, v interesu zagotavljanja dostopa javnosti do širokega spektra informacij in pogledov ter komunikacijskega kanala za udeležbo v javni razpravi, za uresničevanje temeljnih človekovih in državljanskih pravic in ohranjanje demokracije.

¹ Vir: AGB Nielsen, bazična raziskava za leto 2006.

² Vir: AGB Nielsen, podatki za leto 2005 (172 minut). EU povprečje cca. 200 minut (vir: DG INFSO).

³ Po podatkih iz raziskave, ki sta jo v začetku novembra 2007 izvedla Iprom in Valicon, med slovenskimi uporabniki interneta raba interneta prehitava rabo televizije. Uporabniki interneta namreč zlasti ob delovnikih največ časa, ki ga porabijo za spremljanje medijev, namenjajo internetnim vsebinam, in sicer v povprečju 39 odstotkov (vir: Finance, 29.11.2007, str. 9).

Ob programih javnega zavoda RTV Slovenija (izdajatelju 3 nacionalnih televizijskih programov, 3 nacionalnih radijskih programov, radijskih in TV programov regionalnih centrov v Kopru in Mariboru, radijskega in TV programa za italijansko narodno skupnost, radijskega programa za madžarsko narodno skupnost, radijskega programa za tujo javnost ter nacionalnega televizijskega programa za prenose sej Državnega zbora RS in njegovih delovnih teles) se za pozornost poslušalcev in gledalcev bolj ali manj uspešno trudi – za velikost naše države in njene populacije – izjemno veliko število radijskih in televizijskih programov. Nekateri med njimi imajo tako majhno območje pokrivanja in tako malo poslušalcev oziroma gledalcev, da le s težavo vztrajajo v svoji dejavnosti. Takšno stanje je rezultat razvoja, ki se je odvijal brez na državni ravni sprejete strategije. V osemnajstih letih od prve podelitve pravice do uporabe radijske frekvence zasebnemu mediju, kar lahko štejemo za začetek razmaha zasebnih elektronskih medijev, je število vseh v Sloveniji delujočih radijskih programov naraslo na 97⁴, pri čemer se jih večina (85) razširja prek prizemelske analogne radiodifuzije⁵, število televizijskih programov pa na 64⁶, od katerih se jih prek prizemelske analogne radiodifuzije razširja 22⁷, preostali pa so dostopni v kabelskih omrežjih. Odsotnost strategije se kaže zlasti v podobi porazdelitve območij pokrivanja posameznih radijskih programov po ozemlju Republike Slovenije.

Večina frekvenc na višinskih oddajnih točkah, ki omogočajo pokrivanje večjih območij, je bila oddana že leta 1993, torej še preden se je uveljavilo podeljevanje prek obveznih javnih razpisov, preostanek pa v naslednjih letih, ko je tedanji zakon za področje telekomunikacij zahteval objavo najmanj dveh javnih razpisov na leto. Okoli deset let so se frekvence razdeljevale prek povsem neusmerjenih javnih razpisov, tako da je bil vsakič ponujen obsežen nabor frekvenc, ki so omogočale bolj ali manj velika, nepovezana območja pokrivanja, dodeljevale pa so se posamično, po sistemu ena frekvenca enemu ponudniku, brez jasnih meril za izbiro najboljšega ponudnika. Podobno velja za področje televizije, le da je bil interes za ustanavljanje televizijskih programov in pridobivanje frekvenc za njihovo razširjanje vedno nekoliko manjši kot interes za ustanavljanje radijskih programov, poleg tega pa delovanje televizij ni tako močno odvisno od pridobitve frekvence, saj je država dobro pokrita s kabelskim omrežjem.

V povezavi z globalnimi smernicami razvoja elektronskih medijev in informacijsko-komunikacijskih tehnologij, in glede na to, da se možnosti za nadaljnji razvoj radia in televizije v analogni radiodifuzni tehniki zapirajo – pri radiu v prvi vrsti zaradi zasedenosti spektra, pri televiziji zaradi obveznega prehoda na razširjanje v digitalni tehniki, lahko ugotovimo, da je razvoj radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji odvisen tudi od izvedbe prehoda v digitalno radiodifuzijo. Z njim se namreč odpirajo možnosti za vzpostavitev ponudbe televizijskih programov v tehniki televizije visoke razločljivosti, za izboljšanje pokritosti že delujočih radijskih in TV programov ali uveljavitev novih programov, za pokritje ozemlja države z digitalnimi radijskimi programi ter za sprostitev dela radiofrekvenčnega spektra za mobilno televizijo in druge informacijsko-komunikacijske storitve.

Ob vprašanjih, ki se tičejo tehničnih možnosti za dostopnost programskih vsebin, se mora strategija osredotočiti tudi na pomen radijskih in televizijskih programov za politično kulturo in kulturno ustvarjalnost ter postaviti ustrezne smernice za uresničevanje javnega interesa na področju elektronskih medijev. Pomanjkljivosti na področju radia in televizije ne morejo biti odpravljene zgolj z negativno regulacijo, zato potrebuje javna medijska politika pozitivne ukrepe, ki bodo pripomogli h krepitvi medijskih servisov, ki bodo protiutež medijski komercializaciji, homogenizaciji in monopolizaciji. Zdajšnji sistem dodeljevanja javnih finančnih sredstev za programske vsebine v javnem interesu nima učinkovitih mehanizmov

⁴ Podatek z dne 29. 2. 2008. Vir: APEK, register radijskih programov.

⁵ Podatek z dne 29. 2. 2008. Vir: APEK, register radijskih frekvenc.

⁶ Podatek z dne 29. 2. 2008. Vir: APEK, register televizijskih programov.

⁷ Podatek z dne 29. 2. 2008. Vir: APEK, register televizijskih frekvenc/kanalov.

za verifikacijo in evalvacijo porabe sredstev, zato ga je treba izboljšati. Potrebe po ustreznih ukrepih se kažejo tudi na področju varovanja medijskih pravic posameznikov in družbenih skupin ter na področju medijske pismenosti in vključenosti.

Današnja predvidevanja o razvoju radijske in televizijske dejavnosti se bodo že čez nekaj let izkazala zgolj za bolj ali manj točna. To zahteva sprejemanje določene mere negotovosti in zavedanje, da zaradi hitrosti družbenih in tehnoloških sprememb, porajanja novih poslovnih modelov, spreminjanja tržnih struktur ter razmerij med mediji in odjemalci njihovih vsebin, oblikovanje zanesljive daljnosežne strategije ni mogoče. Za hitrost sprememb je časovni okvir strategije razmeroma dolgo obdobje, in sicer čas od sprejema do konca leta 2015, podprt z akcijskim načrtom za dve leti od sprejema. Akcijski načrt in sama strategija se dopolnjujeta vsako leto na podlagi ugotovitev iz spremljanja uresničevanja strategije.

Uresničevanje in osveževanje strategije vodi in spremlja Ministrstvo za kulturo kot pristojno za ugotavljanje javnega interesa na področju medijev, spremljanje stanja medijskega pluralizma, družbenega statusa novinarjev, stanja avdiovizualne industrije in razvoja avdiovizualne infrastrukture; pripravljane razvojnih projektov in meril za sofinanciranje programov in projektov s področja medijev in avdiovizualne kulture; ter pristojno za pripravo strokovnih podlag in predpisov s tega področja.

Zavedati se je treba, da bo del populacije razmeroma bolj vpletenih, aktivnih in ozaveščenih poslušalcev in gledalcev svoja pričakovanja in medijske potrebe lahko uspešno zadovoljeval, tudi če mu ponudba slovenskih radijskih in televizijskih programov tega ne bo omogočala v zadovoljivi meri, in sicer s pomočjo sodobnih tehnologij in možnosti, ki jih omogoča sodobna družba (npr. internetni radio, video webcasting, podcasting, RSS, spletne skupnosti, videoportali, blogi ipd.), medtem ko bo drugi del populacije še vedno potreboval radio in televizijo, ki mu bosta zagotavljala to, kar se je od teh dveh medijev tradicionalno pričakovalo v prejšnjih desetletjih – informiranje, izobraževanje, zabavo, sprostitev in vpletenost v lokalno okolje.

Javna politika na področju radia, televizije in novih medijev mora zato z odpravljanjem administrativnih ovir, skrbjo za ustrezno izrabo radiofrekvenčnih resursov, varovanjem konkurence na medijskem trgu in preprečevanjem koncentracije medijskega lastništva omogočiti ponudnikom programskih vsebin in storitev dolgoročen ekonomski in tehnološki razvoj, rezultat katerega bo raznolika ponudba za vse okuse, želje in potrebe. Obenem mora zagotavljati razmere za učinkovito in nepristransko delovanje javnega zavoda RTV Slovenija in drugih programov v javnem interesu, predvsem lokalnih in regionalnih ter programov za specifične javnosti, vse skupaj pa tam, kjer je mogoče, podpreti z multimedijskimi storitvami, ki naj bodo najširši javnosti dostopne na katerikoli napravi, ki omogoča njihov sprejem.

II. Stanje na področju radijske in TV dejavnosti v Republiki Sloveniji

1. Ponudba radijskih in televizijskih programov

1.1. Radio

V času, ko so vse pomembne analogne frekvence za radio že podeljene, a kljub temu ostajajo glavni način razširjanja radijskih programov, ki delujejo v Sloveniji, lahko ugotovimo, da večina slovenskih radijskih programov pokriva manjša lokalna območja. Nekateri med njimi nimajo povezanega območja pokrivanja, temveč pokrivajo posamezna ločena, med seboj oddaljena območja. Največje pokrivanje med zasebnimi programi (čez 60% slovenskega prebivalstva⁸) dosega nepridobitni program Radio Ognjišče, katerega programska ponudba temelji na vsebinah s področja krščanstva in delovanja Cerkev. Celotno državno ozemlje, in s tem vse prebivalstvo, pa pokrivajo le trije radijski programi, A1, Val 202 in Ars, ki vsi sodijo v okvir javne službe RTV Slovenija.

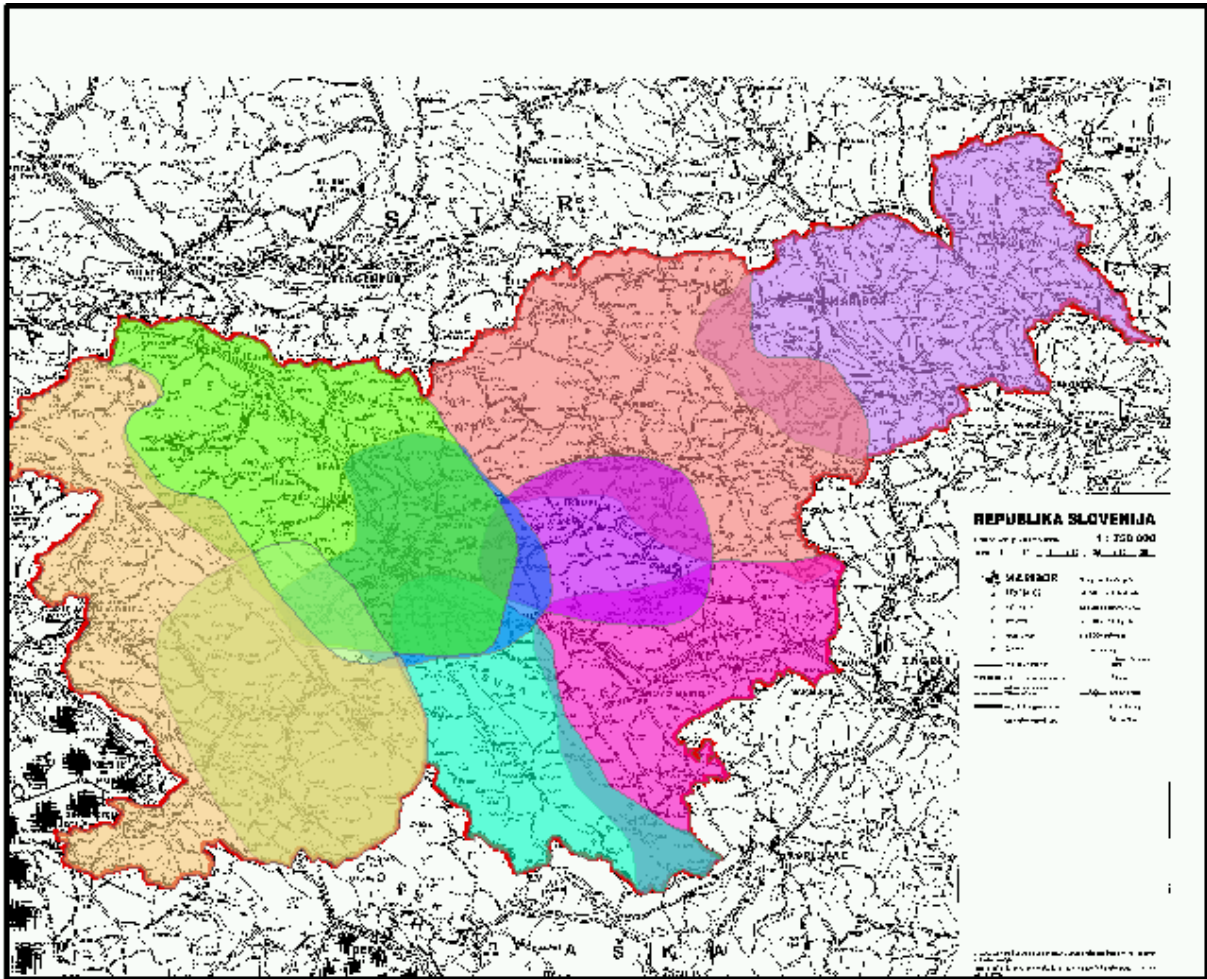
Na področju radiodifuzije ne obstaja enotna, širše sprejeta oziroma celo zakonsko podprta delitev medijev glede na velikost območja, ki ga pokrivajo. Zakoni, ki urejajo to področje (npr. Zakon o medijih in Zakon o RTV Slovenija), sicer v različnih kontekstih govorijo o nacionalnih, regionalnih, lokalnih radijskih in TV programih, vendar razen v primeru programov posebnega pomena, ne opredelijo kriterijev za uvrstitev programov v to ali ono kategorijo.

Pri programih posebnega pomena, pri katerih je v Zakonu o medijih ponujenih nekaj kriterijev za razvrstitev glede na velikost območja pokrivanja, prihaja celo do prekrivanja med kategorijama lokalnega in regionalnega programa posebnega pomena, saj se za osnovo ugotavljanja velikosti območja pri lokalnih programih posebnega pomena uporablja samo pokrivanje v tehniki analogne prizemeljske radiodifuzije, za ugotavljanje velikosti območja regionalnih radijskih programov pa v skladu z dolgoletno prakso tudi pokrivanje prek kabelskih sistemov. Ustanove, ki se ukvarjajo z medijskimi raziskavami, uporabljajo za klasificiranje medijev ali za raziskovanje njihovega dosega različne osnove, denimo statistične regije ali telefonske regije na osnovi klicnih kod.

Zaradi neobstoja enotne delitve radijskih in televizijskih programov na lokalne, regionalne in nacionalne smo za potrebe analize stanja na področju radiodifuzije in za potrebe pričujoče strategije ozemlje Republike Slovenije razdelili na devet območij, ki tvorijo z vidika geografskih, kulturnih, gospodarskih in migracijskih značilnosti (socialno komunikacijski tokovi), tam delujočih oddajnih točk in njihovega pokrivanja ter ciljnih območij delovanja posameznih radijskih programov, bolj ali manj zaključene enote (gl. Slika 1), ne glede na to, da se nekatera območja med seboj deloma prekrivajo. Z vidika te delitve so radijski programi, ki pokrivajo površino enega ali dveh območij, programi z regionalnim pokrivanjem. Programi, ki pokrivajo manjše dele območij, so lokalni programi. Programi, ki pokrivajo celo državo ali večino njenega ozemlja (več območij), so nacionalni. Med radijskimi programi je le nekaj takšnih, ki ne sodijo v noben tak okvir; pokrivajo dokaj velika povezana območja ali več nepovezanih območij in niso ne lokalno ne regionalno orientirani, temveč s splošno usmerjenim programom naslavljajo širši avditorij.

V nadaljevanju so poleg slike razdelitve ozemlja Republike Slovenije na devet, za potrebe pričujoče analize stanja radiodifuzije oblikovanih t.i. radijskih območij, in razpredelnice s seznamom radijskih programov po območjih (v tabeli niso zajeti nacionalni programi RTV Slovenija, A1, Val 202 in Ars) podani tudi opisi posameznih območij, ki na kratko povzemajo njihove geografske značilnosti in nekatere posebnosti v povezavi s tam delujočimi radijskimi programi.

⁸ Podatek izhaja iz območij pokrivanja, ki so priloga odločb o dodelitvi radijskih frekvenc, s katerimi razpolaga izdajatelj Radio Ognjišče. Vir: APEK, register radijskih frekvenc.



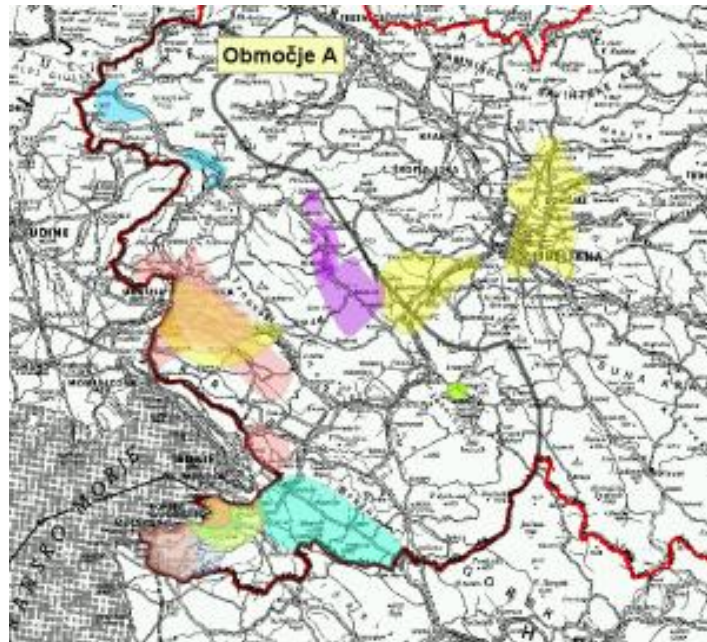
Slika 1: Razdelitev ozemlja Republike Slovenije na devet radijskih območij

Tabela 1: Porazdelitev radijskih programov po posameznih radijskih območjih glede na njihovo ciljno območje delovanja (v tabeli niso zajeti nacionalni programi RTV Slovenija, ki so slišni v vseh območjih: A1, Val 202, Ars)

A – Primorsko območje	E – Zasavsko območje	G - Podravsko – pomursko območje (nadaljevanje)
ALPSKI VAL	RADIO GEOSS	RADIO OGNJIŠČE
Radio 1 Obala; ENA KP	RADIO KUM	RADIO PLUS MARIBOR
Radio 1 Portorož; ENA PO	RADIO OGNJIŠČE	RADIO PRLEK
Radio 1 Primorska; ENA NG	RADIO VESELJAK LISCA	RADIO PTUJ
RADIO CAPRIS	RADIO SNOOPY	RADIO RADIO
RADIO CENTER	F - Koroško – savinjsko obm.	RADIO SLOVENSKE GORICE
RADIO HIT	CELJSKI VAL	RADIO VIVA
RADIO NOVA	INFORMATIVNI VAL	RADIO SI
RADIO ODMEV	KOROŠKI RADIO	RADIO MARIBOR
RADIO OGNJIŠČE	MOJ RADIO	Muravidek-Magyar radio
RADIO ROBIN	RADIO CENTER	H – Osrednjeslovensko obm.

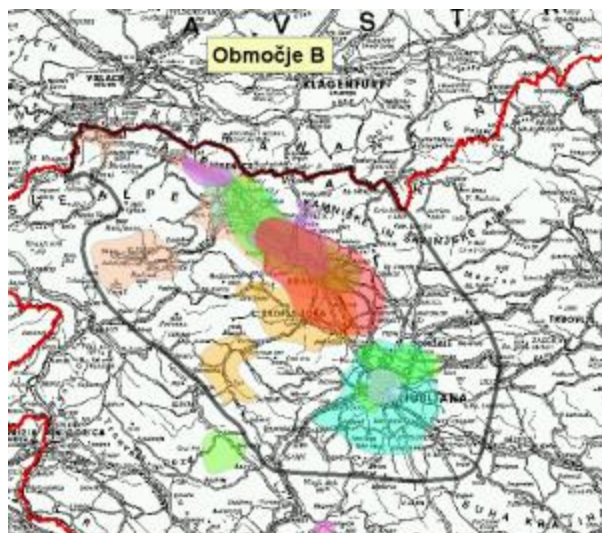
RADIO TARTINI	Radio 1 Štajerska; ENA MB	EUROPA 05
RADIO KOPER	RADIO ALFA	NOTRANJSKI RADIO
RADIO CAPODISTRIA	RADIO BAKLA	Radio 1 107.9; ENA LJ
RADIO SI	RADIO CELJE	Radio 1 Krvavec; ENA KR
B – Gorenjsko območje	RADIO CITY	RADIO ANTENA
Radio 1 Krvavec; ENA KR	RADIO FANTASY	RADIO CENTER
RADIO ANTENA	RADIO FANTASY VELENJE	RADIO CITY
RADIO BELVI GORENJSKA	RADIO AKTUAL	RADIODUR
RADIODUR	RADIO GOLDI - SAVINJSKI VAL	RADIO EKSPRES
RADIO GORENC	RADIO KUM	RADIO GEOSS
RADIO KRANJ-GORENJSKI MEGA SRČEK	RADIO LASER SLOVENJ GRADEC	RADIO AKTUAL
RADIO OGNJIŠČE	RADIO OGNJIŠČE	RADIO HIT
RADIO SALOMON	RADIO RADLJE	RADIO KRANJ - GORENJSKI MEGA SRČEK
RADIO SORA	RADIO ROGLA	RADIO KUM
RADIO TRIGLAV	RADIO VESELJAK LISCA	RADIO LJUBLJANA
RADIO SI	RADIO ŠTAJERSKI VAL	RADIO OGNJIŠČE
C – Kočevsko območje	RADIO TEMPO	RADIO ORION
RADIO UNIVOX	RADIO VELENJE	RADIO SALOMON
RADIO URBAN	RADIO VESELJAK	RADIO SORA
RADIO ZELEN VAL	RADIO MARIBOR	RADIO ŠTUDENT
D – Dolenjsko območje	RADIO SI	RADIO VESELJAK
Radio 1 Dolenjska; ENA NM	G - Podravsko – pomursko območje	RADIO ZELEN VAL
RADIO AKTUAL 07	Mariborski radio Študent - Marš	RADIO SI
RADIO ENERGY	Radio 1 Štajerska; ENA MB	I – Notranjsko območje
RADIO KRKA	RADIO BREZJE	Radio 1 Krvavec; ENA KR
RADIO KUM	RADIO CENTER	NOTRANJSKI RADIO
RADIO ODEON	RADIO CITY	RADIO 94
RADIO VESELJAK LISCA	RADIO FANTASY MARIBOR	RADIO CAPRIS
RADIO SRAKA	RADIO GROM	RADIO NOVA
RADIO VESELJAK	RADIO MAXI-PRLEŠKI VAL	RADIO OGNJIŠČE
STUDIO D NOVO MESTO	RADIO MURSKI VAL	RADIO SI
RADIO OGNJIŠČE	RADIO NET FM	RADIO KOPER

Območje A pokriva območje severne in južne Primorske ter del Notranjske. Poleg radijskih programov zasebnih izdajateljev, ki so navedeni v gornji razpredelnici, ima na tem območju zelo pomembno vlogo radijski program koprskega regionalnega centra RTV Slovenija Radio Koper. Isti center pripravlja tudi radijski program v italijanskem jeziku za pripadnike italijanske narodne skupnosti. Tu delujejo še trije programi posebnega pomena zasebnih izdajateljev: Radio Odmev, Radio Robin in Alpski val. V območje A segata tudi komercialna programa, ki izvirno delujeta na območju osrednje Slovenije (Radio Hit) oz. tudi Štajerske (Radio Center), z v zadnjih letih pridobljenimi območji pokrivanja pa kažeta težnjo k naslavljanju širše publike ter programska mreža Radio 1.



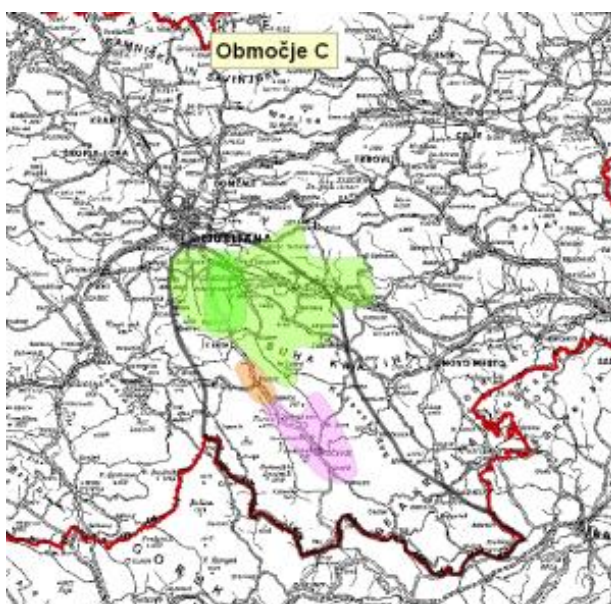
Slika 2: Pokritost »radijskega območja A« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja; vir: APEK

Območje B pokriva območje Gorenjske, ena od njegovih značilnosti je, da na njem delujejo kar trije regionalni programi posebnega pomena z dolgo tradicijo: Radio Kranj, Radio Triglav in Radio Sora, ter en lokalni program posebnega pomena, Radio Gorenc, ki ima tudi status neprofitnega programa posebnega pomena.



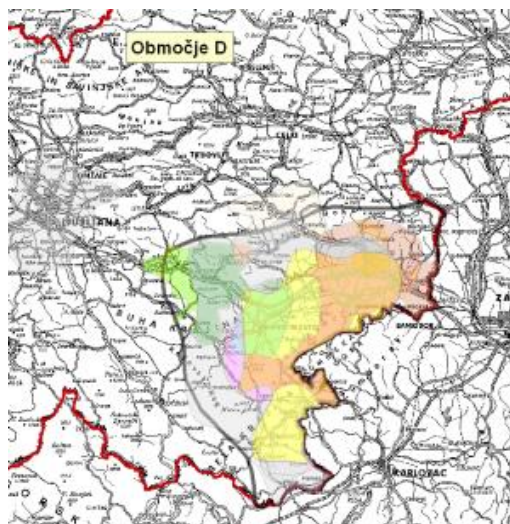
Slika 3: Pokritost »radijskega območja B« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK

Območje C pokriva pas ozemlja južno od Ljubljane do državne meje, Ribniško, Kočevsko, Suho Krajino in del Bele Krajine, sodi med območja z najskromnejšo radijsko ponudbo, in je ciljno območje delovanja enega radia posebnega pomena: Radia Univox.



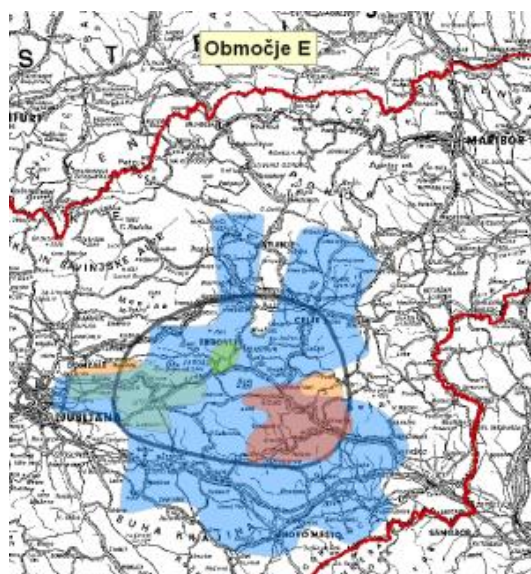
Slika 4: Pokritost »radijskega območja C« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja

Območje D pokriva območje Dolenjske, Posavja in Bele Krajine, na njem deluje veliko zasebnih lokalnih radijev, med katerimi so nekoč kar trije imeli status lokalnega nekomercialnega programa oz. status programa posebnega pomena, zdaj pa ni na tem območju niti enega tovrstnega programa.



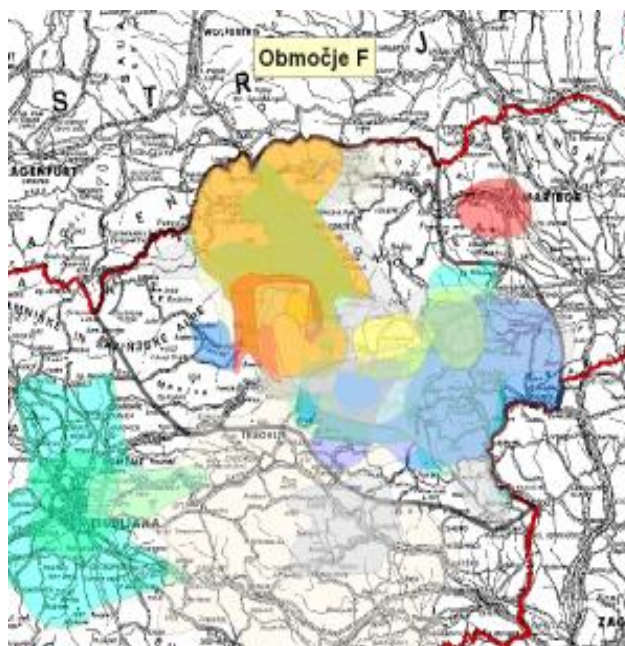
Slika 5: Pokritost »radijskega območja D« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK

Območje E pokriva območje Zasavja in je ciljno območje delovanja programa posebnega pomena Radio Kum, katerega območje pokrivanja sicer precej presega razmeroma majhno radijsko regijo.



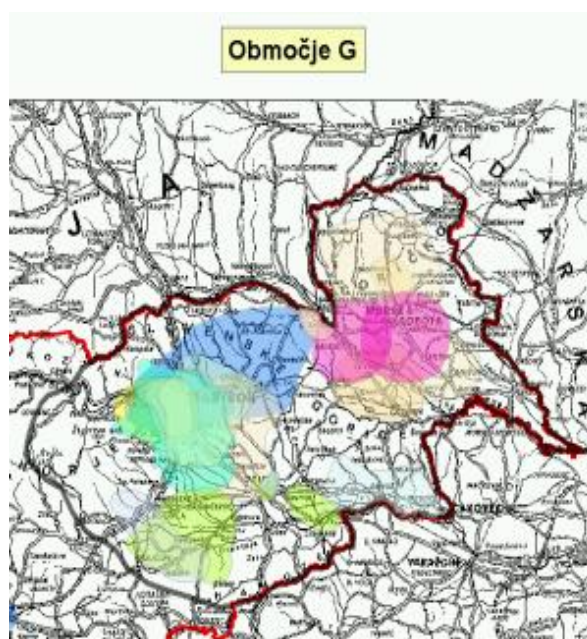
Slika 6: Pokritost »radijskega območja E« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK

Območje F pokriva Savinjsko-Koroško območje in sodi med območja z najbolj razvejano ponudbo radijskih programov. Poleg številnih lokalnih komercialnih programov na njem delujejo štirje lokalni oz. regionalni programi posebnega pomena, izvorno namenjeni temu območju: Koroški radio, Radio Velenje, Štajerski val in Radio Goldi.



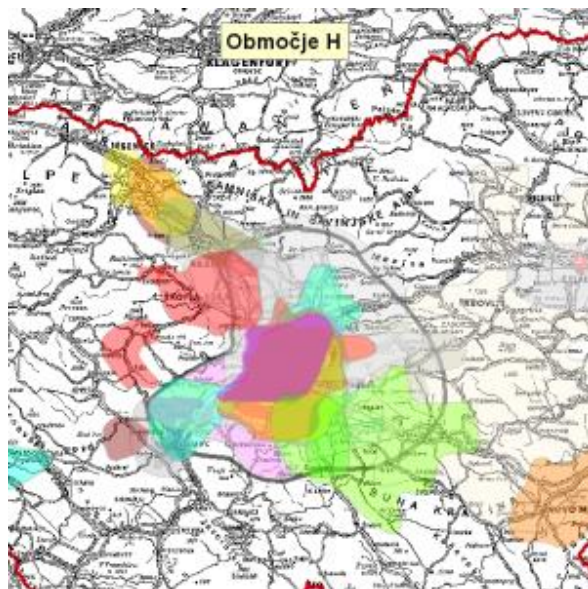
Slika 7: Pokritost »radijskega območja F« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK

Tudi na **območju G**, ki pokriva območje Podravja in Pomurja, je pestra ponudba radijskih programov: ob programih regionalnega centra RTV Slovenija: Radiu Maribor, Radiu Si, ki se sliši na velikem delu slovenskega ozemlja, in radijskem programu za madžarsko narodno skupnost, na tem območju delujejo še trije lokalni oz. regionalni programi posebnega pomena (Radio Ptuj, Murški val in Radio Slovenske gorice) in množica lokalnih komercialnih programov. Na območju deluje tudi program Radio Center, ki s svojimi štirimi nepovezanimi območji pokrivanja sega v štiri tu predstavljena radijska območja: Osrednjeslovensko, Koroško-savinjsko, Podravske-pomursko in Primorske, ter programska mreža Radio 1, ki se prav tako razširja na več območjih po celi državi.



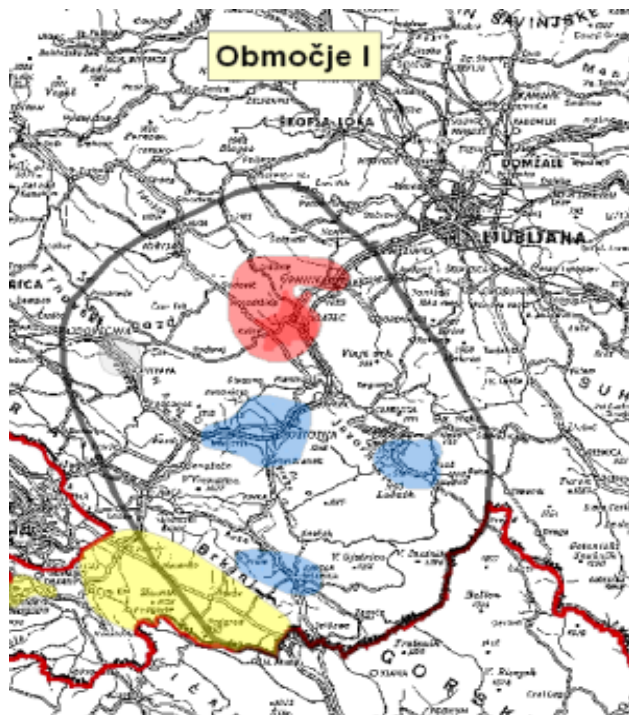
Slika 8: Pokritost »radijskega območja G« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK

Za radijsko raznoliko območje osrednje Slovenije, t.i. **območje H**, je med drugim značilno, da na njem ne deluje niti en program posebnega pomena, ki bi bil izvorno namenjen pokrivanju potreb prebivalcev prestolnice in/ali njene okolice po predvsem lokalnih informacijah. Del teh potreb pokrivajo številni tu delujoči lokalni ali regionalni komercialni programi, pa tudi nacionalni programi RTV Slovenija, ki imajo svoja uredništva v Ljubljani.



Slika 9: Pokritost »radijskega območja H« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir:APEK

Območje I pokriva območje Notranjske, na njem ne deluje noben program s statusom programa posebnega pomena, ki bi bil namenjen prav temu območju, pa tudi sicer velja za območje z manj bogato radijsko ponudbo.

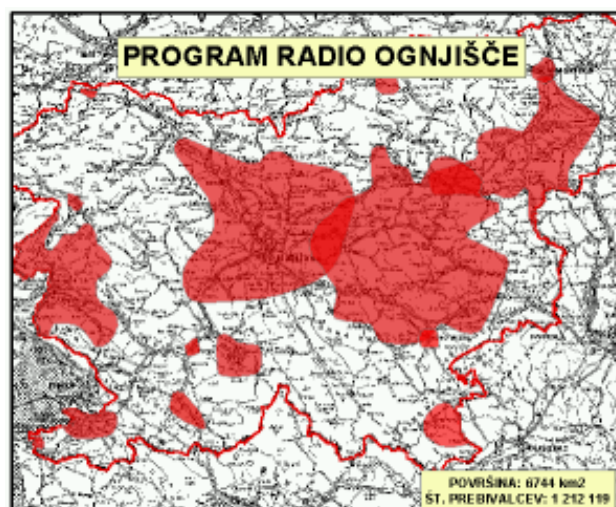


Slika 10: Pokritost »radijskega območja I« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK

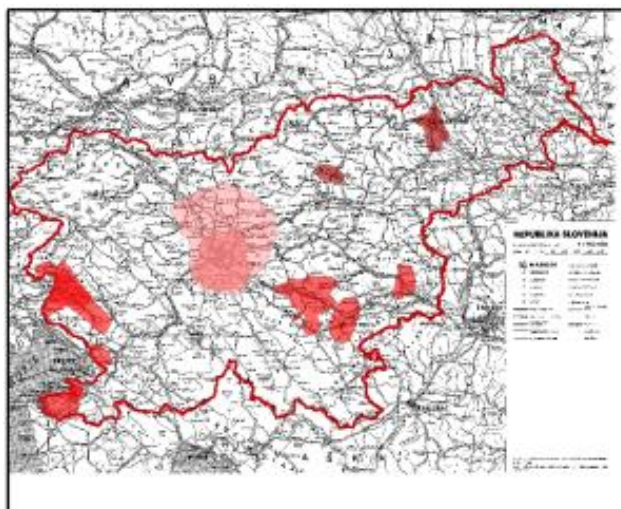
Na kratko opisane razmere, tabelarni in slikovni prikazi kažejo velike razlike med dostopnostjo različnih formatov radijskih programov na posameznih območjih. Na nekaterih območjih deluje več lokalnih oz. regionalnih programov posebnega pomena, druga območja pa ne razpolagajo niti z enim tovrstnim programom. Neenakomeren razvoj se na splošno kaže tudi v številčnosti različnih radijskih programov, ki jih je moč poslušati v posameznih okoljih. V nekaterih, zlasti na Celjskem, v Mariboru in razumljivo tudi v Ljubljani, je interes za ustanavljanje vedno novih radijskih postaj izrazito večji kot v drugih. V zadnjih letih pa si uspešne radijske postaje s teh območij prizadevajo za širitev tudi na druga območja, in sicer predvsem vzdolž avtocestne osi Maribor-Koper ter v druga večja mestna središča v Sloveniji.

V nadaljevanju sta predstavljeni dve značilni sliki pokrivanja programa in skupine programov, ki sodita med tiste, ki si prizadevajo za širjenje svojih območij pokrivanja prek celotnega ozemlja Republike Slovenije; v prvem primeru (Radio Ognjišče) zlasti s pridobivanjem novih frekvenc, v drugem primeru (skupina programov, ki tvorijo mrežo Radio 1) pa v glavnem z lastninsko-programskim povezovanjem, a tudi s pridobivanjem dodatnih frekvenc.

Za slike od 2 do 13 velja, da so dejanska območja pokrivanja radijskih programov večja od prikazanih uradnih območij pokrivanja, tj. tistih, znotraj katerih Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS, ki je pristojna za upravljanje radiofrekvenčnega spektra, zagotavlja določeno raven kakovosti radijskega signala. Ob ugodnih geografskih razmerah in elektrotehničnih parametrih je lahko območje, na katerem je še mogoče razmeroma normalno spremljati radijski program, precej večje od uradno načrtanega.



Slika 11: Območje pokrivanja Radia Ognjišče; vir: APEK, register radijskih frekvenc



Slika 12: Območje pokrivanja radijske mreže Radio 1; vir: APEK, register radijskih frekvenc

Za radijske programe sta velikost območja pokrivanja in število prebivalcev, ki živijo ali se dnevno nahajajo na njem, izjemnega pomena. Večje število poslušalcev, ki jih lahko dosežejo s svojimi programi, jim zagotavlja lažjo pot do oglaševalskega denarja, ki je temeljni vir prihodkov zasebnih radijskih programov. Po drugi strani želi vsak oglaševalec zaradi gospodarnosti poslovanja imeti opravka s čim manjšim številom medijev, ki jih bo izbral tako, da se bo področje distribucije medija čim bolj pokrivalo z njegovim trgom. Oglaševalci, katerih poslovna dejavnost je relevantna za populacijo na območju celotne države, oglašujejo predvsem v radijskih programih z velikim avditorijem, čigar velikost je odvisna tako od geografskega pokrivanja, kot od sposobnosti radia, da pritegne čim več poslušalcev. Manjšega oglaševalca ne zanima tisti del poslušalstva, ki živi izven območja njegovega trga, in ni pripravljen plačati za oglaševanje na območjih, na katerih ne more tržiti svoje dejavnosti. To logiko je treba upoštevati, ko gre za klasifikacijo medijev na nacionalne, regionalne in lokalne. Posebej za medije z manjšim pokrivanjem je bolje, da so navzoči v zaključeni demografsko-zemljepisni enoti. Za oglaševalce je pomembno, da svoje sporočilo čim lažje posredujejo vsem potencialnim strankam znotraj zaokroženega nacionalnega ali manjšega, regionalnega oz. lokalnega trga. To načelo morata vzeti v ozir tako strategija podeljevanja frekvenc, kot tudi širša politika na področju radijske dejavnosti.

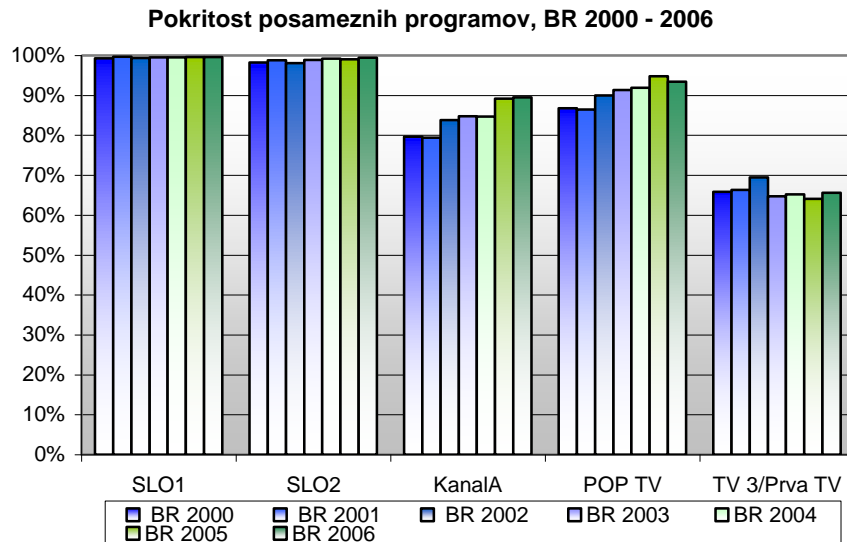
Vsaka prihodnja klasifikacija elektronskih medijev na lokalne, regionalne in nacionalne bo morala upoštevati rezultate oblikovanja pokrajin. Upati je, da bo zakonodajalec upošteval dejanske komunikacijske tokove med ljudmi, tako da bodo pokrajine zaokrožene enote ne le v zemljepisnem in političnem pomenu, ampak tudi z demografskega, kulturnega in gospodarskega vidika.

1.2. Televizija

Slovenski gledalci imajo na voljo štiri slovenske televizijske programe, ki v prizemeljski analogni radiodifuzni tehniki pokrijejo velik del slovenskega ozemlja, v kombinaciji s kabelskimi sistemi pa dosežejo skoraj celotno slovensko nacionalno občinstvo:

- prva dva nacionalna programa RTV Slovenija, SLO 1 in SLO2,
- komercialna programa POP TV in Kanal A v lasti ameriške korporacije CME, ki upravlja 14 televizijskih programov v šestih državah srednje in vzhodne Evrope.

S precej manjšim pokrivanjem v analogni prizemeljski tehniki, a kljub temu s ciljno usmerjenostjo k nacionalnemu občinstvu in dostopnostjo v večjem delu kabelskih sistemov, jim sledi program TV 3 v lasti švedske korporacije MTG, katere televizijska in radijska dejavnost sega v 22 evropskih držav.

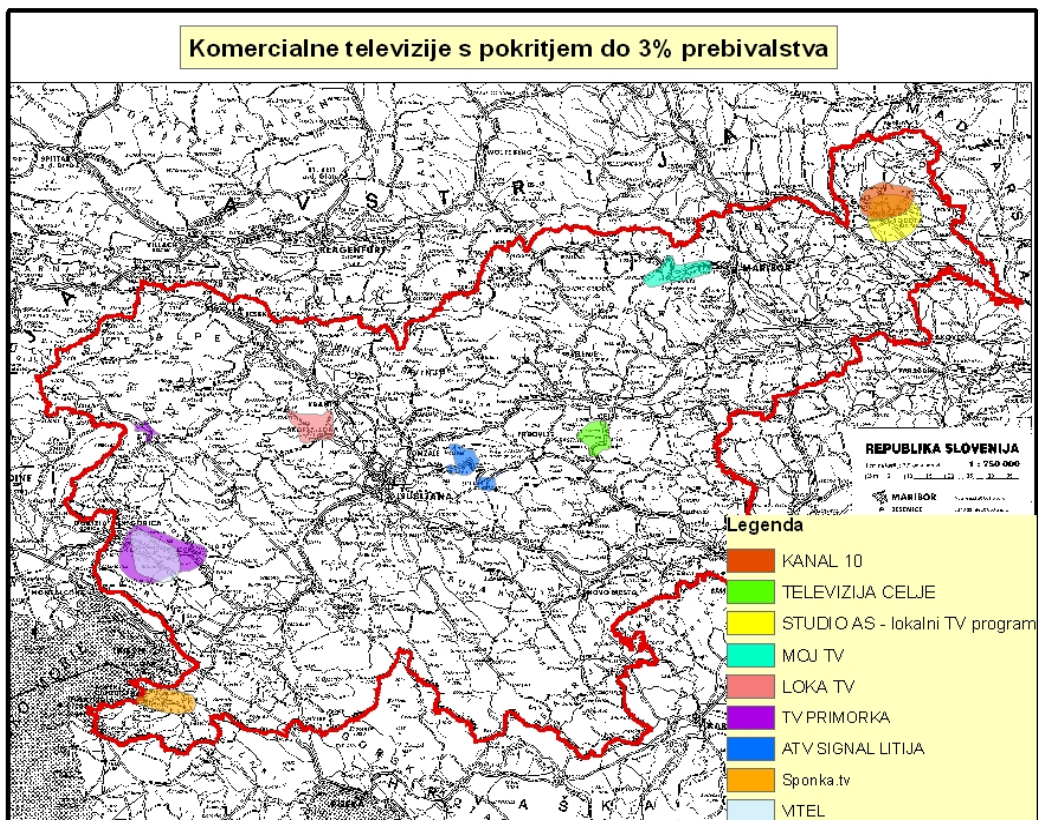


Graf 1: Pokritost nacionalnih televizijskih programov, vir: AGB, 2007

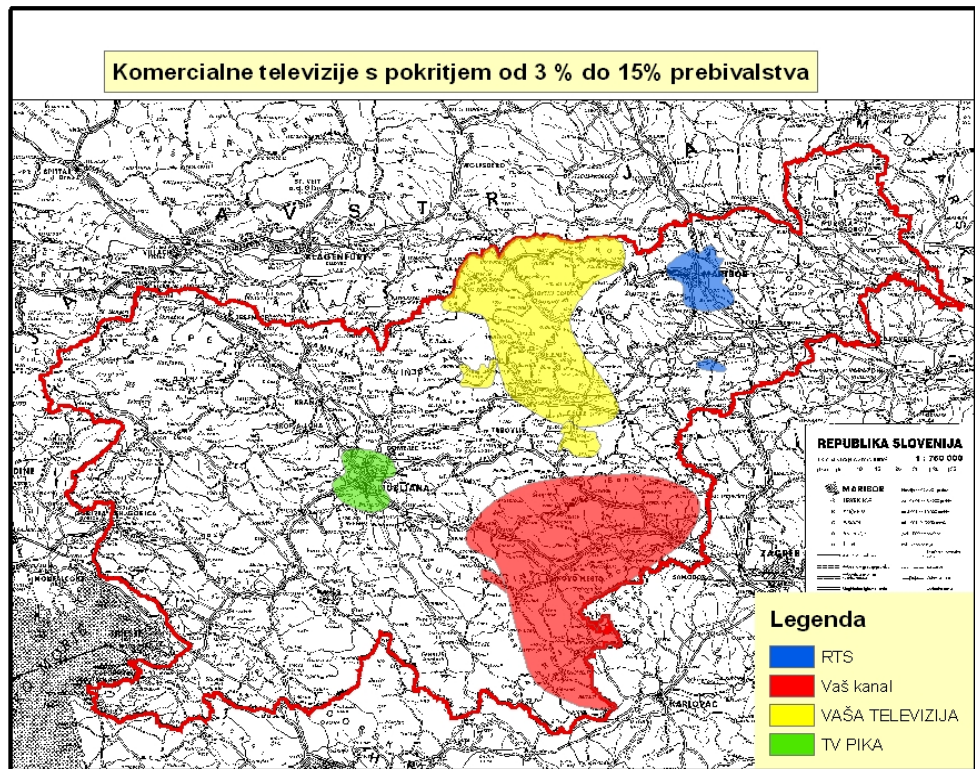
RTV Slovenija ob nacionalnih programih, med katere sodi tudi v letu 2007 ustanovljeni TV Slovenija 3 /SLO 3/, prvenstveno namenjen pokrivanju dogajanja v Državnem zboru, ki je slovenskemu nacionalnemu občinstvu dosegljiv prek digitalne prizemeljske radiodifuzije, satelitsko in v kabelskih sistemih, v svojih regionalnih centrih v Kopru in Mariboru pripravlja še tri programe, namenjene predvsem občinstvom zahodnega (TV Koper in TV Capodistria) in vzhodnega dela Slovenije (Tele M).

Druge televizijske programe, ki naslavljajo občinstva posameznih lokalnih ali regionalnih okolij, lahko glede na doseženo pokrivanje v prizemeljski analogni radiodifuzni tehniki razdelimo v tri približno enako velike skupine:

- do 1% prebivalstva RS pokrivajo 4 TV programi,
- od 1-3% prebivalstva RS pokriva 5 TV programov,
- od 6-13% prebivalstva RS pokriva 5 TV programov.



Slika 13: Pokritost lokalnih televizijskih programov, ki v analogni prizemeljski radiodifuzni tehniki pokrivajo do 3 odstotke prebivalstva Republike Slovenije; vir: APEK



Slika 14: Pokritost regionalnih televizijskih programov, ki v analogni prizemeljski radiodifuzni tehniki pokrivajo do 15 odstotkov prebivalstva Republike Slovenije vir: APEK

Še 41 televizijskih programov⁹ je vidnih samo v kabelskih sistemih in njihovo število zmerno narašča. Večino med njimi tvorijo programi, ki jih izdajajo posamezni kabelski operaterji in jih razširjajo samo znotraj svojih kabelskih sistemov. Kabelski programi, ki naslavlajo splošno občinstvo in so vključeni v programske pakete vseh večjih kabelskih operaterjev, po dosegu in gledanosti praviloma presegajo večino lokalnih in regionalnih televizijskih programov, ki se razširjajo tudi v prizemeljski radiodifuzni tehniki¹⁰.

Od sprejemanja televizijskih programov prek prizemeljske radiodifuzije je sicer odvisnih le še četrtnina slovenskih gospodinjstev¹¹ in delež takih gospodinjstev iz meseca v mesec pada, saj je na trgu prisotnih in dostopnih vse več alternativnih načinov sprejemanja televizijskih signalov. Pričakovati je, da se bo delež od prizemeljskega sprejema odvisnih gospodinjstev še naprej zmanjševal zlasti zaradi intenzivne rasti internetne televizije (IPTV), pa tudi zaradi prodora ponudbe satelitske televizije (DTH, direct-to-home) za slovenski trg. Satelitska televizija lahko v Sloveniji postane konkurenčna platforma, ki bo med drugim konkurirala tudi uvajanju prizemeljske digitalne televizije, saj se ciljni publiku teh dveh platform v določeni meri prekrivata. Ciljni odjemalci storitev satelitske TV se nahajajo namreč zlasti na podeželju in v primestnih območjih, predvsem tam, kjer nimajo dostopa do omrežij kabelske ali internetne televizije.

1.3. Razmere na trgu

Slovenskega trga radijskih in televizijskih programov ni mogoče oceniti z eno potezo. Glede na število v Sloveniji delujočih radijskih in televizijskih programov bi lahko rekli, da je na razmeroma majhnem trgu preveliko število medijev. Pogled na parcialne trge pa pove, da tega gotovo ni moč trditi za vsako lokalno ali regionalno okolje, tudi ne za nacionalni trg, ki ga obvladuje le peščica radijskih in televizijskih programov, ki jih je moč spremljati po celi državi.

Iz kvalitativne raziskave izhaja, da na trgu manjka segmentacija, ki bi lahko vodila k večji kakovosti medijskih vsebin. Programske sheme radijskih in televizijskih programov so si preveč podobne, kar je moč pripisati majhnosti medijskega prostora in dejstvu, da sta gledanost oziroma poslušnost pogosto edini oziroma ključni kriterij pri oblikovanju programskih usmeritev. Izdajatelji medijev ugotavljajo, da je občinstvo za profilacijo medijev premajhno, zato se odločajo za programske vsebine, ki dosegajo največjo poslušnost oziroma gledanost. Strokovnjaki pa ocenjujejo, da je na slovenskem medijskem trgu, na katerem bi lahko preživelo le nekaj deset radijskih programov in tri do štiri močne televizije, za približno četrtno elektronskih medijev preveč. Na osnovi tega tudi domnevajo, da se nekateri mediji financirajo iz drugih virov, ne le iz trga.

Za drugačno smer razvoja bi morale medijsko okolje omogočiti tako tržno uspešno profilacijo medijev, kot tudi ustrezno (učinkovito) državno podporo medijem, ki delujejo v javnem interesu, a v svojem prizadevanju, da zadovoljujejo specifične potrebe javnosti, načrtno odstopajo od tržnega načina delovanja. Profiliranost medijev zahteva skrbno načrtano poslovno strategijo, ki temelji na poznavanju občinstva (njegovih potreb, pričakovanj in segmentaciji), na analizi tržnih območij in njihovega potenciala ter možnosti obstoja raznovrstnih radijskih in televizijskih programov. Le z analizo, ki bi vključevala tudi jasno načrtano stopnjo konkurenčnosti z vidika tega, koliko konkurenčnih programov dopustiti na trgu, bi bilo možno zagotoviti primerno razpršitev, dopolnjevanje in obstoj profiliranih programov. Na parcialnih trgih, kjer deluje preveliko število (zlasti radijskih) programov, je za tak način delovanja seveda že prepozno, saj ukinjanje delujočih programov ni dopustno.

⁹ Podatek z dne 29. 2. 2008. Vir: APEK, register radijskih in televizijskih programov in register radijskih in televizijskih frekvenc/kanalov.

¹⁰ Vir: AGB Nielsen, poročili o gledanosti lokalnih, regionalnih in kabelskih televizij za 2006 in 2007.

¹¹ Vir: AGB Nielsen, bazična raziskava, november 2007.

K manjšanju razdrobljenosti radijskega trga lahko prispeva dodeljevanje dodatnih frekvenc že delujočim programom, ki si želijo širiti območje pokrivanja izven lokalnih okvirov in imajo kadrovske in tehnične resurse za produkcijo kakovostnega programa. Po drugi strani pa to ogroža programe z manjšim pokrivanjem. S pojavom močnih medijev z večjim pokrivanjem se jim manjšajo možnosti za pridobivanje oglaševalskega denarja. To ima lahko dva negativna učinka: propadanje programov, ki delujejo v majhnih skupnostih in ponujajo zgolj lokalne vsebine; ter nevarnost, da izdajatelji programov, ki širijo območje delovanja, svoje programe posplošujejo in vanje ne vključujejo lokalnih programskih vsebin iz posameznih okolij v okviru njihovega širšega pokrivanja.

Podatki iz kvalitativnih raziskav in radiometrije sicer kažejo, da so lokalne radijske vsebine med poslušalci priljubljene. Zahtevnejši formati lokalnih in regionalnih radijskih programov pritegnejo predvsem starejše poslušalce, mlajši pa radi poslušajo lokalne komercialne radijske postaje, ki predvajanje glasbe bogatijo s krajšimi lokalnimi poročili, podatki o stanju na cestah in vremenu ter kontaktnimi in pogovornimi oddajami¹². To dejstvo je pomembno tudi v luči pojava nove generacije uporabnikov medijskih vsebin, t.i. »iPod generacije«. Tej mladi generaciji poslušalcev radio ni več primaren vir glasbe, saj za poslušanje glasbe uporabljajo bolj individualne načine (mp3 playerji, iPod, mobilni telefoni, internetni radio). To je eden od razlogov za upadanje števila radijskih poslušalcev, ki obenem tudi pomeni, da glasba izgublja svoj primat med razlogi za poslušnost določenega radia.

Možnost tvorjenja ločenih lokalnih programskih oken v okviru programov, ki pokrivajo širša območja, še ni zakonsko urejena, čeprav nekaj takih primerov že imamo. Poleg tega je tudi zdajšnja zakonska ureditev možnosti tvorjenja programskih mrež (v zakonu o medijih in zakonu o elektronskih komunikacijah) preohlapna. Premalo natančno definirane pogoje združevanja programov je v praksi mogoče uporabiti tako, da se namesto programskih mrež različnih programov, ki delujejo vsak na svojem območju in v določenem delu dneva še vedno posredujejo lasten (lokalen) program, tvorijo enotni, povsem novi programi. Taki programi so uradno programska mreža, imajo več vpisov v razvid medijev, komplicirano programsko strukturo in zapletene odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc, v resnici pa na vseh frekvencah, ki jih mreža uporablja, predvajajo enak program in samo formalno izpolnjujejo pogoje glede delovanja v mreži.

Izdajatelji s takšnim povezovanjem pravzaprav presegajo dolgoletno politiko neusmerjenega in razpršenega dodeljevanja posamičnih frekvenc posameznim izdajateljem radijskih ali televizijskih programov in si poskušajo z večanjem pokritosti slovenskega ozemlja neodvisno od izjemno omejenih možnosti za pridobivanje novih frekvenc izboljšati položaj na trgu. Nenazadnje se je tudi ponudba komercialnih televizijskih programov na nacionalni ravni vzpostavila prek lastniških povezav z izdajatelji televizijskih programov, ki so razpolagali s frekvencami za posamezna regionalna območja.

Zaradi značilnosti zdajšnje zakonske ureditve, ki je z zadnjo dopolnitvijo zakona o elektronskih komunikacijah (ob že sicer izjemno enostavni možnosti vpisa programskih mrež v razvid medijev, ki jo omogoča zakon o medijih) omogočila občutno poseganje v odločbe o dodelitvi radijskih frekvenc za namen tvorjenja programskih mrež, teh procesov ni mogoče ne preprečevati ne pomembno omejevati. Pred zakonodajalca in ustanove, ki sodelujejo pri regulaciji področja radia in televizije, se zato logično postavlja izziv, da vzpostavijo ustrezne mehanizme regulacije programskega povezovanja, ki bodo omogočali nestihijsko, kontrolirano povezovanje s ciljem zmanjšanja števila akterjev na trgu, vendar ob ohranitvi raznolikosti programske ponudbe oziroma celo večje profiliranosti določenega števila akterjev z večjo tržno močjo in manjših, specializiranih ali nišnih medijev za specifične potrebe širše javnosti ali za potrebe specifičnih družbenih skupin.

¹² Povzeto po izsledkih raziskav GFK Gral-Iteo in Mediana RM. Za več podatkov o raziskavah gl. IX. Viri.

Kot že omenjeno, je na televizijskem trgu do takšne konsolidacije prišlo že pred leti. Vodilen položaj televizijskih programov z nacionalnim pokrivanjem potrjujejo tudi podatki telemetrije¹³, ki kažejo, da je denimo v letu 2006 gledanost slovenskih nacionalnih televizijskih programov (SLO1, SLO2, POP TV, Kanal A, TV3) k celotni gledanosti televizijskih programov v Sloveniji prispevala nekaj manj kot tričetrtnski delež (71,2%). Gledanost lokalnih slovenskih televizij pa v celotni gledanosti ni dosegla petodstotnega deleža (4,8%). Preostala slaba četrtnina gledanosti v največji meri (8,9%) pripada hrvaškim programom, nekoliko manj (6% in 5.5%) programom nemškega in angleškega jezikovnega območja, zadnje procente kolača pa so prispevali italijanski programi, programi iz držav z območja nekdanje Jugoslavije (brez Hrvaške) in madžarski programi.

Če tem podatkom pridružimo ugotovitev, da sodi Slovenija med države, katerih prebivalci posvečajo gledanju televizije precej manj časa kot v primerljivih državah, si lahko dovolimo izpeljavo, da je na slovenskem televizijskem trgu še nekaj prostora za kak kakovosten televizijski program. Za primerjavo: gledalci na Madžarskem in na Hrvaškem, ki sodijo med tiste, ki gledanju televizije posvečajo največ časa, televizijo gledajo v povprečju približno 100 minut na dan več kot slovenski gledalci. Natančnejši podatki pokažejo, da televiziji namenjajo več časa v urbanih središčih in v gospodinjstvih, ki televizijski signal sprejemajo prek kablskega priključka, kar je podlaga za domnevo, da na količino časa, namenjenega gledanju televizije, vpliva tako življenjski stil gledalca kot tudi programska ponudba, ki mu je dostopna. V delih Slovenije, kjer ni na voljo veliko televizijskih programov, je čas, ki ga gledalci posvetijo televiziji, manjši kot tam, kjer lahko posegajo po večji izbiri programov.

Podatki za leta 2004-2006 kažejo, da so pri vseh demografskih spremenljivkah (spol, starostne kategorije in izobrazba) prva mesta najbolj gledanih programov praktično »rezervirana« za POP TV, SLO1, SLO 2 in Kanal A. Opozoriti pa je treba na dejstvo, da delež gledanosti slovenskih nacionalnih televizij v zadnjih treh letih nekoliko upada, in sicer predvsem na račun porasta gledanosti hrvaških televizijskih programov in manjših slovenskih televizij. TV 3 je na lestvici običajno šele za obema hrvaškima javnima nacionalnima programoma (HRT 1 in HRT 2). V določenih časovnih pasovih, zlasti pa ob predvajanju nekaterih vrst programskih vsebin se hrvaška programa uvrstita še višje. Na splošno je bolj gledan prvi kot drugi program hrvaške televizije, dokaj visoko gledanost občasno namerijo tudi hrvaškemu RTL, najvišje vrhove v gledanosti hrvaških programov pri nas pa dosega HRT 2 ob športnih prenosih. Pogosto se zgodi, da tedaj v najbolj gledanem terminu (prime time) preseže gledanost najbolj gledanih slovenskih programov.

Visoka gledanost TV programov iz sosednjih držav, ki jih je na dokaj velikem delu slovenskega ozemlja moč spremljati z zemeljsko anteno in so vključeni v ponudbo vseh operaterjev kablskih omrežij in IP televizije, je za izdajatelje slovenskih televizijskih programov problematična zlasti z vidika poslovne upravičenosti stroškov za odkup pravic za prenašanje športnih dogodkov. Veliko slovenskih gledalcev namreč velike športne dogodke (npr. nogometna prvenstva) pogosto raje spremlja na programu javne RTV iz sosednje države, čeprav ta nima zakupljenih pravic za njihovo prenašanje na območju Slovenije. Po drugi strani podatki o gledanosti tujih programov ponujajo v razmislek možnost, da slovenski gledalci najdejo v teh programih nekaj, česar zdajšnja programska izbira slovenskih izdajateljev ne ponuja. Programska ponudba, ki bi odgovorila na potrebe, ki jih slovenski gledalci zdaj v tolikšni meri zadovoljujejo z gledanjem tujih programov, bi morda lahko obrnila trend gibanja krivulje gledanosti v korist slovenskih televizij.

Posebej veliko bi bilo treba narediti na področju lokalne televizije. Po ugotovitvah iz kvalitativne raziskave, ki jih potrjujejo tudi telemetrični rezultati¹⁴, so lokalni televizijski programi v slovenskem prostoru manj gledani in se ljudem ne zdijo tako pomembni kot lokalne radijske postaje, ki sicer veljajo za eden od najbolj priljubljenih formatov radia.

¹³ Vir: AGB Nielsen, 2007.

¹⁴ Povzeto po izsledkih raziskav GFK Gal-Iteo in AGB Nielsen. Več o raziskavah gl. v IX. Viri.

Pripadniki mlajše populacije, vključeni v kvalitativno raziskavo, takšnih televizij ne gledajo in jih po lastnih trditvah ne bi pogrešali. To bi lahko razložili z dejstvom, da je televizijska produkcija dražja od radijske in vsako odstopanje od visokih standardov programov javnih in komercialnih televizij, je za gledalce moteče. Lokalno televizijo najbolj pogosto spremljajo starejši ljudje, in sicer zaradi lokalnih informacij in zanimivosti, lokalne kulture, lokalnega športa, politike in ljudi, ki jih poznajo. Po ocenah, izpeljanih iz raziskave, bi lokalne televizije za doseganje večje gledanosti morale izboljšati kakovost slike, tehniko, produkcijo, ozvočenje, signal in voditelje programa. V sam program bi bilo treba dodati več izobraževalnih oddaj in humorističnih vsebin, ga modernizirati in tudi podaljšati, a brez prepogostega ponavljanja vsebin.

2. Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti na področju radia in TV

Tabela 2: SWOT analiza

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> – razvejanost ponudbe radijskih in TV programov, tudi za pripadnike narodnostnih skupnosti v okviru javnega zavoda RTV Slovenija – v obdobju hitrega razvoja medijskih tehnologij in sprememb v načinih medijske potrošnje je pomembno, da sodijo multimedijske vsebine v okvir javne službe RTV Slovenija in da jih zavod primerno razvija – obstoj ponudbe alternativnega informativnega programa, pri čemer je na nacionalni ravni relevanten zlasti informativni program dveh največjih komercialnih televizij (POP TV in Kanal A) – vloga lokalnih in regionalnih programov posebnega pomena v okoljih njihovega delovanja – pojav novih, ožje profiliranih programov in AV medijskih storitev – regulacija vsebin in infrastrukture pod eno streho (konvergentni regulator) omogoča lažje, hitreje, celovitejše in enotnejše odzivanje na regulatorne izzive, ki jih predstavlja konvergenca kot spreminjanje načinov produkcije, razširjanja in uporabe medijskih vsebin («kadarkoli, kjerkoli, prek katerekoli platforme») – odločitev za uporabo kodirnega sistema MPEG-4, ki omogoča boljšo kompresijo televizijske slike, prihrani znaten del kapacitete DVB-T kanala in omogoča racionalnejšo uporabo frekvenčnega spektra 	<ul style="list-style-type: none"> – preveliko število radijskih in TV programov s premajhnim območjem pokrivanja – dolgoletno stihijsko dodeljevanje radijskih frekvenc in nezavezanost programskim standardom pri njihovi uporabi – preprodaja radijskih frekvenc ob nespoštovanju prog. zahtev – majhen oglaševalski kolač, v katerega prispeva manj akterjev (odvisnost medijev od le nekaj velikih oglaševalcev) – premalo konkurence na nacionalni ravni (premalo paralelnih informativnih sistemov) – premajhna segmentiranost programov: kljub velikemu številu medijev ni velike ponudbe raznovrstnih vsebin; v prizadevanju za istim občinstvom programi ponujajo istovrstne vsebine ob istem času – nejasna meja med lokalnimi in regionalnimi radijskimi in TV programi – nejasni, preslabo definirani kriteriji za subvencioniranje programskih vsebin v javnem interesu – neučinkovit sistem za spremljanje porabe sredstev za sofinanciranje programskih vsebin in za evalvacijo učinkov sofinanciranja programskih vsebin – slaba kakovost programov, nižanje kakovostnih standardov – med vožnjo na daljših razdaljah je treba pogosto menjati radijske postaje – večina radijskih postaj ni slišna v cestnih predorih – italijanske radijske postaje motijo slišnost slovenskih
Priložnosti	Nevarnosti
<ul style="list-style-type: none"> – oblikovanje celovitega in učinkovitega sistema pozitivne medijske politike; oblikovanje sodobnega zakona za področje radia, televizije in novih medijev – krepitev RTV Slovenija kot temeljne ustanove za uresničevanje javnega interesa v medijih, zlasti za kakovostno informiranje vseh družbenih skupin, izobraževanje in dvigovanje kulturne ravni – redefinicija statusa programa posebnega pomena za doseganje večje učinkovitosti pri uresničevanju javnega interesa v lokalnih / regionalnih okoljih ter specifičnih skupnostih – uspešna izvedba prehoda na digitalno radiodifuzijo – povečanje ponudbe televizijskih vsebin – uvajanje televizije visoke razločljivosti – postopno uvajanje ponudbe digitalnih radijskih programov – izobraževanje novinarjev in urednikov za profesionalno, kakovostno novinarstvo – vzgoja ozaveščenih uporabnikov medijev – redno dopolnjevanje strategije razvoja radijskih in TV programov na podlagi sistematičnih in periodičnih medijskih raziskav – oblikovanje spodbudnega okolja za produkcijo AV vsebin, medijske umetnike, izvajalce in tehnike – dopolnjevanje vsebin klasičnih elektronskih medijev s ponudbo spletnih multimedijskih vsebin – državljansko novinarstvo (predvsem kot dopolnilo in ne nadomestilo klasičnemu, profesionalnemu novinarstvu) 	<ul style="list-style-type: none"> – razvrednotenje novinarskega poklica in krčenje uredniške avtonomije – tabloidizacija; podrejanje programskih vsebin oglaševalskim interesom – informativno-zabavne vsebine (t.i. infotainment) namesto klasičnih informativnih žanrov – pohod »participativnih« vsebin v televizijskih programih, tj. programskih vsebin, ki temeljijo na plačljivem sodelovanju gledalcev v programu prek plačljivih telefonskih linij in sms sporočil (t.i. participation TV) – vse več vsebin dostopnih le za plačilo (on demand, pay-per-view), kar vodi do izključevanja možnosti dostopa do teh vsebin za ekonomsko šibkejšo skupino prebivalcev ter občinstvo spreminja v potrošnika – neenake možnosti za uporabo sodobnih medijev (digitalna ločnica) in s tem povezana socialna izključenost – visoka nadomestila za avtorske pravice (zlasti za vsebine, ki pritegnejo največja občinstva) manjšajo možnosti za pojav novih programov brez ustreznega ekonomskega ozadja – medijska koncentracija in monopolizacija na nacionalnih in parcialnih trgih – možnost težav pri izvedbi prehoda na digitalno radiodifuzijo – ukinjanje oz. komercializacija lokalnih/regionalnih medijev z dolgo tradicijo – spremembe v potrošnji medijskih vsebin odmikajo mlado generacijo od tradicionalnih elektronskih medijev

III. Tehnične možnosti

1. Radio

1.1. FM

Na frekvenčnem območju za analogno prizemeljsko radiodifuzijo, od 87,5-108 MHz, so možnosti za razvoj novih radijskih programov praktično izčrpane. Prvi frekvenčni načrt je bil sprejet v okviru mednarodnega sporazuma ST-61, ki je bil sklenjen v Stockholmu že leta 1961. Na tej konferenci so države tedanje EBA (European Broadcasting Area), tj. Evrope in severne Afrike, razdelile spekter od 87,5-100 MHz za analogni FM radio. V okviru tega sporazuma je bila dogovorjena procedura za mednarodno koordinacijo novih radijskih postaj in tako je število novih radijskih programov raslo do meje, ko praktično ni bilo več prostora za nove programe. Zatem je sledila radijska konferenca GE-84, na kateri so si države razdelile dodatnih 8 MHz spektra, tj. območje od 100-108 MHz. Tudi v tem sporazumu je bila vključena procedura za koordinacijo novih postaj in danes lahko ugotovimo, da je radijski spekter za FM praktično zasičen z radijskimi postajami. Tako je bilo v Sloveniji izdanih 290 odločb o dodelitvi radijskih frekvenc 85 radijskim programom in možnosti za koordinacijo novih frekvenc so le za oddajne točke majhnih moči z omejenim dosegom. Te frekvence so uporabne za izboljšanje slišnosti obstoječih radijskih programov ali za odpravo motenj, niso pa primerne za nove programe, ker bi bili zaradi majhnega dosega le-ti v neenakopravnem položaju z ostalimi že delujočimi.

Razvoj radia na FM območju je zato mogoč predvsem z optimizacijo že podeljenih frekvenc ali s povezovanjem radijskih programov v programske mreže.

1.2. T-DAB

Glede na to, da v frekvenčnem obsegu FM možnosti za pridobivanje frekvenc praktično ni več, interes za ustanavljanje novih radijskih postaj pa ne pojenja, bi bilo smiselno pospešiti uvajanje ponudbe radijskih programov na digitalni platformi. Pri radiu, v nasprotju s televizijo, ugašanje analognih oddajnikov ni predvideno. Digitalni radio se bo razvijal na novem frekvenčnem obsegu (174-230 MHz in območju 1,5 GHz). Za radijski medij bodo poleg obstoječih frekvenc, ki jih je Slovenija dobila na konferencah v Wiesbadnu leta 1997 in v Maastrichtu leta 2002, na voljo tudi dodatne frekvence, ki so bile dogovorjene na konferenci RRC-06 in bodo omogočale vzpostavitev še dveh nacionalnih/regionalnih omrežij. Skupno je torej za digitalni radio mogoče izgraditi 3 nacionalna/regionalna omrežja na območju VHF ter regionalna/lokalna omrežja v območju 1,5 GHz. Frekvence v območju VHF so primernejše od frekvenc v gigaherčnem območju tako s stališča propagacije, kot tudi zaradi cene omrežja in samih digitalnih radijskih sprejemnikov. To pomeni, da bi lokalni oz. regionalni ponudniki radijskih programov imeli višje stroške od nacionalnih, kar pa je v obratnem sorazmerju z značilnostmi poslovanja radijskih medijev. Na območju VHF ima Slovenija na razpolago frekvence za eno nacionalno/regionalno televizijsko omrežje. Glede na že omenjeno nesorazmerje med VHF in gigaherčnim področjem bi bilo smiselno televizijsko omrežje na VHF frekvencah prekoordinirati v digitalno radijsko omrežje, kar bi omogočalo postavitve večjega števila regionalnih radijskih omrežij.

Tabela 2: Obstoječi načrt frekvenc za digitalni radio T-DAB

Omrežje	Zahod	Center	Vzhod
Nacionalno	12B		12C

Nacionalno	10D	
Regionalno	7A	11A

Tabela 3: Modificiran načrt frekvenc za digitalni radio T-DAB (en kanal zadošča za prenos približno 6 radijskih programov)

Omrežje	Zahod	Center	Vzhod
Nacionalno	12B	12C	
Nacionalno	10D		
Regionalno	7A		X
Regionalno	X	5A	
Regionalno	6A	5C	11A
Regionalno	6C	5D	6B
Regionalno	5B	X	6D

V primeru spremembe enega digitalnega televizijskega v štiri digitalna radijska omrežja pridobimo dodatni prostor za razvoj regionalnega digitalnega radia, tako da bi v tem primeru imeli na voljo možnosti za razširjanje 12 nacionalnih programov, 12 regionalnih programov z dodatnim pokrivanjem centralnega dela države ter 48 regionalnih radijskih programov.

Razvoj digitalnega radia je resda počasnejši od razvoja digitalne televizije, vendar je to razumljivo, saj pri radiu ne gre za prehod ampak za dodatni medij, ki bo ob obstoječih analognih FM omrežjih lahko ponudil nove programe ali pa boljše pokrivanje obstoječih radijskih programov. Omeniti velja tudi nov standard DAB+, ki je trikrat bolj učinkovit zaradi uporabe drugačnega kodiranja zvoka (HE-AAC, High Efficiency Advanced Audio Coding ali AAC+). Žal novi sistem ni kompatibilen s prejšnjo verzijo DAB sistema, možno pa je v istem kanalu oddajati v obeh tehnologijah, s tem da starejši sprejemniki ne bodo sprejemali radijskih programov, ki bodo kodirani v AAC+ formatu.

Za zdaj imajo pravico do oddajanja v digitalni tehniki le štirje programi RTV Slovenija, A1, Val 202, Ars, Radio Si, in sicer z v tehniki T-DAB, z oddajne točke na Krvavcu. Ostale frekvence na območju VHF še niso na razpolago, saj jih uporabljamo za analogno televizijo in se bodo sprostile predvidoma v letu 2010 ali najkasneje do leta 2012. Toda po izračunih Agencije za pošto in elektronske komunikacije lahko kljub delujočim analognim televizijskim oddajnikom vzpostavimo še eno digitalno omrežje na kanalu 10D, ki bi v začetku pokrivalo avtocestni križ, kasneje pa bi se razširilo na območje cele države.

1.3. DRM

Omeniti je treba tudi možnost razvoja digitalnega radia na srednjevalovnem (SV) frekvenčnem področju – t.i. DRM (Digital Radio Mondial). Gre za sistem, ki omogoča nadgradnjo SV oddajnikov za oddajanje digitalnih radijskih programov. Pravzaprav je DRM sistem namenjen za frekvenčno področje, ki je nižje od 30 MHz, v zadnjem času pa je zaznati tendence, da bi DRM sistem uporabili tudi na frekvencah, ki jih danes uporablja FM radio (87,5-108 MHz). Za razliko od digitalnega radia T-DAB je pri DRM mogoče v enem SV kanalu prenašati le en radijski program. Prednost DRM sistema je v velikem dometu, ki ga

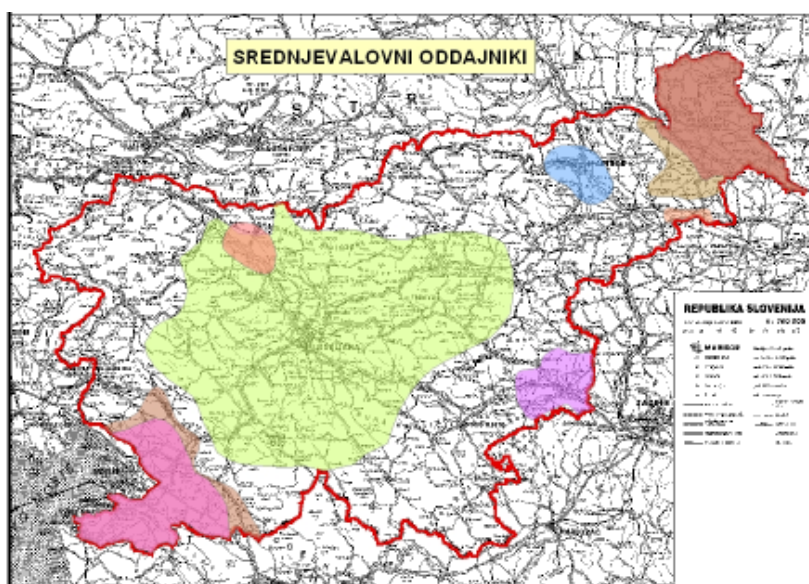
omogoča propagacija na frekvencah SV, še posebej v nočnem času. Prvotno je bil sistem DRM načrtovan za simultano delovanje z analognim sistemom, vendar se je v praksi izkazalo, da so rezultati veliko boljši, če deluje le analogni ali digitalni sistem. To pomeni, da bo treba analogni signal nadomestiti z digitalnim.

V Sloveniji trenutno deluje 9 SV oddajnikov:

Ime programa – oddajna točka	Pokritost km ²	Prebivalci
Radio Murski val – Murska Sobota 1	1.342	123.794
Radio Slovenija 1 in Muravideki Magyar radio – Murska Sobota 1	1.048	101.135
Radio Slovenija 1 - Ormož	54	7.794
Radio Slovenija 1 in Radio Maribor – Maribor 6	289	143.095
Radio Slovenija 1 in Radio Aktual 07 – Brežice 2	415	40.113
Radio Slovenija 1 - Domžale	6.619	904.312
Radio Slovenija 2 – Tržič 1	205	49.883
Radio Slovenija 1 in Modri val Radio Koper – Beli Križ	1.314	125.432
Onda blu Radio Capodistria – Beli Križ	1.006	97.549

Tabela 4: Srednjevalovni oddajniki v Sloveniji
(opomba: barva teksta v tabeli 5 odgovarja barvi območja na sliki 15)

Spodnja slika prikazuje pokrivanje delujočih SV oddajnikov, pri čemer ni upoštevan ionosferski vpliv, ki v nočnem času bistveno poveča doseg radijskega signala.



Slika 15: Pokrivanje srednjevalovnih oddajnikov v Sloveniji, vir: APEK

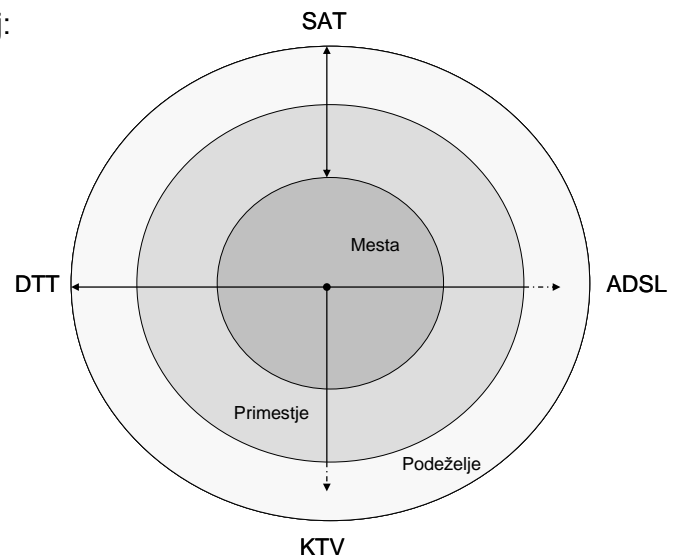
Razvoj v smeri digitalnega radia na srednje-valovnih frekvencah še ni v takšni fazi, da bi lahko govorili o možnosti takojšnje implementacije novega sistema. Vendar je treba to možnost vključiti v razmišljanje o prihodnosti radijskega medija. Za razliko od sistema T-DAB pa je pri DRM treba upoštevati, da gre za prehod na nov sistem v istem frekvenčnem območju – tako kot pri digitalni televiziji.

2. Televizija

2.1. Radiodifuzne platforme

Izpostavimo lahko štiri vrste konkurenčnih omrežij:

- Satelit
- Kabelska TV
- xDSL
- Digitalno prizemeljsko omrežje DTT



Slika 16: Radiodifuzne platforme v prostorski perspektivi

2.1.1. Satelitska TV

Satelitsko omrežje danes že omogoča spremljanje digitalne televizije. Standard DVB-S, ki je v splošni uporabi že dalj časa, bo zamenjal novejši DVB-S2, ki bo omogočal učinkovitejšo izrabo frekvenčnega spektra in s tem uvajanje televizije visoke ločljivosti (HDTV). Zavedati se je treba, da na satelitski platformi ni pomanjkanja frekvenčnega spektra, saj je mogoče frekvence ponavljati na različnih geostacionarnih pozicijah. Uvajanje sistema z boljšo spektralno učinkovitostjo je pomembno z vidika zmanjševanja stroškov najema satelitskega transponderja in s tem ustvarjanja ugodnih ekonomskih razmer za uvajanje HDTV. V Sloveniji do danes ni bilo ponudbe storitve DTH (Direct To the Home). To pomeni, da so slovenski satelitski gledalci lahko spremljali le nekodirane programe, ki pa kljub svoji številčnosti niso predstavljali konkurence ponudbi kableske televizije. Zato ocenjujemo, da kljub relativno dobri razširjenosti satelitskih sprejemnikov gledanost satelitske TV ni velika. V času pisanja te strategije se je pojavil prvi ponudnik DTH televizije za slovensko tržišče (Total TV), ki v svoji ponudbi poleg množice programov, ki izhajajo iz prostora bivše Jugoslavije, ponuja tudi komercialne slovenske programe, ki jih do sedaj ni bilo mogoče spremljati prek satelita. To so POP TV, Kanal A in TV3, ki na ta način dosejajo tudi tiste gledalce, ki teh programov ne morejo spremljati prek zemeljske mreže. Satelitska televizija tako v Sloveniji postaja konkurenčna platforma, ki bo konkurirala uvajanju prizemeljske digitalne televizije. Ciljna publika za satelitsko omrežje je na podeželju in v primestnih območjih.

2.1.2. Kabelska TV

Omrežje kableske televizije kljub prisotni ponudbi digitalne kableske televizije (Telius) v veliki meri še vedno ponuja le analogne televizijske programe. Večji kabelski operaterji ponujajo

tudi dostop do interneta in IP telefonijo, ki postaja zaradi možnosti prenosljivosti telefonskih števil in nizkih stroškov vedno bolj popularna storitev. Omrežje kableske TV je prisotno v 51% slovenskih gospodinjstev. Digitalizacija kableskih omrežij oz. uvajanje DVB-C standarda za prenos TV programov bi omogočila prihranek frekvenčnega spektra in s tem večjo prepustnost kableskih omrežij za dostop do interneta. Obenem bi uvedba DVB-C sistema omogočila tudi prenos TV programov v boljši kvaliteti (EDTV¹⁵ ali HDTV). Sočasno oddajanje istih programov v digitalni in analogni tehniki je prisotno že dalj časa in le dodatna ponudba digitalnih programov bi pospešila digitalni prehod v kablo. Kabel je konkurenčno omrežje zemeljskemu, saj je sposobno ponuditi HDTV z relativno manjšim vlaganjem v omrežje in »set top boxe« v primerjavi z digitalizacijo analogne zemeljske televizijske mreže. Ima pa eno slabost – ne pokriva dovolj dobro podeželja. Ciljna publika je v mestnih in primestnih predelih.

2.1.3. xDSL TV

Ob koncu tretjega četrletja 2007 je bilo v Sloveniji je 54.000¹⁶ naročnikov IP televizije, ki televizijo spremljajo prek xDSL omrežij. Ta omrežja ponujajo t.i. »triple play« storitve, t.j. enotno ponudbo dostopa do interneta, telefonijo in televizijo. Z večanjem pasovne širine se povečujejo tudi možnosti za razvoj distribucije televizijskih programov in ponudbo HDTV. Problem IP televizije je v tem, da je ta storitev omejena z razdaljo do DSLAM vozlišč, kar pomeni, da je podeželje zaenkrat še v deprivilegiranem položaju.

2.1.4. Digitalno prizemeljsko omrežje DTT

Razvoj TV programov bo zaznamoval prehod na digitalno oddajanje. Prehod je problematičen, saj za digitalno prizemeljsko televizijo ni na razpolago novega spektra. Faze prehoda so zato razdeljene na obdobje začetka oddajanja digitalne televizije na prostem delu spektra in simultane delovanja analogne in digitalne mreže ter na obdobje po izklopu analognih oddajnikov, po katerem bo nastala spektralna dividenda – to je del spektra, ki se bo sprostil zaradi boljšega izkoristka, ki ga omogoča digitalno oddajanje TV programov.

Prehodno obdobje je v Sloveniji regulirano z Zakonom o digitalni radiodifuziji, ki predvideva tudi nekoliko krajši rok za izklop analognih oddajnikov (do konca leta 2010), sicer pa je v Evropski uniji dogovorjen rok za izklop leto 2012, tri leta kasneje pa za analogne frekvence ne bo več mogoče zahtevati zaščite v okviru mednarodne telekomunikacijske zveze ITU. DTT se bo začela na prostem delu spektra, temu pa bo sledilo postopno ugašanje analognih oddajnikov. Ugašanje po posameznih teritorialnih enotah bo odvisno od pokrivanja z digitalnim signalom in razširjenosti sprejemnikov pri gledalcih. Problematično bo obdobje istočasnega oddajanja analognega in digitalnega signala, saj bi moralo biti zaradi ekonomskih razlogov čim krajše, po drugi strani pa bo to obdobje zelo odvisno od promocije digitalne televizije in vloge države pri spodbujanju nakupa »set top boxov«.

Bistvene značilnosti digitalne prizemeljske televizije lahko strnemo v naslednje ugotovitve:

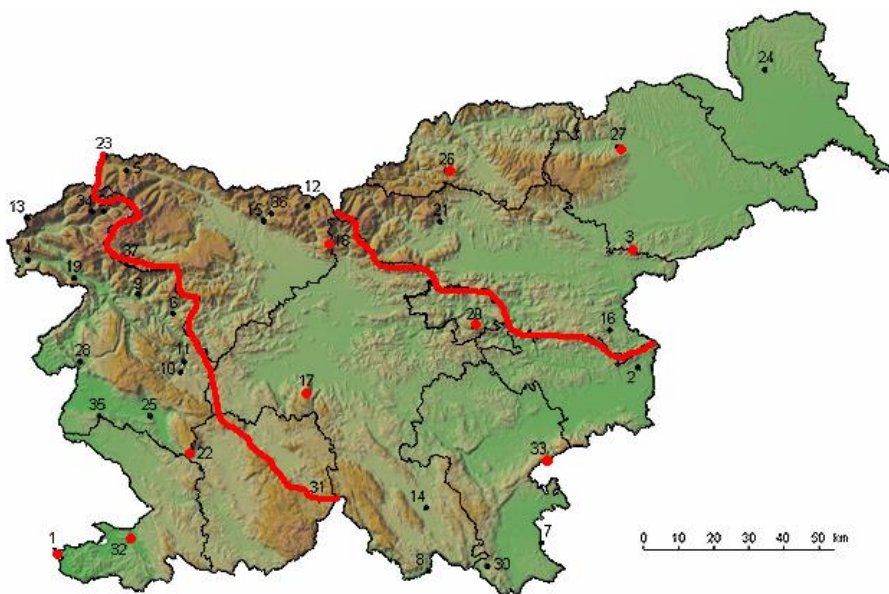
- boljša izraba frekvenčnega spektra,
- večje število programov,
- zanesljivejši sprejem signala,
- možnost uvajanja televizije v formatu 16:9 (EDTV),
- možnost uvajanja televizije visoke ločljivosti (HDTV),

¹⁵ Televizija standardne ločljivosti v formatu 16:9.

¹⁶ To število stalno narašča.

- nove storitve (elektronski programski vodič – EPG, Super teletekst...).

Pri izvedbi digitalnega prehoda je jasno, da morajo vsi obstoječi programi preiti na digitalno omrežje. Glede na to, da imajo posamezni TV programi v analognem omrežju različna območja pokrivanja, v digitalnem omrežju pa si bo več programov delilo isto območje, je treba programe v prostorskem pogledu opredeliti za nacionalne, regionalne in lokalne. Ob tem bo treba določiti vstopni prag za vsako kategorijo in rešiti vprašanje razpoložljivosti digitalnih frekvenc. Na konferenci RRC-06 je Slovenija pridobila pravico za postavitve 7 UHF digitalnih omrežij in enega omrežja na področju VHF. Slednjega smo v poglavju o tehničnih možnosti razvoja digitalnega radia namenili radijskim programom, zato lahko govorimo le o preostalih 7 omrežjih. Nacionalna omrežja so sestavljena iz treh regionalnih omrežij, ki jih je Agencija za pošto in elektronske komunikacije v procesu koordinacije digitalnih frekvenc opredelila, kot je razvidno v spodnji sliki.



Slika 17: Teritorialna delitev RS za potrebe DTT

Digitalni plan torej omogoča tvorbo 7 nacionalnih DTT omrežij ali poljubno kombinacijo regionalnih/nacionalnih omrežij. Iz tega sledi, da umestitev nacionalnih in regionalnih programov ne bo problematična, glede lokalnih programov pa bo treba poiskati novo rešitev, oz. koordinacijo lokalnih frekvenc, ki bi jih podelil lokalnim televizijam pod posebnimi pogoji.

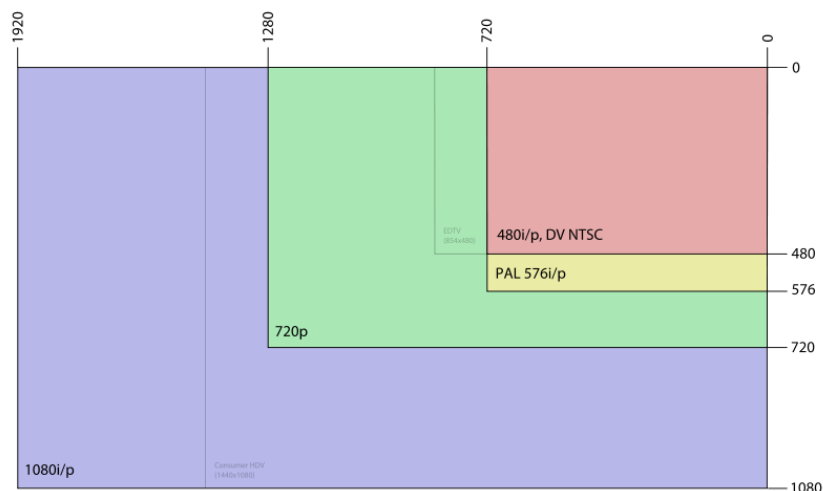
Kakovost digitalne televizije je za razliko od analognih sistemov lahko zelo različna. Pri analogni televiziji je bila možna ena sama točno določena kvaliteta televizijske slike. Pri digitalni televiziji pa je možno uporabiti različne bitne hitrosti, različne ločljivosti in formate televizijske slike.

Namesto klasičnih televizijskih sprejemnikov s katodno cevjo se vedno bolj uveljavljajo TV sprejemniki z LCD in plazemskimi zasloni, ki pa imajo drugačno ločljivost in način prikazovanja slike. Klasični analogni slikovni signal, ki ga oddajajo današnje televizijske hiše (576i) ni več prilagojen novim prikazovalnikom, ki namesto prepletenega (interlaced) uporabljajo neprepleteno (progressive) način prikaza. Tudi razločljivost in format novih zaslonov sta drugačna od tistih na klasičnih katodnih ceveh. Analogna slika ima razmerje stranic 4:3, novi prikazovalniki pa praviloma 16:9. Digitalno sliko bo treba prilagoditi novim prikazovalnikom; to pomeni razmerje stranic 16:9 in večjo ločljivost (720p). Izboljšanje

kakovosti televizijske slike v prizemeljskih sistemih je potrebno predvsem zaradi konkurenčnih platform (satelit, kabel in IP), ki bodo kmalu ponujali TV sliko visoke ločljivosti.

Tabela 5: Formati digitalne TV

Oznaka	Primer uporabe	Resolucija (vrstice)	Osveževanje slike (Hz)	
			Prepletanje (interlace)	Progressivno (progressive)
Low; MP@LL	LDTV, VCD	240; 288 (SIF)		24, 30; 25
Standard; MP@ML	SDTV, SVCD, DVD, DV	480 (NTSC, PAL-M)	60	24, 30
		576 (PAL, SECAM)	50	25
Enhanced	EDTV	480; 576		60; 50
High; MP@HL	HDTV, HD DVD, Blu-ray Disc, HDV	720		24, 30, 60; 25, 50
		1080	50, 60	24, 30; 25



Slika 18: Resolucije digitalne TV

Prihodnost televizije je v HDTV, vprašanje pa je, ali se bo HDTV razširil na prizemeljskih omrežjih. Nedvomno bo HDTV storitev, ki se bo razvijala na satelitski in obeh kabelskih platformah (IP in KTV), vendar se je treba zavedati, da je regulacija teh platform precej drugačna od regulacije prizemeljske televizije, ki je še vedno pogojena z razmerami v posameznih državah in trdno v rokah nacionalnih regulatorjev. V Evropi je opazen pritisk na spektralno dividendo, ki bi jo operaterji mobilnih komunikacij in brezžičnega dostopa do interneta radi uporabili. Res pa je tudi, da je ta pritisk v posameznih državah precej različen. Za Slovenijo lahko ugotovimo, da takih pritiskov še ni čutiti. Glede na to, da je prizemeljska televizija zaenkrat edina platforma, ki lahko omogoči prenos HDTV tudi na podeželje, bi moral biti to cilj razvoja DTT v Sloveniji. Ker je produkcija programov v tehniki HDTV še vedno majhna, so možni razvojni koraki v smeri izbire sistema, ki bo omogočal HDTV ter liberalizaciji regulacije na DTT platformi. Osnovo za slednjo usmeritev je mogoče opredeliti v dejstvu, da pri digitalni TV ne moremo več govoriti o omejenosti frekvenčnega spektra, ki je bila osnova za razvoj regulacije evropske prizemeljske radiodifuzije. To pomeni, da bi regulatorni model za DTT moral vsebovati elemente regulacije, ki je danes v uporabi pri kabelskih televizijskih omrežjih.

Za digitalno prizemeljsko televizijo je v veljavi DVB-T standard vendar je že v pripravi nov standard DVB-T2, ki bo sprejet predvidoma v letu 2008, prve sprejemnike pa pričakujemo v letu 2009. Veliko držav bo prehod v nov standard povezalo s pojmom televizije visoke ločljivosti (HDTV) ter s sočasnim preходом v MPEG-4 kodiranje TV programov. Novi standard DVB-T2 bo ponujal do 30% boljši izkoristek frekvenčnega spektra. V Sloveniji smo začeli uvajati DTT v MPEG-4 standardu tako, da se ne bomo srečali s težavnim preходом iz MPEG-2 v MPEG-4, vprašanje pa je ali se bomo kdaj lotili prehoda v DVB-T2 saj po uspešno izvedenem digitalnem preходу ne pričakujemo pomanjkanja radiofrekvenčnega spektra.

2.2. Spektralna dividenda

Spektralna dividenda je, kot že rečeno, del spektra, ki bo sproščen po preходу analognega oddajanja obstoječih TV programov v digitalni način distribucije in ki ga lahko uporabimo bodisi za nove televizijske programe, televizijsko sliko visoke ločljivosti ali pa za storitve, ki sploh niso več televizija. Definicija temelji na dejstvu, da je možno v istem radiofrekvenčnem kanalu možno prenašati štiri MPEG-2 ali osem MPEG-4 TV programov standardne ločljivosti in na predpostavki, da uporabimo enofrekvenčna omrežja (SFN Single Frequency Network). Po nekaterih računih preko palca velja, da bi za obstoječe TV programe v Evropi rabili le 20% spektra, ki ga danes uporabljamo za analogno televizijo¹⁷. Seveda je ta ocena nerealna, saj mora digitalna prizemeljska televizija slediti razvoju konkurenčnih medijskih platform (satelitska, kabelska, HD DVD...) in ponuditi gledalcu več programov v boljši tehnični kvaliteti. Ko govorimo o spektralni dividendi imamo v mislih frekvenčni obseg VHF (174-230 MHz) in UHF (470-862 MHz).

Pri uvajanju digitalne TV velikokrat slišimo, da bo digitalna TV ponujala boljšo kvaliteto slike, večje število programov in interaktivno uporabniško izkušnjo. Vse te lastnosti, razen interaktivnosti, lahko digitalna televizija res omogoča, vendar se je treba zavedati, da večje število programov pomeni zmanjšanje spektralne dividende, podobno pa velja tudi v primeru uvajanja televizije visoke ločljivosti. Glede interaktivnosti lahko mirno zapišemo, da analogna televizija ni nič manj interaktivna od digitalne, saj je interaktivnost teleteksta preko SMS mobilnih vrat že znana in uveljavljena funkcionalnost. Pri interaktivnosti je treba omeniti projekt MHP (Multimedia Home Platform) platforme t.j. sistema, ki omogoča določeno interaktivnost. Za pravo interaktivnost je potreben povratni komunikacijski kanal. V primeru širokopasovnega povratnega kanala je ta uporaben tudi za dostavo informacij na zahtevo (npr. Video on Demand),

Leta 2006 so se na konferenci mednarodne telekomunikacijske zveze ITU v Ženevi (GE'06) evropske države, ki pripadajo ITU regiji 1, dogovorile za nov digitalni načrt v frekvenčnih območjih klasične analogne televizije. Sporazum iz Ženeve omogoča državam, da svoje frekvenčne kanale, ki so vpisani v načrt GE'06, lahko uporabijo tudi za drugačne storitve z drugačnimi tehničnimi karakteristikami. Pri tem morajo spoštovati načelo, da za takšne storitve država ne more zahtevati večje zaščite, kot bi je bila deležna v primeru uporabe frekvenc za digitalno televizijo, obenem pa se sosednjim državam ne sme povzročati večjih motenj, kot bi jih povzročala digitalna televizijska storitev.

Pri spektralni dividendi nastaja očiten konflikt med radiodifuzijo ter operaterji mobilnih omrežij. Radijske in televizijske hiše namreč zastopajo stališče, da je sproščen del spektra treba uporabiti za uvajanje novih programov, mobilni operaterji pa želijo sproščen del radijskega spektra uporabiti za mobilne ali celo fiksne komunikacijske sisteme. Zdi se, da bo iniciativa mobilnih operaterjev pri uvajanju mobilne televizije DVB-H prevladala, saj gre pri tem za radiodifuzno storitev, ki deluje na mobilnih telefonih, tehnološko platformo, ki je kombinacija DVB-H in GSM/UMTS omrežij, pa bodo obvladovali mobilni operaterji.

¹⁷ Gérard Faria (Teamcast) – izjava na World DVB konferenci, Budimpešta 2008

Spektralna dividenda je močno odvisna tudi od izbire kakovosti digitalne slike, načina kodiranja ter tehničnih parametrov omrežja. V zadnjem času se precej govori o zamenjavi kodirnega sistema MPEG-2 z naprednejšim MPEG-4, ki omogoča boljšo kompresijo televizijske slike in tako prihrani znaten del kapacitete DVB-T kanala. Poleg večjega števila programov omogoča tudi razvoj televizije visoke ločljivost, saj lahko v enem DVB-T kanalu prenašamo več HDTV programov, kar je pogoj za spektralno dividendo. Velika večina evropskih držav uporablja MPEG-2 sistem. V času nastajanja evropskih digitalnih omrežij, sistem MPEG-4 še ni bil razvit v takšni meri, da bi na trgu obstajali ustrezni komercialni produkti. Nekaj držav pa se je kljub temu odločilo za naprednejši MPEG-4 sistem. Franciji, Estoniji in Norveški je sledila tudi Slovenija.

Največji potencial za brezžična telekomunikacijska omrežja se skriva v frekvencah, ki naj bi se sprostile po digitalnem prehodu na radiodifuznem delu spektra. Vendar je s tem povezanih nekaj težav, ki so tehnične in organizacijske narave. V tehničnem smislu je sobivanje digitalnih televizijskih omrežij, ki temeljijo na redkih oddajnih točkah velikih moči ter na visokih nadmorskih višinah, ter omrežij, ki so bolj gosta, torej zgrajena z velikim številom oddajnih točk srednjih moči na nižjih nadmorskih višinah oz. blizu uporabnikom, problematično. V takšnem primeru imamo situacijo, ko lahko signal mobilne televizije DVB-H z bližnjega oddajnika moti sprejem sosednjega televizijskega kanala DVB-T, ki je namenjen sprejemu s strešno anteno in prihaja iz oddaljene višinske točke.

Na drugi strani je prisotna želja po harmonizaciji dela spektra, ki bi bil namenjen multimedijским, torej ne-radiofuznim aplikacijam. Žal bo to nalogo težko izpeljati, saj so bili na konferenci GE'06 razdeljeni kanali v celotnem frekvenčnem območju 174-230 in 470-862 MHz. Veliko laže bi bilo namreč, če bi del spektra že na sami konferenci namenili multimedijским aplikacijam. Kljub temu je na svetovni radijski konferenci WRC-07 v Ženevi veliko držav sklenilo, da bo radijski pas od 790 do 862 MHz namenjen tudi drugim, ne-radiofuznim storitvam. Seveda je pogoj za takšno uporabo spektra uspešna koordinacija s sosednjimi državami vendar je Švedska konec leta 2007 že razglasila »svojo« spektralno dividendo ravno v tem področju. Ob tem in ob aktivnostih evropske komisije na področju harmonizacije spektralne dividende je postala uporaba teh frekvenc za oddajanje TV programov precej vprašljiva. Slovenija ima namreč v tem delu frekvenčnega spektra edine proste kanale na katerih lahko vzpostavi drugo DVB-T omrežje.

IV. Usmeritve na področju javnega interesa

1. Regulacija radia in televizije

Zakonska ureditev področja radia in televizije se naslanja na ureditev v Evropski uniji, regulacija radiofrekvenčnega spektra pa tudi na smernice ITU, mednarodne telekomunikacijske zveze, ki deluje v okviru Organizacije združenih narodov. Zlasti ureditev televizijske dejavnosti je med državami članicami Evropske unije do določene mere usklajena, in sicer predvsem glede osnovne ravni zagotavljanja zaščite gledalcev, ohranjanja evropske avdiovizualne produkcije ter v smislu omogočanja delovanja enotnega evropskega televizijskega trga. Organiziranost in pristojnosti regulatorjev za področje radia in televizije pa so od države do države različne.

Aktualne spremembe na področju tehnologije, ekonomije, produkcije in uporabe programskih vsebin odpirajo vprašanje vloge regulacije in sofinanciranja na odprtem trgu in postavljajo tudi pred slovenske načrtovalce politik, zakonodajalca in regulatorja nove naloge.

Kljub nedvomnemu trendu liberalizacije medijskega trga in odpravljanju lastniških ovir medijev v globalnem medijskem prostoru, obstajajo legitimna pričakovanja javnosti do vseh medijev, ki delujejo v nacionalnem medijskem prostoru. Četudi mora biti cilj sodobne zakonodaje medijev, da odstranjuje ovire za delovanje medijev, pa prepuščenost zgolj stihiji trga ponuja nove in morda še večje nevarnosti. Ključno vprašanje v tem trenutku je: Kakšna oblika medijske industrije je skladna z našo demokratično družbo?

V slovenskih razmerah so na področju elektronskih medijev posebej relevantni zlasti naslednji vsebinski in tehnični vidiki:

- dostopnost programskih vsebin: tehnične možnosti za njihovo distribucijo in sprejemanje, medijska in informacijska pismenost;
- dostopnost tehnologij: primerna cena, tehnična kompetenca;
- delovanje medijev v javnem interesu: obveščanje, izobraževanje, razvedrilo, kulturna ustvarjalnost;
- pomen medijev za politično kulturo: informiranje in gojitev demokratičnega diskurza;
- potrebe manjšin, migrantov, ranljivih publik in občinstev s posebnimi potrebami.

Zastavlja se vprašanje, ali bosta razmah in konvergenca elektronskih medijev služila javnemu interesu. Razširitev izbire in večja konkurenčnost sta dobrodošli, toda pomembno je tudi, ali bodo te spremembe na trgu povečale demokratično okolje, poskrbele za ustvarjanje in razširjanje informacij, do katerih imajo vsi državljani pravico, ter razširile, ne pa skrčile, izkušnje, okuse in sposobnosti posameznikov.

Sodobne digitalne tehnologije, ki omogočajo prenos zvočne, vizualne ali tekstovne informacije prek najrazličnejših omrežij in povezav ter njihov sprejem v obliki medijske vsebine na najraznovrstnejših napravah, spreminjajo medijski trg in delovanje medijev. S seboj prinašajo konvergenco radiodifuzije, tiska in osebnih oblik komunikacije ter obljublajo povečevanje možnosti in priložnosti za medijske akterje, da delujejo prek meja nekoč strogo ločenih medijskih oblik. Te spremembe odpirajo nove poslovne priložnosti, vzpostavljajo nova razmerja med medijsko industrijo, tehnologijami in infrastrukturo, trgi, medijskimi vsebinami in njihovimi uporabniki, ter porajajo pomembna gospodarska, politična in kulturna vprašanja.

Konec omejenosti frekvenčnega spektra, porast števila in vrst avdiovizualnih programskih vsebin ter možnosti za njihovo razširjanje in razvoj plačilnih mehanizmov prek sistemov

omejenega dostopa ustvarjajo vtis, da je medijska industrija industrija kot vsaka druga, in spodkopavajo razloge za specifično medijsko regulacijo. Z ločitvijo programskih vsebin od poti, po katerih se razširjajo, so se razprave o medijski politiki s polja javnega interesa in potreb po nadzoru nad delovanjem medijev prenesle na poudarjanje potrebe po odprtosti transportnih poti in načela tehnološke nevtralnosti. Po eni strani se ustvarja predstava o neomejenih možnostih izbire vsebin, ki da je samo še stvar osebnih preferenc posameznikov, po drugi pa se odločanje o dostopnosti programskih vsebin od regulatorjev prenaša k operaterjem.

Toda množični mediji se razlikujejo od drugih industrij in trgov. Potreba po njihovi regulaciji ni nastala samo zaradi nekdanje omejenosti resursov za njihovo razširjanje, temveč je temeljila tudi v njihovi posebni družbeni vlogi in vplivu. Tako ima tudi regulacijski okvir za varovanje konkurence na področju medijev dva namena:

- zagotoviti primerno konkurenco v ekonomski sferi; vendar tudi
- vzdrževati javno dobro celotne družbe prek raznovrstnosti informacij, ki so na voljo, in prek raznovrstnosti političnih in kulturnih glasov.

Pri prvem, ekonomskem namenu obstaja močan razlog za regulacijo medijske koncentracije na enak način kot za vsako drugo industrijo. Pri drugem namenu pa pomembnost vloge medijev za demokracijo, tako kot vloga novih digitalnih poti (ki nadzirajo dostop do potrošnika in s tem njegove možne izbire), pomeni, da bodo še naprej obstajali politični razlogi za reguliranje, ki bo povsem specifično za medije.

Množični mediji namreč igrajo ključno vlogo pri svobodnem izražanju idej in mnenj in prek tega pri celotnem demokratičnem procesu. Glavni cilj javne politike zato mora biti zagotovitev pluralnosti virov informacij in mnenj ter pluralnost uredniško-lastniškega nadzora nad njimi.

Prepuščanje medijskih vsebin zgolj toku trga ne zagotavlja ponudbe vsebin, ki so v javnem interesu družbe ali naroda in ki med drugim prispevajo h krepitvi demokratičnih vrednot, posredovanju nacionalne kulture in kulturne dediščine ter ustvarjanju družbe enakih možnosti. In v nasprotju s splošnimi pričakovanji, sodobne tehnologije povečujejo, ne pa zmanjšujejo potrebo po javnih medijih, ki delujejo v javnem interesu.

Visoko koncentrirana medijska industrija bi sicer bila, ekonomsko gledano, bistveno bolj učinkovita kot razdrobljena medijska industrija, posebej pri ustvarjanju in oddajanju informativnih in splošno aktualnih programov. Toda hkrati imamo opravka s položajem, v katerem se učinkovito izkoriščanje virov (in uporaba delovne sile) znajde v konfliktu s stanjem, ki bi bilo politično oziroma družbeno zaželeno.

Zato moramo na eni strani tudi v času digitalizacije zagotoviti ustrezen položaj in financiranje medijev in vsebin, ki so v javnem interesu. V današnjem okolju in klimi tržnega kapitalizma je vloga javne radiotelevizije in sofinanciranja medijskih vsebin v javnem interesu izjemnega pomena za zagotavljanje ponudbe kakovostne medijske produkcije in ohranjanje nacionalnih in kulturnih vrednot, saj bi v nasprotnem primeru kakovostni programi informativne, kulturne ali izobraževalne narave in vsebine za manjšine le redko našli prostor v programskih shemah radijskih ali televizijskih medijev.

Na drugi strani moramo zagotoviti mehanizme, ki bodo poskrbeli za varovanje ustrezne pluralnosti tudi na lastniškem področju. Le tako se namreč lahko zagotovi pluralnost na uredniško-lastniškem vidiku delovanja množičnih medijev. Ker je naš trg majhen in hitro obvladljiv, je za zagotavljanje odprtosti in dostopnosti komunikacijskih kanalov, ki jih omogočajo elektronski mediji, pomembna regulacija medijskega lastništva. Sedanja, precej kompleksna zakonska določila glede preprečevanja koncentracije medijskega lastništva, ki v postopkih pridobivanja več kot petinskega deleža v izdajateljih radijskih in televizijskih

programov predvidevajo sodelovanje kar pet ustanov z javnimi pooblastili, pomenijo veliko administrativnega dela brez pravega učinka. Presojanju možnosti za nastop koncentracije na področju radia in televizije sta namreč namenjena le dva zakonska kriterija: glede položaja na oglaševalskem trgu in glede pokrivanja prebivalstva z analognim radijskim signalom. Z digitalizacijo postaja takšna ureditev povsem neuporabna, poleg tega pa ne vsebuje nobenega mehanizma za oceno dejanskega položaja posameznega medija na trgu, njegovega vpliva, pomena in vloge.

Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah, ki je konec 2007 nadomestila direktivo o televiziji brez meja in jo morajo članice Evropske unije implementirati do 19. decembra 2009, je temelj za oblikovanje nacionalne zakonodaje, ki bo bolj prilagojena sodobnim procesom na področju medijev. V novem zakonu bo ob implementaciji določil direktive, ki v prid zagotavljanja konkurenčnih razmer na enotnem evropskem trgu avdiovizualnih medijskih storitev in enotni minimalni ravni zaščite interesov javnosti, zahteva vzpostavitev usklajenih pravil igre, treba zagotoviti tudi zaščito specifičnih nacionalnih interesov in poskrbeti za odpravo pomanjkljivosti aktualne zakonodaje.

2. Javni zavod RTV Slovenija

Javni zavod RTV Slovenija opravlja javno službo kot izdajatelj dveh nacionalnih televizijskih programov, treh nacionalnih radijskih programov, radijskih in TV programov regionalnih centrov v Kopru in Mariboru, radijskega in TV programa za italijansko narodno skupnost, radijskega programa za madžarsko narodno skupnost, radijskega programa za tujo javnost ter nacionalnega televizijskega programa za prenose sej Državnega zbora RS in njegovih delovnih teles. V okvir javne službe RTV Slovenija sodi tudi dejavnost na področju novih medijev, ki je v javnem interesu tako zaradi potrebe, da javni zavod sledi razvoju medijskih tehnologij in spremembam v medijski potrošnji, kot tudi zaradi nalog javnega servisa na področju vsebin in storitev posebnega pomena, ki jih je lažje in bolj celovito moč izvajati ob uporabi novih medijev (npr. aplikacije za gluhe ali slepe).

V Sloveniji predstavlja javna radiotelevizija¹⁸ podobno kot v mnogih drugih deželah, predvsem v Evropi, sistem, ustanovljen z zakonom in splošno financiran iz javnih financ (pogosto gre za naročnino, pri nas prispevek). Splošni cilji za delovanje javnega servisa na področju radia in televizije, v novejšem času (v skladu s priporočilom Odbora ministrov Sveta Evrope CM/Rec (2007)3) pa tudi na področju informacijskih storitev, so izraženi v potrebi po služenju javnemu interesu na vseh teh področjih ter zagotovitvi zadovoljevanja pomembnih komunikacijskih potreb v družbi. V nasprotju z zasebno radiotelevizijo, ki upošteva zakonitosti trga, mora javna radiotelevizija upoštevati predvsem delovanje in norme družbenega sistema, iz katerega je nastala.

Po načinu vodenja jo prištevamo med javne institucije (javni sektor), saj je kot takšna tudi ustanovljena. Organiziranost radiotelevizije in njena programska ponudba sta povezani z uresničevanjem družbenih vrednot: uresničitvijo demokracije po raznih kanalih, odgovornostjo, vitalnostjo kulture, interpretacijo mnogih družbenih institucij, socializacijo in izobraževanjem.

¹⁸ V nadaljevanju besedila zaradi lažjega branja namesto polnega imena javnega zavoda RTV Slovenija pogosto uporabimo skrajšano: javni zavod. Za označitev ustanove, ki izvaja javno službo na področju radia, televizije in novih medijev, pa večkrat uporabimo uveljavljeno, čeprav nekoliko zastarelo poimenovanje javna radiotelevizija (ang. *public service broadcasting*) oz. javna RTV, kar pa ne pomeni, da zanikamo potrebo po tem, da tovrstne ustanove svojo dejavnost izvajajo in nadgrajujejo tudi v novem, digitalnem in multimedijem okolju.

Javna RTV kot kulturna institucija ponuja podobo o družbi in njenih aktivnostih, obenem pa ohranja tesne vezi z družbeno-kreativnim in umetniškim sektorjem. To se mora pokazati tako v programski ponudbi kot v spodbujanju neodvisnih produkcij.

Javna RTV kot politična institucija ponuja sliko o političnem življenju in njenih osrednjih akterjih, obenem pa mora biti neodvisna od političnih igralcev in njihovih določitev.

Javna RTV kot družbena institucija ima različne odgovornosti, ki vključujejo odgovornost do otrok in do drugih družbenih skupin s posebnimi potrebami, upoštevanje standardov in zagotavljanje kakovosti v programski ponudbi, upoštevanje multikulturalnosti in predstavljanje različnih družbenih skupin.

V obdobju množične ponudbe radijskih in televizijskih programov ter multimedijskih vsebin ima ustanova, ki izvaja javno službo na tem področju, še posebej pomembno vlogo. Je temeljna institucija pri zagotavljanju javnega interesa in ima kot taka poseben, privilegiran položaj, ki vključuje izključno pravico do RTV prispevka. Hkrati pa ta položaj vključuje tudi specifične zahteve.

Družba kot celota in v svojih specifičnih delih ima na področju radiodifuzije in avdiovizualnih storitev določena pričakovanja, za katera novejši, stalno naraščajoč komercialni sektor ne ponuja zagotovil, da jih bo uresničil in izpolnil. Zasebni ponudniki programskih vsebin se zanimajo zgolj za tisto vrednost svojih programov, ki se jo lahko ujame, bodisi prek oglaševalskih prihodkov bodisi prek naročnin. Ustanove, ki izvajajo javno službo, pa morajo pri svojem ustvarjanju upoštevati celotno vrednost programov za vse tiste, ki te programe spremljajo.

Oglaševanje najpogosteje vodi in sili radijske in televizijske ustvarjalce, da se osredotočajo zgolj na že preizkušeno in na popularno, s čimer ožijo razpon dosegljive programske ponudbe. Ponujanje programskih vsebin za plačilo glede na uporabo ali prek naročnin pa izključuje določene dele populacije in tako ne uspe maksimizirati vrednosti teh programov za vse. Obstajajo realni strahovi, da bo več pomenilo tudi slabše, da bo večja konkurenca pomenila fragmentacijo občinstva in vlaganj prek različnih medijskih kanalov, kar lahko pripelje do naraščajoče tabloidizacije in padca kakovosti.

Celo v novem svetu globalnih komunikacij, desetih in stotin radijskih in televizijskih programov ter interneta obstaja močna potreba za podporo javnemu interesu na področju radiotelevizije. Narava 'informacijskih dobrin' vodi v visoko možnost neuspeha trga in v potrebo po intervenciji javne politike. Poleg tega nove tehnologije ustvarjajo močne pritiske v smeri industrije, ki je tekmovalna, obenem pa so občinstva fragmentirana, medtem ko je lastništvo koncentrirano. Zaradi teh dveh razlogov zgolj trg sam po sebi ne more ustvariti vseh prednosti novih tehnologij za družbo kot celoto.

Pomanjkljivosti trga hkrati ne morejo biti popravljene ali odpravljene zgolj z negativno regulacijo. Zaradi aktualnih in prihodnjih tehnoloških sprememb na področju elektronskih medijev in interneta, ki delujejo vedno bolj globalno, ob vedno večjih komercialnih pritiskih, je regulacija manj učinkovita.

Videti je, da tudi javni zavod RTV Slovenija s prizadevanji za konkuriranje z visokimi deleži gledanosti v določeni meri podlega komercialni logiki in krči svoj žanrski in tematski spekter programskih vsebin. Boj za oglaševalska sredstva, od katerih je RTV Slovenija vse bolj odvisna, je na majhnem televizijskem trgu vse ostrejši. To lahko vodi v še večjo komercializacijo vseh akterjev, tudi javnega zavoda, ki se s tem preusmerja od nekaterih svojih ključnih nalog.

Javna politika zato potrebuje pozitivne ukrepe, ki bodo zagotovili medijski servis, ki bo:

- deloval kot protiutež vse večji medijski koncentraciji, globalizaciji in homogenizaciji;
- poskrbel za nacionalno pokritost, s katero bo deloval kot protiutež fragmentaciji občinstev;
- poskrbel za centre odličnosti, ki bodo ustvarjali in oddajali programe;
- širil izbiro tako zdaj kot v prihodnosti, tako da bo dopolnjeval ponudbo na trgu prek izpolnjevanja javnega interesa;
- dovolj velik, da bo vplival na trg in tako deloval kot zagotovilo kakovosti.

Najboljši način za ustvarjanje takšnega pozitivnega pritiska, ki se odraža na celotnem medijskem polju, v javnem in komercialnem sektorju, je prek ustanove, ki opravlja javno službo na področju radijske in televizijske dejavnosti ter novih medijev in ki pri tem dosledno uresničuje svoje poslanstvo. Javna politika mora namreč prinesiti najboljše od obeh svetov: voditi rast in hkrati ohranjati kakovost. Vedno večjo deregulacijo komercialnega zasebnega sektorja je zato potrebno uravnotežiti s še večjo osredotočenostjo na vlogo in odgovornost javne radiotelevizije.

Javna radiotelevizija ne sme delovati kot nadomestek za komercialni sektor, temveč kot njegovo dopolnilo. Zato mora še naprej skrbeti za ustvarjanje programov (cenjenih pri gledalcih in poslušalcih), ki sicer ne bi nastali, a ne samo to. Hkrati mora poskrbeti za to, da tovrstne vsebine popularizira in širi njihov doseg. Pripadnikom občinstva pomaga razširjati obzorja prek učenja, bogatenja znanja in krepitve njihovih spretnosti in sposobnosti. Hkrati občinstva izpostavlja novim vpogledom in idejam ter ponuja spodbude, veselje in priložnosti za najrazličnejše talente. Občinstvom nudi nove izkušnje, postavlja standarde kakovosti programskih vsebin in deluje kot zaupanja vreden vodič v svetu nešteti programov in vsebin.

Na ta način javna radiotelevizija krepi občutek državljanstva in demokratičnosti ter zagotavlja dostop do širokega niza informacij, nujnih za posameznike, da sprejmejo ustrezno informirane odločitve, bodisi kot volivci ali potrošniki bodisi kot preprosto člani družbe. Tako krepi pomembnost vsebin, ki obveščajo, izobražujejo in zabavajo na načine, kakršnih sam trg pogosto ne bi nudil. Čas digitalizacije tudi ustvarja nov družbeni in izobraževalni smisel za javno radiotelevizijo, ki temelji na odprtosti, vključevanju in premostitvi prepada med informacijsko bogatimi ter informacijsko revnimi. Uspešno delovanje javnega radiotelevizijskega servisa je povezano s kredibilnostjo in zagotavljanjem legitimnosti te institucije.

Ob upoštevanju dejstva, da zasebne radiotelevizije predstavljajo komercialno programsko ponudbo, ki izvira iz zakonitosti trga, je vse bolj očitna zahteva po komplementarni vlogi javne radiotelevizije. Komplementarna, dopolnjujoča vloga pomeni (v skladu s priporočilom 1641 (2004) Parlamentarne skupščine Sveta Evrope o javni radioteleviziji), da javni servis ne deluje zgolj na področjih, ki so zaradi tržne neprivlačnosti nezanimive za zasebne, komercialne radiotelevizije, temveč da ustvarja tako vsebine za specifične ciljne skupine kakor popularne vsebine (kot so športni ali zabavni programi) za širok krog občinstva, pri tem pa mora vedno kot svoje vodilo upoštevati kriterij kakovosti, drznosti in zahtevnosti. Komplementarna vloga javnih medijev izvira iz njihovega posebnega položaja v družbi, ki jim omogoča širšo dimenzijo uspeha od ekonomsko preračunanega uspeha. Gre za tveganje, da bo izmerjena manjša gledanost, a s predpostavko, da bodo tudi programi z nižjo gledanostjo prav tako odločilni za produkcijski uspeh in produkcijsko vrednost.

Z zasebnimi mediji, ki ponujajo predvsem najbolj preskušene formate vsebin, ki zagotavljajo visoko gledanost, morajo javni mediji torej tekmovati po načelu komplementarnosti, zlasti s ponujanjem pestre mešanice kakovostnih programov. Pri določanju strategije uspeha je

pomembno iskanje pravega ravnotežja med ponudbo za široke okuse in tisto, ki pritegne sicer ozko, a odločilno javnost. Ravnotežje med kvalitativnimi in kvantitativnimi prednostmi je nova naloga javnega televizijskega servisa. To ravnotežje tudi omogoča določanje programskih prioriteta, ki se predvsem po vsebini ločijo od prioriteta komercialnih radiotelevizij. Pomembno je, da so na javni RTV v principu vse vrste programov in televizijskih žanrov, ki pa morajo biti drugačni od komercialnih tekmecev, saj bolj (izključno) upoštevajo standarde kakovosti.

Geografsko gledano, kaže ustroj RTV Slovenija predvsem na močno vlogo javnega zavoda na območju Ljubljane, Maribora in Kopra ter njihovih okolic. Drugi deli države so z vidika javnega RTV servisa v precej sekundarnem položaju, tako tehnično in organizacijsko, kot pri količini programa, ki izvira iz posameznih geografskih območij. Ustrezna in enakomerna pokritost posameznih območij tako ni dosežena, kar je še posebej pomembno na področju lokalnega in regionalnega informiranja, a tudi izobraževanja in drugih vsebinskih sklopov v programih javnega RTV servisa.

Posledice te neustrezne pokritosti z vsebinami znotraj javnega RTV servisa bi lahko našli tudi v povprečnem času gledanja televizije (t.i. ATV) po regijah. Tam se pokaže jasna slika razlik v gledanosti glede na regijo prebivanja gledalcev. Najnižje gledanosti je opaziti v regijah, kot so Pomurje in vzhodna Štajerska ter Dolenjska. Višje pa v Ljubljani, okolici Ljubljane, na Gorenjskem, Savinjskem in na Štajerskem. Višje gledanosti je tako opaziti prav v regijah, ki so z javnim RTV servisom in njegovimi vsebinami relativno dobro pokrite, nižje gledanosti pa v regijah, ki so s tovrstnimi vsebinami slabše pokrite. Razloge za razlike v gledanosti po posameznih regijah lahko iščemo tudi v drugih indikatorjih (BNP, pokritost s kabelsko in satelitsko televizijo ipd.), toda tehnično in kadrovisko visoko kakovostne lokalne in regionalne vsebine (kakršne naj bi ustvarjal javni RTV servis) bi lahko pomembno pripomogle k večji priljubljenosti in h količini gledanosti televizije.

3. Programi posebnega pomena

Čeprav je javna radiotelevizija temelj za uresničevanje javnega interesa na področju radijskih in televizijskih programov, to ne pomeni, da je pri tem edini akter. Na to kaže tudi zdajšnji način dodeljevanja finančnih podpor iz proračunskih sredstev za medije, ki so v določenem obsegu namenjena radijskim in televizijskim programom posebnega pomena, v določenem delu pa komercialnim programom, tisku in elektronskim publikacijam. Država s tem – čeprav brez jasno začrtane strategije – ohranja stališče, da ni zgolj RTV Slovenija tista, ki deluje v javnem interesu, temveč da javnemu interesu služijo tudi drugi mediji.

Tudi v drugih medijskih okoljih obstajajo ob RTV servisih, ki v večini evropskih držav želijo poosebljati javni interes, mediji, katerih primarna naloga naj ne bi bila ponujanje komercialnih vsebin. Takšnim pri nas država podeljuje poseben položaj – status programa posebnega pomena /regionalni, lokalni, študentski, nepridobitni program/, ki jim omogoča drugačne okvire delovanja, kot to velja za komercialne medije. Posebej podeljen status jim omogoča podporo, ki ni le deklarativna, temveč tudi finančna, saj je na slovenskem medijskem trgu težko kakovostno ponujati nekomercialne vsebine in obenem zagotavljati ekonomsko uspešnost medijskih organizacij. S podporo medijem s statusom posebnega pomena in s sofinanciranjem programskih vsebin drugih medijev, ki so pomembne za zagotavljanje pluralnosti in vsebinske raznovrstnosti, za kulturo javnega dialoga, za spodbujanje kulturne ustvarjalnosti ipd., država podpira uresničevanje »širšega« javnega interesa.

Programi posebnega pomena pomenijo preseganje delitve na javne in komercialne radijske in televizijske programe. Čeprav so večinoma organizirani kot gospodarske družbe, se v večji meri preživljajo s prihodki iz oglaševanja in le del sredstev črpajo iz državnih subvencij, so pri svojem delovanju zavezani drugačnim standardom kot komercialni programi ter pripravljajo stroškovno zahtevnejše programske vsebine in takšne, ki jih ni moč tržiti, s čimer pomembno

prispevajo k ohranjanju raznolikosti programske ponudbe in pokrivanju potreb v medijih manj zastopanih manjšinskih ciljnih skupin. Od programov javne radiotelevizije se razlikujejo po bolj ciljni usmerjenosti k določenim skupnostim, pri nas zlasti lokalnim, regionalnim in študentskim skupnostim, v katerih delujejo in jim služijo.

Javni zavod RTV Slovenija, ne glede na bolj definirano vlogo in stabilnejše vire financiranja, ne zmore vključevati vseh značilnosti dogodkov, življenja in delovanja ljudi na različnih območjih Slovenije ter posvečati vsem ciljnim skupinam gledalcev in poslušalcev ustrezno mero pozornosti. Različna področja delovanja ljudi v posameznih lokalnih skupnostih in družbenih skupinah, lokalna kultura, šport, sociala, izobraževanje, zdravstvo, komunalna, stanovanjska problematika, delovanje lokalnih družbenih institucij, problematika različnih demografskih in interesnih skupin, izredne okoliščine (npr. naravne ujme, potresi, poplave...) so tista področja, ki jih za specifične ciljne skupine na posameznih območjih Slovenije javni servis RTVS ne pokriva tako podrobno in ažurno kot programi posebnega pomena. Ob naštetih funkcijah nudijo ti programi tudi možnost utrjevanja neposredne demokracije, neposrednega sodelovanja in sooblikovanja programa, odpiranja javnega prostora posameznim družbenim skupnostim oz. manjšinskim skupinam, sodelujejo pri ohranjanju in krepitvi skupnostnih identitet in kultur, krepijo kulturo dialoga, utrjujejo pripadnost območju in družbeno kohezivnost, omogočajo enakomernejši regionalni razvoj itd.

Njihov obstoj je poleg finančnih sredstev, ki jih s svojo dejavnostjo pridobivajo na trgu ali črpajo neposredno iz posamezne skupnosti, odvisen tudi od volje države, da omogoči in podpira njihovo delovanje. Pri zdajšnjem načinu dodeljevanja statusov posebnega pomena, ki tovrstnim programom (v zameno za izpolnjevanje kriterijev glede dnevne in tedenske produkcije določenih vrst vsebin in glede števila zaposlenih) omogoča neodplačno koriščenje storitev operaterjev tehnične infrastrukture za razširjanje programskih vsebin in možnost kandidiranja za pridobitev državnih finančnih podpor, se kaže nekaj pomanjkljivosti, ki jih bo v prihodnje treba odpraviti.

Te pomanjkljivosti izhajajo predvsem iz umanjkanja jasne predstave, katere cilje želi država na tem področju doseči in posledično zelo ohlapnih zakonskih definicij programov posebnega pomena, ki ne predstavljajo visokega kakovostnega praga za pridobitev katerega od statusov programa posebnega pomena, obenem pa se v mnogočem prekrivajo, tako da ni jasne ločnice med njimi. Posamezen program lahko hkrati izpolnjuje pogoje za pridobitev več različnih statusov programa posebnega pomena. Tako denimo ni nič nenavadnega, če program obenem izpolnjuje kriterije za pridobitev lokalnega, kot tudi regionalnega programa posebnega pomena. Tisti, ki so organizirani kot zavodi, lahko pridobijo še status nepridobitnega programa. Programi, ki jih izdaja katera od študentskih organizacij, pa bi lahko ob primerni statusni organiziranosti in programski strukturi teoretično izpolnjevali kriterije za pridobitev štirih različnih statusov programa posebnega pomena, ob vseh prej naštetih še študentskega.

Ne glede na to, je status programa posebnega pomena mogoče tudi razmeroma enostavno izgubiti. Podatki iz strokovnega nadzora, ki ga izvaja APEK, opravljenega v letih 2004-2007, sicer kažejo, da imajo programi posebnega pomena v povprečju večje težave z izpolnjevanjem določil, ki na splošno veljajo za vse radijske in televizijske programe, kot s sledenjem zahtevam, ki izhajajo iz pridobljenega statusa. Kršitev zakonskih določil je namreč na prvem področju precej več kot na drugem. Res pa je, da k temu najbrž pripomore tudi višina sankcij za kršitve. Za ugotovljene nepravilnosti pri predvajanju oglasnih vsebin dobijo radijski in televizijski programi večinoma zgolj opozorilo in rok za odpravo kršitev. Status posebnega pomena pa lahko (brez opozorila in možnosti za popravek) izgubijo že v primeru, če en sam dan ne zmorejo zagotoviti ustreznih kvot programskih vsebin ali predpisane žanrske raznovrstnosti.

Programi posebnega pomena delujejo v zelo negotovih poslovnih razmerah. Ciljajoč na zahtevnejše poslušalstvo, omejeno z mejami lokalnega, regionalnega ali skupnostnega

okolja, so manj zanimivi za oglaševalce, ki želijo oglaševati v medijih z večjim dosegom. Za pripravo vsebin potrebujejo več programskih delavcev in v povprečju zaposlujejo veliko več delavcev (po pogodbi o zaposlitvi, tudi novinarjev) kot komercialni programi. Obenem pa imajo težave s srednjeročnim planiranjem svojega delovanja, saj prihodki iz državnega sofinanciranja ne predstavljajo stabilnega in predvidljivega vira. Izdajatelje programov posebnega pomena namreč vsako leto znova ogroža tveganje, da jim ne bo uspelo pridobiti primerne količine finančnih sredstev iz državnega proračuna. Za pridobitev teh sredstev morajo namreč kandidirati na rednih letnih razpisih ministrstva za kulturo s posamičnimi projekti. Pri tem izdajatelji ne vedo vnaprej, v kolikšni meri bodo njihovi projekti sofinancirani in kateri projekti (vsebine) bodo to; ali informativni program, ki je najdražji, ali kateri od drugih, prav tako zahtevnih programov, na primer kulturno-umetniški, izobraževalni ali programi za otroke. V najslabšem primeru se jim lahko tudi zgodi, da je njihova ponudba na javnem razpisu izločena kot nepopolna zaradi formalnih razlogov.

Po drugi strani zaradi neobstoja učinkovitih sistemov verifikacije in evalvacije ne razpolagamo s celovitimi povratnimi informacijami o uresničevanju javnega interesa ter določenih ciljev in prioritet v programih, ki prejemajo javna sredstva. Izdajatelji programov posebnega pomena pogosto sami opozarjajo, da je programov, ki prejemajo državna sredstva preveč in da ni podatkov ne o količini ne o kakovosti subvencioniranih vsebin.

Njihova prizadevanja po vzpostavitvi ustreznega sistema kazalcev, ki bodo prikazali tako količino kot tudi raven kakovosti subvencioniranih vsebin, je treba podpreti v luči spodbujanja samoregulatornih pristopov. Za reguliranje nekaterih vsebinskih vidikov delovanja medijev se namreč ti kažejo za primernejše od avtoritativnega pristopa države. Ugotovitve iz celostnega spremljanja vsebinskega izplena sofinanciranja programskih vsebin, ki bi ga za prejemnike subvencij izvajala neodvisna skupina strokovnjakov, bi lahko služile kot podlaga za določitev podrobnejših programskih, produkcijskih in kadrovskih standardov, ki so nujni za doseganje zelene kakovostne ravni programskih vsebin, a obenem ne bi bili obremenjeni s senco dvoma v njihovo verodostojnost. Profesionalnim standardom kakovosti, ki jih oblikuje stroka sama, bodo akterji na tem področju lažje sledili tudi potem, ko jih bo zakonodajalec uzakonil.

Finančna podpora različnim, tako majhnim kot velikim organizacijam, je smiselna in upravičena le takrat, ko ponudijo kakovostne projekte, ki jih v nasprotnem primeru ne bi zmogli ustvariti.

Predvsem kakovostno informiranje je ključnega pomena za politično kulturo, tako na nacionalni kot na regionalni in lokalni ravni. Ob odsotnosti regulacije in prepuščenosti zgolj trgu bi bilo težko pričakovati, da bodo mediji sami skrbeli za ohranjanje pluralizma v političnih razpravah. Prav tako ni možno predvidevati ali sklepati, da bo svobodni trg dal največji pomen natančnemu, resničnostnemu informativnemu programu ali da bo iskal primerno kombinacijo informativnega in drugih programov. Za delovanje demokratičnih ustanov je nujno potrebno, da so volivci ne le obveščeni o delovanju svojih izvoljenih predstavnikov, ampak da jih ti lahko tudi neposredno nagovorijo in jim prisluhnejo, kar je ob spoštovanju uredniške avtonomije ena od nalog programov posebnega pomena, ki jo podpira tudi priporočilo ministrskega odbora Sveta Evrope CM/Rec(2007)4 o lokalnih in regionalnih javnih servisih, ki izpostavlja pomen tovrstnih programov za izvajanje lokalne samouprave.

Globalni trend sproščanja omejitev na področju navzkrižnega lastništva vodi v povezave med časopisnimi hišami, radijskimi in televizijskimi družbami, spletnimi mediji in telekomunikacijskimi korporacijami. V takšnih razmerah je izjemno pomembno, da je tudi medijsko pokrivanje in poročanje o sami medijski industriji – ki postaja vedno pomembnejši del nacionalnega gospodarstva – celostno in nepristransko. Hkrati je treba tudi zagotoviti, da določene druge vrste programov ne izginejo iz vsebin elektronskih medijev tistih, ki nimajo tehničnih in/ali finančnih pogojev za dostop do drugih kanalov in oblik komuniciranja.

Sodobni medijski procesi, predvsem koncentracije in internacionalizacije, postavljajo dve ključni dilemi: ali prihaja do zmanjševanja raznovrstnosti produkcij; in kakšen vpliv imajo ti procesi na zmožnost medijev, da prispevajo k razvoju oziroma ohranjanju javne sfere. Kot že poudarjeno, je področje informativnih vsebin in programov izjemnega pomena za demokratičnost družbe, zato so homogenizacijski trendi za to področje še posebej problematični. Procesi koncentracije medijskega lastništva, ki postajajo vedno bolj mednarodni, vodijo – če so prepuščeni zgolj mehanizmu trga – v vsebine, ki so vedno manj lokalne, vedno manj sporne, vedno manj preiskovalne in vedno manj informativne. Komerเชียลni mediji se radi izognejo temam, ki so samo ali predvsem v interesu manjših delov prebivalstva, ter manjšinskim stališčem. Takšne vsebine so manj zanimive za širši krog naslovnikov in s tem tudi za oglaševalce, ki predstavljajo glavni vir prihodkov komercialnih medijev.

Zato je v interesu celotne družbe, da ima družba kot celota in hkrati vsak njen posameznik možnost dostopa do raznovrstnih informativnih vsebin, pri čemer upoštevamo oba pristopa k pojmu raznovrstnosti, namreč odrazno raznovrstnost (enak dostop vseh ljudi do medijev) in odprto raznovrstnost (enak dostop idej do medijev). Pri tem lahko obe raznovrstnosti nastaneta znotraj posameznega medija (interna raznovrstnost) ali prek celote medijev v družbi (eksterna raznovrstnost).

Čeprav naj bi bila javna radiotelevizija tista institucija oziroma medij, ki naj bi poskrbel za celostno interno raznovrstnost, predvsem predstavljanje različnih manjšinskih in drugačnih pogledov, je za delovanje družbe nujno zagotoviti, da obstaja tudi ustrezna eksterna raznovrstnost, s posebnim poudarkom na področju informativnih vsebin.

Družba zato mora zagotoviti, da ima na področju radiodifuzije vsak državljan možnost dostopa do različnih in raznovrstnih informativnih vsebin in programov. Informativna vloga radiodifuzije je namreč tudi v času multimedijev in digitalizacije še vedno ključnega pomena. Na to kaže tudi dejstvo, da je svetovni splet, ki se ga pogosto omenja kot medij, na račun katerega upada količina časa, namenjenega spremljanju tradicionalnih medijev, glede informativnih vsebin najmočnejši prav pri spletnih straneh tradicionalnih medijev ali pri brskalnikih (ki pa ne ponujajo lastnih, izvornih vsebin in produkcij, temveč reprodukcijo drugod nastalih vsebin).

Za zagotovitev minimalne pluralnosti na področju informativnih vsebin je treba vzpodbujati paralelne informativne sisteme, ki na nacionalni, regionalni in lokalni ravni dopolnjujejo javni zavod RTV Slovenija in ponujajo raznolikost glasov v vsaki javni razpravi. Tudi na področju komercialnih programov bi za večjo raznovrstnost in pluralnost virov informacij ter pluralnost uredniško-lastniškega nadzora nad njimi morala obstajati vsaj dva takšna nacionalna informativna sistema, tako da bi lahko v celoti gledano, skupaj z javno RTV, lahko govorili o vsaj treh raznolikih nacionalnih informativnih sistemih. Mehanizme in kriterije za vzpodbujanje delovanja vzporednih informativnih sistemov se vzpostavlja prek uresničevanja javnega interesa na področju radia in televizije, pri čemer so ključni kriteriji doseganje profesionalnih standardov kakovosti, inovativnost in odprta raznovrstnost.

Na področju načina podelitve posebnih statusov organizacijam, ki lahko prispevajo k celovitemu uresničevanju javnega interesa v državi, je treba vzpostaviti dodelan sistem z jasnimi kriteriji. Bolj kot zdaj uveljavljen sistem dodeljevanja statusov bi bil primeren sistem koncesij. Te v upravnem pravu predstavljajo način izvajanja javne službe na podlagi s pogodbo urejenim razmerjem med javno oblastjo (koncedentom) in drugo stranko (koncesionarjem), v katerem praviloma dobi koncesionar posebno ali izključno pravico opravljati dejavnost v javnem interesu ali uporabljati omejen vir ali sredstva.

V primerjavi z zdajšnjim načinom bi koncesije pripomogle:

- k jasnejši določitvi pooblastil pri opravljanju javne službe na področju programov posebnega pomena,
- k omejitvi števila programov s statusom posebnega pomena,
- k ustrežnejšemu financiranju javnoservisnih dejavnosti programov posebnega pomena,
- k učinkovitejšemu nadzoru dejavnosti programov s posebnim statusom.

Zdajšnje odločbe, s katerimi se posameznemu izdajatelju podeli status programa posebnega pomena, nimajo značilnosti koncesij. V primeru vloge za pridobitev statusa posebnega pomena mora ob izpolnjevanju vseh pogojev upravni organ (APEK ali Ministrstvo za kulturo) vlogi ugoditi in odločbo izdati, zaradi česar se število programov s statusom programov posebnega pomena povečuje v odvisnosti od interesa, ki vlada med izdajatelji radijskih in televizijskih programov, ne pa v odvisnosti od dejanskih potreb na tem področju. V primeru koncesij se država lahko odloča, da bo koncesije podelila le določenemu številu koncesionarjev. Kandidati za koncesijo so namreč samo pravni interesenti, ki imajo pravico do določenega postopka, nimajo pa absolutne pravice do odločitve o izbiri. Čeprav kandidat izpolnjuje pogoje za pridobitev koncesije, se država namreč lahko odloči, da mu zaradi nekih širših razlogov koncesije ne podeli (npr. če na določenem območju že obstaja drug koncesionar, ki ustrezno izvaja javno službo).

Pogoj za vzpostavitev možnosti dodeljevanja posebnega položaja in pooblastil določenim radijskim in televizijskim programom prek dodeljevanja koncesij je koncesijski akt, ki predstavlja materialni temelj za vzpostavljanje koncesijskih razmerij in mora nujno imeti obliko predpisa. V njem je treba določiti, kaj je v primeru dejavnosti programov posebnega pomena javna služba, ki je predmet koncesije, njen vsebinski obseg in omejitve, teritorialni obseg, časovno trajanje koncesijskega razmerja, koncesijsko dajatev, postopek dodelitve koncesije ipd. Poleg tega je treba opredeliti tudi načine vsebinskega in finančnega nadzora izvajanja koncesije ter posledice, ki izhajajo iz nespoštovanja zavez iz koncesijskega razmerja (npr. prekinitev pogodbe in povračilo sredstev ali nepodaljšanje pogodbe...). Takšna določila bi lahko vseboval nov zakon, ki ureja medije, ali poseben zakon o dejavnosti programov posebnega pomena.

Regulaciji koncesijskega razmerja v koncesijskem aktu sledi postopek javnega razpisa in izbire koncesionarja.

Podeljevanje koncesij naj upošteva zlasti naslednja načela:

1. Vsak prebivalec Republike Slovenije naj ima – ob na celotnem državnem ozemlju dostopnih programih RTV Slovenija – dostop do vsaj še enega dodatnega radijskega in enega dodatnega televizijskega servisa s kakovostno in raznovrstno lastno produkcijo programskih vsebin iz okolja, v katerem deluje.
2. S podeljevanjem koncesij država omogoča pogoje za razvoj in delovanje različnih kanalov komuniciranja, ki zagotavljajo pokrivanje in zadovoljevanje lokalnih in regionalnih interesov ter interesov posebnih družbenih skupin, ki za medije, delujoče na nacionalnem nivoju, niso zanimivi, ter vsakemu prebivalcu, v vsakem okolju in v vsakem trenutku zagotavlja možnost izbire med viri informiranja.
3. Država naj podeli koncesije predvsem tam, kjer takih dodatnih sistemov obveščanja, ki zagotavljajo pokrivanje in zadovoljevanje lokalnih in regionalnih ter drugih specifičnih vsebinskih interesov, trg ne zagotavlja oziroma ne omogoča.
4. Za pridobitev koncesije se lahko potegujejo le izdajatelji programov:

- ki so pri izvajanju radijske ali televizijske dejavnosti zavezani visokim poklicnim standardom, s poudarkom na zagotavljanju profesionalnega novinarstva, zaščite otrok in drugih občutljivih družbenih skupin pred neprimernimi vsebinami, zavezanosti skrbi za slovenski jezik ter visokih produkcijskih in tehničnih merilih;
- ki ustvarjajo primerno količino lastne produkcije visokokakovostnih informativnih vsebin, s poudarkom na z lastnimi novinarskimi kadri ustvarjenih dnevnoinformativnih oddajah ter negovanju zahtevnejših žanrov informativnega in interpretativnega novinarskega sporočanja, ki presegajo novičarstvo in posredovanje agencijskih vesti; ter
- ki se posvečajo lastni produkciji izobraževalnih vsebin, vsebin za otroke ter kulturnih vsebin, pri čemer se povezujejo z izobraževalnimi, vzgojnimi in kulturnimi ustanovami na območju, v katerem delujejo, ter spodbujajo avtentično kulturno in drugo avtorsko ustvarjalnost.

Ob upoštevanju dejstva, da je Slovenija kot celota zelo majhen trg in da na njem obstajajo omejeni človeški in finančni viri, je – vsaj ko gre za podeljevanje posebnih statusov – nesmiselno in pravzaprav v nasprotju z javnim interesom, da bi tovrstne koncesije podeljevali prevelikemu številu radijskih ali televizijskih postaj. Vsak program posebnega pomena mora imeti dovolj široko zaledje za primerno velikost občinstva in gospodarstva, ki že sama po sebi omogočata mediju večjo stabilnost poslovanja (znotraj katerega se bo že sicer soočal tudi s čistim komercialnim sektorjem). Izjemoma bi lahko država podelila koncesijo tudi izdajatelju programa z majhnim območjem pokrivanja, če bi bil za to poseben javni interes, npr. v obmejnih ali geografsko in kulturno izrazito specifičnih območjih. Poleg tega bi bilo treba zagotoviti možnost, da lahko za pridobitev koncesije na določenem območju kandidirajo skupine programsko povezanih radijskih ali televizijskih programov, ki bi na tem območju zagotavljali tako pokrivanje dogajanja na območju njihovega skupnega delovanja, kot zadovoljevanje komunikacijskih potreb ožjih, lokalnih območij, na katerih delujejo posamezni programi iz skupine.

Hkrati s prenovo sistema podeljevanja posebnih statusov je treba spremeniti sistem državne podpore tovrstnim radijskim in televizijskim medijem. Za uresničevanje javnega interesa morajo biti ustrezno spodbujani, pri čemer nekatere dosedanje ugodnosti s preходом na digitalno tehnologijo (predvsem oddajanja) ne bodo več smiselne ali zadostne ali pa jih preprosto ne bo več mogoče uporabiti (npr. določilo o obvezni vključitvi in neodplačnem razširjanju programov posebnega pomena v okviru ponudbe vsakega operaterja). Država mora zagotoviti koncesionarjem stabilen, predvidljiv in stalen vir financiranja, ki bo pokrival tisti del stroškov za produkcijo vsebin, ki jih ni moč pokrivati s prihodki od trženja, ter del stroškov za zaposlovanje programskih delavcev, ki so nujni za doseganje večje kakovosti in raznovrstnosti programskih vsebin, ki je trg sam po sebi ne bi zagotavljal, predvsem novinarjev in novinark.

Neposredno državno, regionalno ali lokalno financiranje pri tem ni primerno, saj:

- množični mediji morajo biti dojeti kot distancirani od vsakokratne oblasti in morajo tudi sami verjeti v to;
- mediji morajo biti zmožni uveljaviti srednjeročni pristop k svojim načrtom, tega pa neposredno letno financiranje ne omogoča;
- varno, dolgoročno financiranje omogoča tovrstnim medijem, da se uprejo skušnjavi, da svoje prihodke povečajo s komercialnimi viri, zaradi česar bi prišlo do zmede o njihovi nalogi oziroma smislu.

Za oblikovanje pogojev in meril za odločanje o dodeljevanju koncesij ter za odločanje o financiranju dejavnosti koncesionarjev in sofinanciranju produkcije posameznih programskih vsebin drugih medijev, ki so v javnem interesu, mora poskrbeti neodvisen organ. V njega se imenujejo predstavniki stroke in relevantnih družbenih akterjev, pri čemer je treba poskrbeti za način izbire in imenovanja, ki bo organu in medijem, o katerih bo odločal, omogočil neodvisnost od države, pa tudi od poslovnih interesov izdajateljev medijev. Zaradi legitimnosti organa je treba poskrbeti, da je v organ le bistvena manjšina od imenovanih imenovana s strani države oz. državnih organov, pa še v tem primeru je treba dati prednost inštitucijam, ki so neposredno voljene (npr. parlament, predsednik države), pred administrativnimi inštitucijami.

4. Novi mediji

V slovenskih predpisih s področja medijev ne razpolagamo z definicijami posameznih tipov medijev, čeprav se regulacija različnih medijev močno razlikuje. Tako so tiskani mediji bistveno manj regulirani kot radijski in televizijski, za katere obstaja množica pravil in zahtev, od vsebinskih do tehničnih. Kljub temu pa je definicija radia in televizije v medijskem krovnem zakonu precej skromna. Zakon o medijih namreč določa radijsko in televizijsko dejavnost skupaj v enem členu, in sicer zgolj z naštetjem načinov razširjanja programskih vsebin z namenom javnega objavljanja, ki jih je moč šteti v okvir tovrstne dejavnosti. Pot vsebin »prek kablov ali po zraku, vključno prek satelita, v kodirani ali dekodirani obliki,« je torej tisto, kar odloča o tem, ali je v današnji poplavi medijskih formatov in načinov razširjanja programskih vsebin posamezen medij moč šteti za radijski oziroma televizijski program, ki mora slediti zahtevam iz zakona.

Ta definicija je v svetu, ki ga zaznamujejo spremenjeni in stalno spreminjajoči se načini produkcije, razširjanja in uporabe medijskih vsebin, povsem neuporabna.

Glede vprašanja prihodnje regulacije tako klasičnih, kot tudi novih avdiovizualnih medijev, ki predstavljajo zelo širok in večplasten pojem, je okvir postavila nova direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah, ki nekaj tradicionalne televizijske regulacije širi na nelinearne avdiovizualne storitve, a le na tiste, ki jih je hkrati moč obravnavati kot množične medije in kot gospodarsko dejavnost. Zasebna spletna mesta in storitve zagotavljanja ali distribucije avdiovizualnih vsebin, ki jih proizvajajo uporabniki za namene skupne uporabe in izmenjave znotraj interesnih skupnosti (kot npr. YouTube), ne sodijo v okvir direktive. Prav tako tudi ne elektronske različice časopisov in revij. Po začetnem predlogu, po katerem naj bi regulacija televizijskega tipa zajela tudi radio, je Evropska komisija to idejo opustila, kar bi moral upoštevati tudi slovenski zakonodajalec in pri implementaciji ne ponoviti napake zdajšnjega zakona o medijih, ki je določila iz direktive o televiziji brez meja v določeni meri prenesel tudi na radio in pri tem ustvaril pojme, ki v radijski dejavnosti ne obstajajo ali pa vsaj niso tako značilen pojav, da bi morali biti predmet regulacije (npr. radijska prodaja kot vzporednica TV prodaje).

Za zadnja leta značilen premik od pasivne potrošnje oz. sprejemanja medijskih vsebin k aktivnemu iskanju, kreiranju lastnih vsebin in komentiranju tujih je za uporabnike in za družbo pomembna pridobitev. Zlasti pripadniki mlajših generacij so hitro osvojili možnosti za lastno udeležbo v novem, odprtem (prostodostopnem), decentraliziranem in nizkstroškovnem modelu produkcije medijskih vsebin, ki deluje tako v nišnih in lokalnih okvirih, kot tudi v globalnih razsežnostih (npr. Wikipedia, YouTube, MySpace).

Med mladimi vse bolj razširjeno sprejemanje avdiovizualnih vsebin z interneta, ki se mu pridružuje tudi spremljanje televizije in televiziji podobnih storitev prek prenosnih naprav (mobilna TV), pa kljub nekaterim pomislekom o upravičenosti in o dejanskih možnostih za primerno in učinkovito regulacijo tovrstnih medijev, z regulatornega vidika poraja potrebo po mehanizmih za zaščito otrok in preprečevanje širjenja nestrpnosti.

Spodbujanje večanja zavesti o lastni odgovornosti uporabnikov je pri tem velikega pomena, a ne zadošča. Regulatorji morajo svoj način delovanja prilagoditi naravi in obsegu področja novih medijev, zavzeti pogled z distance ter delovati usmerjeno in kontinuirano.

Zaščitno delovanje bi moralo obsegati zlasti:

- ukrepe za večanje medijske pismenosti in javne ozaveščenosti o potencialnih zlorabah,
- stalno spremljanje dogajanja in trendov doma in globalno,
- sodelovanje z regulatorji iz drugih držav
- dialog s ponudniki vsebin in storitev,
- spodbujanje samoregulacije,
- promocijo ponudbe in uporabe zaščitnih tehničnih sredstev,
- restriktivne ukrepe za uporabnike (npr. omejitev dostopa do internetnega računa mladoletnim do 15. leta starosti brez privolitve staršev ali skrbnikov in podoben ukrep za dostop do mobilnikov).

Ob razmišljanju, kaj vse bo prinesel razvoj na področju medijskega komuniciranja, pa ne gre zanemariti dejstva, da veliko ljudi – zaradi svojih tehničnih in komunikacijskih kompetenc – ne bo nikoli poseglo po takih načinih medijske uporabe, ampak bodo ostali zvesti tradicionalnim medijem, in s tem izločeni iz participativne komunikacijske platforme. Tudi za te državljane bi država morala poskrbeti prek projektov medijskega opismenjevanja in vključevanja v elektronsko komuniciranje (v skladu z evropskimi projekti '*media literacy*' in '*e-inclusion*').

5. Programske zahteve in omejitve

Zakon o medijih za radijske in televizijske programe določa pravila glede predvajanja posameznih programskih in oglaševalskih vsebin. Pri tem sledi določilom evropske direktive o televiziji brez meja in njena določila v večji meri prenaša tudi na radijske programe, poleg tega pa predpisuje obvezne dnevne kvote programskih vsebin lastne produkcije in deleže slovenske glasbe v dnevno predvajani glasbi na radiu in na televiziji.

Tako pri radijskih kot pri televizijskih programih se pojavlja vse več novih oblik programskih vsebin, ki vključujejo različne oblike oglaševanja ali pa tvorijo hibride med oglaševanjem in programskimi vsebinami. Odpirajo se nova, še neregulirana področja, npr. t.i. participativna televizija (programske vsebine, ki temeljijo na plačljivih oblikah sodelovanja gledalcev v programu), in področja, na katerih postaja zdajšnja ureditev neustrezna.

Z direktivo o avdiovizualnih medijskih storitvah se ureditev predvajanja oglaševanja v televizijskih programih precej liberalizira – celo do te mere, da se v nekaterih primerih odpravlja do sedaj stroga ločnica med predvajanjem oglaševalskih in uredniških vsebin (npr. v primeru promocijskega prikazovanja izdelkov v programskih vsebinah). Direktiva priznava promocijsko prikazovanje izdelkov¹⁹, ki je v večini nacionalnih zakonodaj (v skladu s prejšnjo direktivo) prepovedano, kot stvarnost v kinematografskih delih in avdiovizualnih televizijskih delih ter kot pomemben vir financiranja produkcije programskih vsebin.

¹⁹ Uveljavljeno angleško poimenovanje je *product placement*.

Čeprav direktiva določa, da je promocijsko prikazovanje izdelkov prepovedano, večina akterjev na medijskem trgu to razume kot odpravljanje zakonskih ovir za *product placement*. Direktiva namreč določa številna dovoljena odstopanja od tega načela. Promocijsko prikazovanje tako dovoljuje v kinematografskih delih, filmih in nadaljevankah, posnetih za avdiovizualne medijske storitve, športnih programih in lahkih razvedrilnih programih (z izjemo tistih, ki so namenjeni otrokom) ali v primerih, ko so določeno blago ali storitve brezplačno vključene v program kot nagrade za gledalce.

V prid potrebe po jasnem ločevanju oglaševalskih in uredniških vsebin, ki mora še naprej ostati eno od načel ureditve na področju medijev, bi bilo zato treba ob implementaciji direktive v našo zakonodajo skrbno preučiti možne posledice posameznih določil. Države članice se namreč lahko odločijo tudi za nekoliko strožjo oziroma bolj definirano regulacijo. Tako je Nemčija za zdaj napovedala, da bo še naprej vodila restriktivno politiko glede promocijskega prikazovanja izdelkov v programskih vsebinah. Področja, pri katerih so možna največja razhajanja in dvomi pri interpretacijah določil, bi kazalo dopolniti z uvedbo dobro razdelanih mehanizmov soregulacije (co-regulation). Za področja, ki so neposredno povezana s prihodki izdajateljev programov, kar oglaševanje nedvomno je, je samoregulacija (self-regulation) manj primerna.

Ob priložnosti odpiranja zakona o medijih, ki se bo moral zaradi sprejetja direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah kmalu spremeniti, bi se bilo – v izogib napakam, ki se lahko pojavijo pri poseganju v strukturo obstoječega, enkrat že spremenjenega zakona, bolje odločiti za oblikovanje povsem novega, sodobnega in v prihodnost usmerjenega zakona o medijih, zasnovanega na izsledkih poglobljene javne razprave.

Vsekakor bo tradicija reguliranja vsebine komercialnih elektronskih medijev pod hudim pritiskom vedno bolj konkurenčnega multimedijskega sveta. V prihodnosti bo, globalno gledano, veliko več reguliranih »servisov«, vendar reguliranih v manjši meri. Zato se bo, kot že razloženo, še naprej ohranjala potreba po učinkovitem in nepristranskem javnem RTV servisu in drugih programih v javnem interesu ter po pravilih glede medijskega lastništva.

Prihodnje razprave se bodo med drugim morale dotakniti več vidikov zdajšnje ureditve področja programskih zahtev in omejitev. V nadaljevanju jih omenjamo le nekaj, in sicer tiste, ki se ob nedavni prenovi zakona o medijih bodisi niso posodobili ali pa je njihova nova ureditev nejasna.

Ureditev, ki temelji na predpisovanju dnevni kvot vsebin lastne produkcije in slovenske glasbe v radijskih in televizijskih programih, je poleg tega, da je zelo omejujoča, saj od programov zahteva dosledno vsakodnevno doseganje precej visokih deležev vsebin, bolj po meri starejših formatov radia in televizije, ki so shematsko razdeljeni na rubrike in oddaje. Glavni ključ za prepoznavanje programskih enot, ki jih je moč všteti v delež lastne produkcije, je namreč žanrsko značilna in zaključena uredniško oblikovana programska enota (s prepoznavnim začetkom in koncem).

V sodobnosti se vsebine radijskih in TV programov vse bolj prepletajo, mešajo, prodirajo druga v drugo in tvorijo neprekinjen programski tok. Vzorci njihove rabe se hitro in občutno spreminjajo. Poslušalci in gledalci vse bolj prisegajo na mobilni sprejem, zlasti radio spremljajo predvsem za zabavo, odklop od okolice in sprostitve, zato jih zanima predvsem glasba, novice, informacije o vremenu in prometu, in ne toliko daljše govorne oddaje, ki so v naši ureditvi temelj za zagotavljanje ustreznega deleža dnevne produkcije. Značilnost sodobnega spremljanja radia je, da se radio koncentrirano posluša le občasno, saj gre pri večini radijskih poslušalcev za spontano poslušanje (radio služi za zvočno kuliso). Poslušalci le redko namenoma spremljajo določene oddaje, tak vzorec poslušanja je prisoten predvsem pri pripadnikih starejših generacij. Digitalni radio in televizija prinašata bolj personalizirane vsebine. Zdajšnja ureditev pa je seveda povsem neuporabna za nelinearne medije.

Z novelo zakona o medijih iz leta 2006 prenovljena ureditev zahtev o predvajanju slovenske glasbe je sicer povzročila izpad določila o največjem deležu slovenske glasbe, ki se lahko všteva v lastno produkcijo, zaradi česar je v zakonu zahtevan delež lastne produkcije v radijskih programih praktično nemogoče ugotavljati. Težave so tudi z ugotavljanjem samega deleža predvajane slovenske glasbe. Zakonska definicija slovenske glasbe je zelo široka, saj zajema praktično vso glasbeno produkcijo slovenskih ustvarjalcev in poustvarjalcev. Identificiranje slovenske glasbe samo na podlagi slušne zaznave je precej nezanesljivo, v Sloveniji pa seveda še ne razpolagamo s popolno elektronsko bazo vse do sedaj posnete slovenske glasbe.

Tako glede slovenske glasbe kot glede lastne produkcije bi bilo treba dnevne kvote nadomestiti z drugačnimi rešitvami. Za zaščito in promocijo posameznih vrst vsebin, ki so v nacionalnem interesu, je bolj smiselno določiti mesečno ali četrtno želeno povprečje, ki se preverja z naključnim vzorcem primerne velikosti, pri nelinearnih storitvah pa določiti načine in želeno količino slovenskih del v seznamih programskih vsebin, ki so na voljo njihovim uporabnikom.

V. Zasnova strategije razvoja radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji

1. Vizija

Cilj javne politike v času digitalizacije in konvergence je omogočiti slovenskemu radiu in televiziji razvoj v razmerah, ki omogočajo njuno avtonomno delovanje na področju informiranja, zastopanja vseh legitimnih družbenih interesov širše javnosti, specifičnih javnosti in manjšin ter ohranjanja politične pluralnosti, kulturne raznolikosti in lokalnih posebnosti; in ju hkrati zavezujejo k ščitenju pravic uporabnikov medijskih vsebin, s posebnim ozirom do otrok in pripadnikov občutljivih družbenih skupin, ter spoštovanju demokratičnih vrednot.

Največjo vlogo spodbujanja odprte, demokratične razprave v medijskem prostoru ima javni zavod RTV Slovenija, temeljna institucija za uresničevanje javnega interesa na področju medijev, ki zagotavlja izpolnjevanje potreb po informiranju in ustreznem reprezentiranju vseh družbenih skupin, vključno z manjšinskimi, z izvirno kulturno produkcijo in pozornostjo do umetniške ustvarjalnosti, skrbi za uveljavljanje in širjenje slovenske kulture v najširšem smislu, prenaša vrednote, sodeluje pri krepitevi nacionalne identitete ter vzpostavlja ravnotežje med ponudbo za široke okuse in za ozko javnost.

Gledalcem in poslušalcem je treba zagotoviti čim več prednosti multimedijskega razvoja, ne da bi pri tem ogrozili uspeh slovenske radiodifuzije na področju ohranjanja kulturne raznolikosti in politične pluralnosti. Zagotoviti je treba, da ima vsako gospodinjstvo priložnost, da sprejema vsebine in storitve, potrebne za polno udeležbo in sodelovanje v demokratični družbi. Poskrbeti je treba za promoviranje najširše možne distribucije novih multimedijskih storitev; na katerikoli napravi, ki to omogoča. Podpira naj se priložnosti za nove ali bolj zahtevne vrste programskih vsebin, posebej na področju informativnih programov, izobraževalnih in otroških programov, znanosti, kulture, umetnosti, narave, okoljevarstva in vsebin za manjšine.

Vzpostaviti je treba ustrezno gospodarsko politiko, ki bo omogočala razvoj in krepitev radijskih in televizijskih programov ob hkratnem preprečevanju škodljivih posledic koncentracije, monopolizacije in marginalizacije v odnosu do tujih korporacij, investitorjev, lastnikov ali produkcij. Preprečiti je treba pojav ali nastanek monopolov na katerikoli ravni produkcijske in distribucijske verige, ki vodi vsebine in programe v domove. Preseči je treba pomanjkljivosti tržnih principov na področju radiodifuzije. Krepijo naj se odnosi, povezani s skupnostjo, kulturo in družbo kot celoto, ter vzpostavijo pogoji za večjo demokratičnost na področju elektronskih medijev in prek njih.

2. Strateški cilji

1. Zagotovitev pluralnosti virov informacij in mnenj ter pluralnost uredniško-lastniškega nadzora nad njimi.
2. Zagotovitev ustreznega položaja in financiranja medijev in vsebin, ki so v javnem interesu.
3. Ohranjanje in krepitev javne radiotelevizije kot temeljne institucije za uresničevanje javnega interesa na področju medijev in kot protiuteži vse večji medijski koncentraciji, globalizaciji in homogenizaciji.
4. Krepitev in razvoj programov posebnega pomena, predvsem kot lokalnih in regionalnih javnih servisov na področju medijev ter za pokrivanje potreb po specifičnih medijskih vsebinah.

5. Omogočanje uspešnega poslovnega delovanja ponudnikov programskih vsebin in storitev za doseganje čim večje raznolikosti, kakovosti in inovativnosti medijske ponudbe na slovenskem trgu.
6. Zagotavljanje in varovanje medijskih pravic posameznikov in družbenih skupin, s posebnim upoštevanjem specifičnih zahtev in potreb pripadnikov občutljivih družbenih skupin, zlasti otrok in mladine, narodnih in družbenih manjšin ter oseb z okvarami vida in sluha.
7. Spodbujanje medijske pismenosti, kompetence in vključenosti prebivalcev Republike Slovenije.
8. Omogočanje tehnološkega razvoja v skladu z globalnim tehnološkim napredkom in v okviru možnosti za izrabo radiofrekvenčnih resursov, ki jih ima na razpolago Republika Slovenija.

3. Smernice za oblikovanje ukrepov

3.1. Radio, televizija in novi mediji

3.1.1. Regulacija koncentracije medijskega lastništva

- Vzpostaviti učinkovite mehanizme za regulacijo koncentracije lastništva na področju radijskih in televizijskih programov, upoštevajoč priporočila Sveta Evrope in Evropske unije. Tudi v času digitalizacije je, navkljub povečevanju števila medijskih kanalov, treba preprečiti nastanek škodljivih koncentracij na področju avdiovizualnih medijev, tako horizontalnih, kot tudi vertikalnih in diagonalnih, na lokalnih in na nacionalnem nivoju, ki bi omejevale odrazno in odprto raznovrstnost.
- Vzpostavitev javno dostopne baze podatkov o medijskih lastnikih.
- Skrbeti za to, da imajo uporabniki stalen, enostaven (praktičen) in neposreden dostop do informacij o ponudnikih medijskih storitev.

3.1.2. Zagotavljanje in varovanje medijskih pravic posameznikov in družbenih skupin

- V praksi udejanjati mehanizme za zaščito otrok in mladoletnih pred potencialno škodljivimi vsebinami na televiziji, novih avdiovizualnih medijih in radiu, vključno z oglasnimi sporočili.
- Obstoječe mehanizme nadgraditi z univerzalnim sistemom za označevanje in rangiranje programskih vsebin glede na stopnjo fizičnega in psihičnega nasilja, erotičnih elementov, prikazovanja oseb in likov v nevarnih situacijah, neprimernega izražanja, uporabo drog ipd., uporabnim tudi za označevanje filmov v kinematografih, avdiovizualnih vsebin na nosilcih zvoka in slike, videoigric ipd. V tem pogledu naj za zgled služi nizozemski model (sistem Nicam).
- Spodbujati uvajanje internih mehanizmov za varovanje pravic uporabnikov medijskih vsebin in upoštevanje profesionalnih novinarskih standardov, npr. ustanavljanje varuhov medijskih pravic, zastopnikov interesov javnosti, medijskih ombudsmanov ipd. znotraj posameznih medijev in uveljavljanje načinov za reševanje pritožb uporabnikov v zvezi s predvajanimi programskimi vsebinami.
- Spodbujati ponudnike radia, televizije in novih avdiovizualnih medijev k zagotavljanju rešitev, ki omogočajo, da so programske vsebine dostopne tudi ljudem z okvarami sluha oziroma vida (npr. podnaslovi, sinhronizacija).

- Spodbujati izdajatelje medijev k oblikovanju internih pravil o oglaševanju nezdrave hrane in pijač (tj. z veliko vsebnostjo sladkorja in maščob) v otroških programih.

3.1.3. Ohranjanje in krepitev javne RTV

- Ustvarjati pozitivni pritisk k doslednemu uresničevanju poslanstva, ki ga je v okviru javne službe na področju radijske in televizijske dejavnosti ter novih medijev dolžan izvajati javni zavod RTV Slovenija.
- Javna politika mora zagotoviti medijski servis, ki bo deloval kot protiutež vse večji medijski koncentraciji, globalizaciji in homogenizaciji; z univerzalno dostopnostjo preprečeval fragmentacijo občinstev; poskrbel za centre odličnosti, ki bodo ustvarjali in oddajali programe; in bo dovolj velik, da bo vplival na trg in tako deloval kot zagotovilo kakovosti; ter širil izbiro, tako da bo prek izpolnjevanja javnega interesa dopolnjeval ponudbo na trgu.

3.1.4. Uresničevanje javnega interesa v elektronskih medijih – splošno

- Oblikovanje pravil za porabo javnih sredstev za sofinanciranje programskih vsebin v javnem interesu po zgledu pravil za porabo evropskih finančnih sredstev. Zdajšnji sistem dodeljevanja subvencij nima učinkovite verifikacije in evalvacije porabe sredstev, zato je treba izdelati zaokrožen sistem ocenjevanja projektov, s katerimi mediji kandidirajo za subvencije, ki bo postavil cilje sofinanciranja, omogočal nadzor izvajanja sofinanciranih projektov in vrednotenje rezultatov, ter tudi sankcije za neizpolnitev sprejetih obveznosti.
- Zagotavljanje javnih finančnih sredstev za programske vsebine, ki uresničujejo javni interes, poteka na nacionalni ravni; sredstva zagotavlja država.
- Posodobitev zakonskih podlag za oblikovanje in način delovanja neodvisnega strokovnega telesa, ki naj skrbi za dodeljevanje sredstev ter tudi nadzor izvajanja odobrenih programov.
- V organ naj se imenujejo predstavniki stroke in relevantnih družbenih akterjev. Način izbire in imenovanja mora organu zagotoviti neodvisnost od države in od poslovnih interesov izdajateljev medijev.
- Oblikovanje sistema vzpodbud in davčnih olajšav za vzpostavljanje vzporednih informativnih sistemov, predvsem na področju zaposlovanja novinarjev z ustrezno izobrazbo.
- Ustvarjanje stimulativnega okolja za medijske ustvarjalce, producente, umetnike, izvajalce in tehnične strokovnjake.
- Za zaščito in promocijo posameznih vrst vsebin, ki so v nacionalnem interesu, je namesto zdajšnje ureditve, ki zahteva obvezne dnevne deleže, bolj smiselno določiti mesečno ali četrletno želeno povprečje, ki se lahko preverja z naključnim vzorcem primerne velikosti, pri nelinearnih storitvah pa določiti načine in želeno količino slovenskih del v seznamih programskih vsebin, ki so na voljo njihovim uporabnikom.

3.1.5. Uresničevanje javnega interesa prek programov posebnega pomena

- Podpreti prizadevanja programov posebnega pomena po vzpostavitvi ustreznega sistema kazalcev, ki bodo prikazali količino in raven kakovosti subvencioniranih vsebin, kot samoregulacijo, ki lahko služi za podlago zakonskim vsebinskim, produkcijskim in kadrovskim standardom za izdajatelje programov s statusom programa posebnega pomena.

- Pripraviti materialni temelj za posodobitev načina podelitve statusa programa posebnega po sistemu koncesij – koncesijski akt, najbolje kot posebni zakon o dejavnosti programov posebnega pomena. V njem je treba določiti, kaj je v primeru dejavnosti programov posebnega pomena javna služba, ki je predmet koncesije, njen vsebinski obseg in omejitve, teritorialni obseg, časovno trajanje koncesijskega razmerja, koncesijsko dajatev, postopek dodelitve koncesije, opredeliti načine vsebinskega in finančnega nadzora izvajanja koncesije ter posledice, ki izhajajo iz nespoštovanja zavez iz koncesijskega razmerja.
- Zaradi majhnosti trga je treba koncesije smiselno razdeliti omejenemu številu radijskih in televizijskih programov oziroma skupin povezanih programov, ki s kakovostno lastno produkcijo lokalnih, regionalnih ali specifičnih nekomercialnih programskih vsebin lahko prispevajo k celovitemu uresničevanju javnega interesa v državi.

3.1.6. Implementacija evropske direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah

- Implementacija Direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah v slovensko zakonodajo, ob upoštevanju tehnološkega in multimedijskega razvoja ter specifik novih medijev.
- Takojšen pričetek poglobljene javne razprave o posameznih vprašanjih s področja direktive. Obdobje za implementacijo direktive je razmeroma kratko.
- Ob skrbni preučitvi vpliva novih določil, odločitev za bolj podrobno ureditev nekaterih področij, ki so v posebnem javnem interesu in za katera minimalni skupni standardi, ki jih uvaja direktiva, ne bi zadoščali.
- Ob implementaciji direktive je treba v luči promocije evropske avdiovizualne produkcije v slovenski zakonodaji dati ustrezno mesto tako slovenskim kot evropskim avdiovizualnim delom. Določiti možne načine, na katere naj slovenska in evropska dela promovirajo ponudniki vsebin na zahtevo (npr. z uvrščanjem tovrstnih del na sezname vsebin, ki jih ponujajo).
- Uvajanje so regulacije na področjih, ki niso dovolj natančno definirana in dopuščajo različne interpretacije oz. prakse (npr. oglaševanje in sponzoriranje v TV programih).
- Ker je učinkovitost so regulacijskega pristopa k urejanju posameznega področja odvisna od regulatorne kulture in pripravljenosti udeleženi akterjev za sodelovanje, si je treba prizadevati za popularizacijo takšnega pristopa ter pridobitev naklonjenosti izdajateljev programov za aktivno sodelovanje pri urejanju področij, na katerih bi se lahko ta pristop izkazal za koristnega.

3.1.7. Spodbujanje razvoja novih avdiovizualnih medijskih storitev za digitalne platforme

- Spremljanje razvoja na področju novih medijev ter razvoj ustreznih mehanizmov za njihovo regulacijo in ukrepov za njihovo gospodarsko krepitev.
- Dopustiti, da nove avdiovizualne medijske storitve, ki lahko prispevajo k uresničevanju javnega interesa na področju medijev, kandidirajo za državne subvencije iz sklada za medije, čeprav ne gre za televizijske programe v klasičnem smislu.

3.1.8. Promocija medijske pismenosti

- Analiza stanja na področju medijske pismenosti v Sloveniji, tj. kompetence njenih državljanov, da lahko dostopajo do različnih medijskih vsebin v okviru klasičnih

medijev, interneta in novih digitalnih komunikacijskih tehnologij, kritično sprejemajo njihova sporočila in podobe ter komunicirajo prek medijev.

- Oblikovanje nacionalne politike vzgoje za medije ter spodbujanja medijske pismenosti in vključenosti pri vseh starostnih skupinah prebivalcev v skladu z evropskimi smernicami (*'media literacy'* in *'e-inclusion'*).

3.1.9. Krepitev položaja novinarjev in zagotavljanje profesionalnosti njihovega dela

- Zagotovitev urejenega pravnega in socialnega položaja novinarjev in drugih programskih delavcev.
- Omogočanje ustreznega izobraževanja za kakovostno opravljanje novinarskega dela in izpolnjevanje njegovega poslanstva ter podpiranje programov za dodatno izobraževanje in specializacijo.
- Promocija koregulacijskih in samoregulacijskih pristopov k zagotavljanju profesionalnosti novinarskega dela.

3.1.10. Raziskovanje medijev

- Več pozornosti nameniti sistematičnemu in dolgoročno usmerjenemu teoretično-empiričnemu raziskovanju medijev.
- Učinkovito, kakovostno in interdisciplinarno izvedene študije na temo pomena in učinkov sodobnih medijskih praks lahko pripomorejo k spremljanju upoštevanja načela pluralnosti v medijskih vsebinah, novinarske etike, profesionalizma, strokovne korektnosti in človeške morale, preiskovanju učinkov novih medijev na občinstvo in povratno h krepitevi vrednot demokratične družbe in vloge medijev v njej.

3.2. Radio

3.2.1. Mehanizmi za usmerjanje in nadzorovanje povezovanja radijskih programov

- Določitev geografskih območij, znotraj katerih je povezovanje sprejemljivo, pri čemer naj se upošteva ponudbo radijskih programov, oddajne točke in njihovo pokrivanje, geografske značilnosti, gospodarski potencial območja, načrtovane pokrajine ter socialno komunikacijo v povezavi z izkustvenim poljem prebivalstva (dnevne migracije, gospodarska dejavnost).
- Določitev programskih pogojev, pod katerimi je povezovanje dopustno, oziroma načina presojanja posledic, ki bi jih imelo povezovanje radijskih programov na programsko ponudbo posameznega območja.
- Dopustitev možnosti, da se pod natančno določenimi pogoji in ob skrbni preučitvi posledic, ki bi jih to imelo na raznolikost programske ponudbe na določenem območju, programi med seboj namesto v programsko mrežo povežejo v enoten program.

3.2.2. Ureditev možnosti programskih oken

- Programska okna so vsebinsko različni, vzporedno potekajoči programski pasovi v okviru istega radijskega programa, vendar v različnih lokalnih okoljih njegovega območja pokrivanja.
- Pripraviti ustrezno zakonsko rešitev (v zakonu, ki ureja medije), s katero se dovoli možnost vzpostavljanja lokalnih programskih oken v programu, ki pokriva različna lokalna okolja.
- Pri tem je treba določiti največji delež oddajnega časa posameznega radijskega programa, v katerem se program, predvajan v različnih lokalnih okoljih, lahko razlikuje (analogija s programskimi mrežami).

3.2.3. Dodeljevanje pravic za uporabo analognih radijskih frekvenc

- V FM delu spektra Slovenija razpolaga le še s frekvencami z zelo majhnimi območji pokrivanja, ki niso primerne za začetek izvajanja dejavnosti novih programov, ampak jih je bolj smotno nameniti za širjenje območij pokrivanja že delujočih radijskih programov.
- Pravice za uporabo analognih radijskih frekvenc naj se zaradi zasedenosti tega dela spektra tam, kjer je to mogoče, prek usmerjenih javnih razpisov dodeljujejo predvsem za homogeno širjenje območij pokrivanja že delujočim radijskim programom (to je tistim, ki bi z novim območjem pokrivanja tvorili homogeno cono pokrivanja).
- Omogočanje širjenja pokrivanja znotraj ene ali več regij po analogiji z drugo alinejo ukrepov za usmerjanje povezovanja radijskih programov (točka 3.2.1.).

3.2.4. Izboljšati kakovost sprejema radijskih programov

3.2.4.1. Reševanje problematike motenj iz sosednjih držav

- Zlasti v bližini meje z Republiko Italijo se Republika Slovenija srečuje z velikimi težavami zaradi italijanskih mednarodno neusklajenih postaj, ki motijo sprejem slovenskih radijskih (in televizijskih) postaj. Agencija za pošto in elektronske komunikacije RS zato izvaja več aktivnosti za odpravo motenja, in sicer tako pri italijanski administraciji, pristojni za upravljanje z radiofrekvenčnim spektrom, kakor tudi pri mednarodni telekomunikacijski zvezi ITU ter v okviru delovnih teles EU. Ker s temi aktivnostmi želenih rezultatov ni mogoče pričakovati v kratkem roku, je Agencija

prizadetim izdajateljem ob italijanski meji že dodelila dodatne oddajne točke za omilitev motenja sprejema. Taka rešitev motenja sicer ne odpravi, pripomore pa h kakovostnejšemu sprejemu v bližini oddajnih točk.

- Država naj si še naprej prizadeva za izboljšanje slišnosti radijskih programov in izboljšanje vidnosti televizijskih programov ob italijanski meji. V to naj se vključijo tudi najvišji državni organi in ministrstvo za zunanje zadeve.
- Agencija naj nadaljuje s pridobivanjem novih, prostih in mednarodno usklajenih frekvenc, s katerimi je mogoče dodatno izboljšati kakovost sprejema slovenskih radijskih in televizijskih programov na prizadetem območju.

3.2.4.2. Ureditev slišnosti radijskih programov v daljših cestnih predorih

- V Sloveniji se je z graditvijo avtocestnega križa zgradilo tudi večje število daljših, sodobno opremljenih predorov, v katerih pa je mogoče poslušati le tiste radijske programe, ki jim to omogoči upravljavec tunelov (DARS). Podatki kažejo, da je v veliki večini avtocestnih predorov to samo program Radio Slovenija, drugi program - VAL 202, kar je za mobilne poslušalce, ki ne poslušajo tega programa, zelo moteče, saj pri vstopu v predor izgubijo signal radijskega programa, ki ga poslušajo.
- Predpisati, da upravljavci predora v predorih omogočijo razširjanje vsem programom, ki so (z zadostno kakovostjo) slišni na portalu predora.

3.2.5. Posredovanje tekstovnih prometnih informacij prek RDS

- Sistem RDS omogoča prenos kratkih prometnih sporočil v okviru sistema TMC (Traffic Message Channel). Standardiziran sistem, ki ga podpira večje število navigacijskih naprav, omogoča tekstovni prikaz informacij o nesrečah, zaprtih cestah, obvozih, kolonah in drugih dogodkih v prometu. Navigacijski sistemi znajo te informacije uporabiti tako, da se izognejo zaprtim cestam oz. cestam, kjer so zastoji. Sistem TMC že uporabljajo države Italija, Avstrija, Nemčija. V Sloveniji obstaja služba, ki zbira tovrstne informacije (Prometno-informacijski center za državne ceste). RTV Slovenija, ki s svojo mrežo radijskih oddajnikov pokriva skoraj celo Slovenijo, pa razpolaga z infrastrukturo za oddajanje takšnih sporočil. Informacije tipa TMC bi lahko oddajale tudi radijske postaje drugih izdajateljev, vendar jih je večina omejena z območjem pokrivanja in tudi ne razpolaga z ustrežno infrastrukturo (»RDS koderji«), ki bi omogočala oddajanje sporočil TMC.
- Za vzpostavitev sistema TMC bi bilo treba zagotoviti ustrezno programsko opremo, vzpostaviti povezavo med informacijskim centrom in oddajno infrastrukturo ter v sistem ažurno vnašati prometne informacije.
- Povezati potencialne akterje in jih spodbuditi k vzpostavitvi sistema TMC v Sloveniji.

3.2.6. Vzpostavitev ponudbe radijskih programov na digitalni platformi

- Objaviti javni razpis za operaterja omrežja za razširjanje radijskih programov v digitalni tehniki vzdolž avtocestnega križa na VHF frekvenčnem področju še v času delovanja VHF televizijskih oddajnikov.
- Spodbuditi interes izdajateljev radijskih programov za digitalno radiodifuzijo z objavo javnega razpisa za pridobitev pravice do oddajanja v digitalni tehniki, namenjenega tako novim programom, kot tudi tistim, ki bi si želeli z oddajanjem na digitalni platformi razširiti območje delovanja.
- Prekoordinirati televizijsko DVB-T mrežo na VHF za digitalni radio T-DAB.

3.3. Televizija

3.3.1. Pospeševanje prehoda na digitalno televizijo

- Že v prvi fazi prehoda gledalcem ponuditi čim več programov. Privzemanje digitalne televizije je močno odvisno od programske ponudbe. Zato je ob negotovosti, kdaj bo drugi nacionalni multipleks dosegel primerno pokrivanje, treba zagotoviti, da se v prvem nacionalnem multipleksu, ki ga upravlja RTV Slovenija, ob programih javne radiotelevizije razširjajo tudi najbolj gledani komercialni programi, ki naslavljajo nacionalno občinstvo.
- Trajanje začasne delitve prvega multipleksa na javni in komercialni del naj bo vezano na vzpostavitev drugega nacionalnega multipleksa: ko drugi multipleks doseže pokrivanje prvega, lahko RTVS zasede vse kapacitete prvega multipleksa, komercialni programi pa se morajo preseliti na drugega.
- Izkoristiti vse možnosti za čimprejšnji začetek delovanja drugega nacionalnega in tretjega multipleksa z omejenim pokrivanjem do časa izklopa analognih oddajnikov.
- Čim prej podeliti pravice do uporabe frekvenc za vzpostavitev dodatnih regijskih multipleksov, s pomočjo katerih bi bilo mogoče v razmeroma kratkem času na digitalno platformo prestaviti vse v Sloveniji delujoče programe, ki se zdaj razširjajo v tehniki analogne prizemeljske radiodifuzije.
- Urediti vprašanje spodbud ali olajšav za programe s statusom posebnega pomena za oddajanje v digitalni tehniki.
- Ustanovitev sklada za digitalizacijo, v katerega bi se stekala sredstva iz digitalne dividende in drugih virov in bi bil namenjen finančnemu podpiranju prehoda v digitalno radiodifuzijo. Sklad bi se moral notificirati pri Evropski komisiji. Pri izvajanju dejavnosti bi moral upoštevati omejitve, ki v okviru Evropske unije veljajo za področja državnih pomoči (zglede: avstrijski model).

3.3.2. Uvajanje televizije visoke razločljivosti (HDTV)

- Podpirati prizadevanja slovenskih izdajateljev televizijskih programov k uvajanju programske ponudbe v tehniki HDTV z zagotovitvijo ustreznih spektralnih kapacitet.
- Omogočanje oddajanja v tehniki HDTV v okviru prizemeljske digitalne radiodifuzije (in ne samo prek kabla, satelita ali IPTV) tudi in predvsem v času prehoda na digitalno radiodifuzijo lahko bistveno pripomore k odločitvi posameznih ponudnikov TV programov za HDTV produkcijo, ob tem pa tudi k odločitvi gledalcev za sprejemanje TV programov prek DTT.

3.3.3. Promocija digitalne televizije

- Po uspešnih zgledih iz tujine (npr. Italija, Velika Britanija) ustanoviti konzorcij za digitalno televizijo, ki naj poveže predstavnike vseh pomembnejših strani, ki so aktivno vključene v proces prehoda (izdajatelji TV programov, ki bodo vključeni v nacionalni multipleks, Direktorat za elektronske komunikacije, Svet za radiodifuzijo in APEK), ter vzpostaviti stalno pisarno, ki bo nudila strokovno podporo udeležencem, skrbela za promocijo DTT v slovenski javnosti in vzdrževala določen ritem aktivnosti.
- Izdelati strategijo komuniciranja z javnostmi: obveščanje o prednostih digitalne televizije, poteku prehoda na digitalno prizemeljsko televizijo, predvidenih datumih izklopa analogne prizemeljske televizije po posameznih območjih in datumu dokončnega izklopa na ravni cele države, ukrepov za prilagoditev opreme za

sprejemanje digitalnega televizijskega signala ter o drugih platformah, ki lahko nadomestijo analogno prizemeljsko televizijo

3.3.4. Razvoj trga digitalnih dekoderjev

- Prizadevati si, da se na slovenskem trgu vzpostavi dovolj velika izbira ustreznih digitalnih dekoderjev (ang. set top box) po primernih cenah, saj cena in dostopnost opreme močno vplivata na hitrost uveljavljanja digitalne televizije.
- Obveščati trgovce o primernosti opreme za sprejem signala digitalne prizemeljske televizije in spodbujanje k zagotavljanju ponudbe dekoderjev, ki omogočajo sprejem signala v standardu MPEG-4.

3.3.5. Odločitev o spektralni dividendi

- Odločiti se o spektralni dividendi v Sloveniji. Pri tem upoštevati specifične slovenske razmere in situacijo v sosednjih državah (predvsem v Italiji) in določiti, kolikšen in kateri del UHF spektra bo namenjen naprednim mobilnim komunikacijskih storitvam (odvisno od tega, ali gre za mobilno televizijo ali za storitve International Mobile Telecommunications (IMT)).

3.3.6. Uvajanje mobilne televizije

- Zagotoviti del harmoniziranega spektra za mobilno televizijo.
- Spremljati razvoj tehnologij in dogajanje na trgu.
- Po načelih evropske politike in po zgledih dobrih praks iz držav članic odpravljati administrativne ovire za uvajanje mobilne televizije.

VI. Akcijski načrt

Cilji	Nosilci	Ukrepi	Naloge nosilcev za 2008	Naloge nosilcev za 2009
Zagotovitev pluralnosti virov informacij in mnenj ter pluralnost uredniško-lastniškega nadzora nad njimi.	MK, UVK, ATVP, SRDF, APEK MK, SRDF MK, MF, DURS MK, reprezentativna združenja MK, MVZT, ARRS	<ul style="list-style-type: none"> – Vzpostaviti učinkovite mehanizme za regulacijo koncentracije lastništva na področju radijskih in televizijskih programov, upoštevajoč priporočila Sveta Evrope in Evropske unije – Oblikovanje ukrepov za usmerjeno povezovanje radijskih in televizijskih programov, ki delujejo v lokalnih ali regionalnih okvirih – Zagotovitev urejenega pravnega in socialnega položaja novinarjev in drugih programskih delavcev – Promocija samoregulacijskih pristopov k zagotavljanju profesionalnega novinarstva – Več pozornosti nameniti sistematičnemu in dolgoročno usmerjenemu teoretično-empiričnemu raziskovanju medijev. 	<ul style="list-style-type: none"> – Priprava strokovnih podlag za vzpostavitev novega, bolj celostnega sistema regulacije koncentracije medijskega lastništva (MK, UVK, ATVP, SRDF, APEK) – Priprava strokovnih podlag: določitev geografskih območij, znotraj katerih je povezovanje sprejemljivo; analiza tržnih potencialov nacionalnega in parcialnih trgov; določitev programskih pogojev, pod katerimi je povezovanje dopustno, oz. načina presojanja posledic, ki bi jih imelo povezovanje radijskih programov na programsko ponudbo posameznega območja – Dosledno upoštevanje zakonskih podlag o pravicah in obveznostih urednikov, novinarjev in drugih avtorjev v medijih (stalno) – Priprava strokovnih podlag glede možnosti uvajanja dodatnih samoregulacijskih mehanizmov – Poskrbeti, da bodo imele tovrstne raziskave primerno mesto v okviru nacionalne raziskovalne politike (stalno) 	<ul style="list-style-type: none"> – Priprava predloga zakonskih predpisov za izboljšanje regulacije koncentracije medijskega lastništva (MK) – Vzpostavitev javno dostopne baze podatkov o medijskih lastnikih (MK) – Priprava predloga zakonskih predpisov za izvedbo ukrepov za usmerjanje povezovanja programov v praksi (MK) – Oblikovanje sistema vzpodbud in davčnih olajšav za zaposlovanje novinarjev s primerno izobrazbo
Zagotovitev ustreznega položaja in financiranja medijev in vsebin, ki so v javnem interesu	MK, SRDF, APEK MK, MF, DURS	<ul style="list-style-type: none"> – Posodobiti način podelitve statusov programov posebnega pomena izdajateljem medijev, ki lahko prispevajo k celovitemu uresničevanju javnega interesa v državi. – Izboljšanje sistema sofinanciranja programskih vsebin, ki prispevajo k uresničevanju javnega 	<ul style="list-style-type: none"> – Priprava strokovnih podlag za revizijo sistema dodeljevanja statusov programa posebnega pomena in za določitev vsebinskih, produkcijskih in kadrovske standardov – Vzpostavitev strožjih pravil za porabo javnih sredstev, ob upoštevanju pravil za porabo evropskih 	<ul style="list-style-type: none"> – Pripraviti zakon o dejavnosti programov posebnega pomena, ki bo temelj za podelitev statusa programa posebnega po sistemu sklenitve koncesijskega razmerja – Posodobitev zakonskih podlag za oblikovanje in način delovanja neodvisnega strokovnega telesa, ki

<p>ter omogočanje uspešnega delovanja ponudnikov medijskih vsebin in storitev</p>		<p>interesa v medijih</p>	<p>finančnih sredstev.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Oblikovanje strokovnih podlag za vzpostavitev sistema vzpodbud in davčnih olajšav za omogočanje delovanja vzporednih informativnih sistemov – Ustvarjanje stimulativnega okolja za medijske ustvarjalce, producente, umetnike, izvajalce in tehnične strokovnjake (stalno) – Spremljanje razvoja na področju novih medijev ter razvoj ustreznih mehanizmov za njihovo regulacijo in ukrepov za njihovo gospodarsko krepitev (stalno) – Zagotovitev možnosti subvencioniranja novih avdiovizualnih medijskih storitev, ki lahko prispevajo k uresničevanju javnega interesa na področju medijev 	<p>skrbi za dodeljevanje sredstev ter nadzor izvajanja odobrenih programov</p> <ul style="list-style-type: none"> – Subvencioniranje novih medijev, ki prispevajo k uresničevanju javnega interesa
<p>Ohranjanje in krepitev javnega zavoda RTVS</p>	<p>MK, RTVS</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ustvarjanje pozitivnega pritiska k doslednemu uresničevanju poslanstva, ki ga je v okviru javne službe dolžan izvajati javni zavod RTV Slovenija. 	<p>Javna politika, temelječa na pozitivnih ukrepih, ki morajo zagotoviti medijski servis, ki bo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – deloval kot protiutež medijski koncentraciji, globalizaciji in homogenizaciji; – poskrbel za nacionalno pokritost, s katero bo deloval kot protiutež fragmentaciji občinstev; – poskrbel za centre odličnosti, ki bodo ustvarjali in oddajali programe; – širil izbiro tako zdaj kot v prihodnosti, tako da bo dopolnjeval ponudbo na trgu prek izpolnjevanja javnega interesa; – dovolj velik, da bo vplival na trg in tako deloval kot zagotovilo kakovosti (stalno) 	
<p>Varovanje medijskih</p>	<p>MK, SRDF, APEK,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – V praksi udejanjati mehanizme za zaščito otrok in mladoletnih pred 		

<p>pravic</p>	<p>Inšpektor za medije, tržni inšpektor</p> <p>MK, SRDF, APEK, MG-UVP, Varuh človekovih pravic – področje za pravice otrok in mladih</p>	<p>potencialno škodljivimi vsebinami na televiziji, novih medijih in radiu (vsi, stalno)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obstoječe mehanizme nadgraditi z univerzalnim sistemom za označevanje in rangiranje programskih vsebin – Spodbujati uvajanje internih mehanizmov za varovanje pravic uporabnikov medijskih vsebin (stalno) – Skrb za omogočanje spremljanja programskih vsebin ljudem z okvarami sluha / vida (podnaslovi, sinhronizacija) (stalno) 	<ul style="list-style-type: none"> – Povezati zainteresirane strani in preučiti možnosti za uvedbo univerzalnega načina označevanja in rangiranja programskih vsebin po nizozemskem modelu (sistem Nicam). 	
<p>Medijska pismenost in vključenost prebivalcev Republike Slovenije.</p>	<p>MK, MŠ, MG-DEK, MZVT-DID</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Oblikovanje nacionalne politike za spodbujanje medijske pismenosti, kompetence in vključenosti prebivalcev 	<ul style="list-style-type: none"> – Analiza stanja na področju medijske pismenosti in vključenosti v Sloveniji 	<ul style="list-style-type: none"> – Priprava strategije uresničevanja ukrepov na področju vzgoje za medije ter spodbujanja medijske pismenosti in vključenosti pri vseh starostnih skupinah prebivalcev v skladu z evropskimi smernicami ('media literacy' in 'e-inclusion').
<p>Tehnološki razvoj v skladu z globalnim tehnološkim napredkom in v okviru možnosti za izrabo RF resursov Republike Slovenije</p>	<p>MG-DEK, APEK, MK, SRDF, MZZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zagotoviti izdajateljem radijskih programov, ki se razširjajo v analogni radiodifuzni tehniki, ustrezno slišnost 	<ul style="list-style-type: none"> – Usmerjeni javni razpisi, namenjeni predvsem homogenemu širjenju slišnosti že delujočih radijskih programov (APEK, SRDF, po potrebi) – Omogočanje širjenja pokrivanja že delujočim radijskim programom znotraj ene ali več sosednjih regij, če obstajajo tehnične možnosti za to (APEK, SRDF, po presoji) – Izvajanje ukrepov za reševanje problematike motenj slišnosti ob meji z Republiko Italijo (MG, MZ, APEK) – Mednarodno usklajevanje radijskih frekvenc, s katerimi je mogoče dodatno izboljšati kakovost sprejema slovenskih radijskih in televizijskih programov na prizadetih območjih 	<ul style="list-style-type: none"> – Usmerjeni javni razpisi, namenjeni predvsem homogenemu širjenju slišnosti že delujočih radijskih programov (APEK, SRDF, po potrebi) – Omogočanje širjenja pokrivanja že delujočim radijskim programom znotraj ene ali več regij, če obstajajo tehnične možnosti za to (APEK, SRDF, po presoji) – Izvajanje ukrepov za reševanje problematike motenj slišnosti ob meji z Republiko Italijo (MG, MZ, APEK) – Mednarodno usklajevanje radijskih frekvenc, s katerimi je mogoče dodatno izboljšati kakovost sprejema slovenskih radijskih in televizijskih programov na prizadetih območjih (APEK, stalno)

		<ul style="list-style-type: none"> – Vzpostavitev ponudbe radijskih programov na digitalni platformi – Izvedba prehoda na digitalno prizemeljsko slikovno radiodifuzijo (DTT) 	<p>(APEK, stalno)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vključitev vseh večjih nacionalnih TV programov v prvi nacionalni multipleks, ki ga upravlja RTV Slovenija (RTVS, POP TV, Kanal A, TV 3) – Objava javnega razpisa za operaterja drugega nacionalnega multipleksa (APEK) – Obveščati trgovce o ustreznosti opreme za sprejem signala DTT (MG - DEK) – Urediti vprašanje spodbud ali olajšav za programe s statusom posebnega pomena za oddajanje v digitalni tehniki (MK, MG) 	<ul style="list-style-type: none"> – Predlog predpisa, s katerim se določi, da upravljavci predora v predorih omogočijo razširjanje vsem programom, ki so (z zadostno kakovostjo) slišni na portalu predora (MG, MK, APEK) – Prekoordinirati televizijsko DVB-T mrežo na VHF za digitalni radio T-DAB (APEK) – Pripraviti javni razpis za operaterja omrežja za razširjanje radijskih programov v digitalni tehniki vzdolž avtocestnega križa (APEK) – Pripraviti javni razpis za izdajatelje programov za pridobitev pravice do oddajanja v digitalni tehniki (APEK, SRDF) – Omogočiti regionalnim programom vstop v digitalno platformo (APEK)
--	--	---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> – Uvajanje HDTV 	<ul style="list-style-type: none"> – Ustanovitev konzorcija za digitalno radiodifuzijo (MG, MK, APEK, SRDF, izdajatelji RTV programov, operaterji, ponudniki opreme) – Izdelati strategijo komuniciranja z javnostmi glede poteka prehoda na DTT (MG) – Sprejeti odločitev o spektralni dividendi (MG, APEK, MK, SRDF) 	<ul style="list-style-type: none"> – Ustanovitev sklada za digitalizacijo, notifikacija pri EK (MG) – Priprava javnega razpisa za izbor operaterja multipleksa za HDTV (APEK)
Drugo	MK	<ul style="list-style-type: none"> – Uspešna implementacija direktive o AVMS v slovensko zakonodajo 	<ul style="list-style-type: none"> – Javna razprava o posameznih vprašanjih iz okvira direktive – Priprava zakonskih podlag 	<ul style="list-style-type: none"> - Sprejem novega zakona
	MK	<ul style="list-style-type: none"> – Ureditev možnosti predvajanja lokaliziranih programskih oken v okviru posameznega radijskega 	<ul style="list-style-type: none"> – Določitev največjega deleža oddajnega časa posameznega radijskega programa, v katerem se program, predvajan v različnih lokalnih okoljih, lahko razlikuje (analogija s programskimi mrežami) – Pripraviti osnutek ureditve 	<ul style="list-style-type: none"> – Priprava predpisa za ureditev možnosti vzpostavljanja oken v programu, ki pokriva različna lokalna okolja – Vključiti v novi zakon o medijih
	MG, APEK, AMZS, MZP-DRCS	<ul style="list-style-type: none"> – Vzpostavitev sistema posredovanja tekstovnih prometnih informacij prek sistema RDS (TMC – Traffic Message Channel) programa 	<ul style="list-style-type: none"> – Povezati zainteresirane strani in preučiti možnosti za uvedbo sistema TMC 	

VII. Informacije o dokumentu

Predlog Strategije razvoja radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji je Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (APEK) oblikovala na podlagi svoje pristojnosti iz Zakona o medijih, ki v četrti alineji drugega odstavka 109. člena Zakona o medijih (Ur. l. RS št. 110/06 - UPB1 in 69/06-ZOIPub) določa, da APEK predlaga Ministrstvu za kulturo strategijo razvoja radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji. V skladu z enajsto alinejo prvega odstavka 100. člena zakona o medijih daje Agenciji soglasje k strategiji razvoja radijskih in televizijskih programov v Republiki Sloveniji Svet za radiodifuzijo.

1. Odgovorna za pripravo dokumenta

Mag. Tanja Kerševan Smokvina

Mag. Miha Krišelj

2. Sodelujoči

Igor Funa

Doc. dr. Marko Milosavljević

Doc. dr. Peter Lah

Doc. dr. Matej Makarovič

Doc. dr. Borut Rončević

Doc. dr. Matevž Tomšič

Klavdija Zorec

Mag. Rina Klinar

Doc. dr. Suzana Žilič Fišer

Janez Ujčič

Marjan Potočnik

3. Oblikovanje slik

Mag. Matjaž Mušič

4. Jezikovni pregled

Teja Antončič

5. Tehnično urejanje

Jernej Vodopivec

VIII. Potek priprave

Kdaj	Kaj	Kdo	Kje / Kam / Komu
26.10.2006	Predstavitve izhodišč za pripravo strategije razvoja ra in TV v RS	APEK	Forum za digitalno radiodifuzijo, Cankarjev dom, Ljubljana
marec 2007	Kvalitativna raziskava (12 fokusnih skupin v 6 večjih slovenskih mestih ter 10 ekspertnih intervjujev): Priložnosti za radijske in TV programe v Sloveniji	GfK Gral Iteo	Za APEK
marec 2007	Analiza podatkov Mediana RM na območju Slovenije in po regijah za obdobje 2000 do 2006	Inštitut za raziskovanje trga in medijev Mediana	Za APEK
april 2007	Analize trendov na področju televizije na splošno in gledanosti televizije na področju Republike Slovenije s pomočjo rednih letnih bazičnih raziskav in telemetrije	AGB Nielsen Media Research	Za APEK
19.6.2007	Delovni osnutek predloga strategije poslan v obravnavo	APEK	SRDF
20.6.2007	Objava delovnega osnutka predloga strategije na spletnih straneh s pozivom zainteresirani javnosti k podaji pripomb, dopolnitev, predlogov	APEK	www.apek.si
21.6.2007	Delovni osnutek predloga strategije poslan v branje in v pripombe	APEK	MK, MG, Društvo novinarjev, RTVS, GZS-Zbornica ZKGM, Mirovni inštitut
26.6.2007	Obravnava osnutka predloga strategije	SRDF	na 8. seji SRDF
24.7.2007	Nadaljevanje razprave o osnutku predloga strategije razvoja radijskih in televizijskih programov	SRDF	na 9. seji SRDF
7.9.2007	Objava prejetih pripomb	APEK	www.apek.si
24.9.2007	Objava odgovorov na prejete pripombe	APEK	www.apek.si
09.11.2007	Recenzija in predlogi dopolnitev delovnega osnutka predloga strategije	FUDŠ (dr. Matej Makarovič, dr. Peter Lah, dr. Matevž Tomšič, dr. Borut Rončević, Klavdija Zorec)	Za APEK
19.11.2007	Strokovno mnenje	dr. Marko Milosavljević	Za APEK

11.12.2007	Nov delovni osnutek predloga strategije	APEK	V obravnavo SRDF, v vednost MK
18.12.2007	Predstavitve novega delovnega osnutka predloga strategije	SRDF	Na 13. seji SRDF
14.1.2008	Objava novega osnutka predloga strategije na spletu	APEK	www.apek.si
22.1.2008	Posvet o novem delovnem osnutku z zainteresirano javnostjo	APEK, MK, strokovna komisija za financiranje medijev, izdajatelji ra in TV programov, Mirovni inštitut, vabljeni strokovnjaki (dr. Lah in dr. Milosavljević)	Hotel Lev, Ljubljana
24.1.2008	Poziv k podajanju pripomb prek spletne strani	APEK	www.apek.si
3.3.2008	Objava zapisa razprave na javnem posvetu in zbranih pripomb	APEK	www.apek.si
5.3.2008	Oblikovanje dopolnitev predloga prihodnje ureditve programov posebnega pomena	APEK, Strokovna komisija za medije pri MK (dr. Suzana Žilič Fišer, dr. Peter Lah), dr. Marko Milosavljević, predstavniki reprezentativnih združenj medijev in programov posebnega pomena (Janez Ujčič, mag. Rina Klinar, Marjan Potočnik)	Delovni sestanek na APEK
Do 12.3.08	Usklajevanje predloga prihodnje ureditve programov posebnega pomena	APEK, Strokovna komisija za medije pri MK in predstavniki združenj izdajateljev	Prek korespondence
Do srede marca 2008	Oblikovanje predloga strategije ob upoštevanju zbranih pripomb in predlogov dopolnitev	APEK	
17.3.2008	Predlog strategije razvoja radijskih in televizijskih programov v RS poslan v soglasje Svetu za radiodifuzijo	APEK	SRDF

IX. Viri

1. Ključni predpisi

- Zakon o medijih (ZMed), Ur. l. RS št. 110/06 - UPB1 in 69/06-ZOIPub
- Zakon o elektronskih komunikacijah (ZEKom), Ur. l. RS št. 13/07 – UPB
- Zakon o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1), Ur. l. RS, št. 96/05, 109/05-ZDavP-1B in 105/06-Odl.US.
- Zakon o digitalni radiodifuziji (ZDRad), Ur. l. RS, št. 102/07
- Zakon o ratifikaciji evropske konvencije o čezmejni televiziji in Protokola, ki spreminja evropsko konvencijo o čezmejni televiziji, Ur. l. št. 57/99 (Ur. l. RS, št. 18/99)
- Direktiva 2007/65/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2007 o spremembi Direktive Sveta 89/552/EGS o usklajevanju nekaterih zakonov in drugih predpisov držav članic o opravljanju dejavnosti razširjanja televizijskih programov
- "<http://www.ius-software.si/EUII/Dokumenti/3/2000/32000L0031.htm>" Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce') Official Journal L 178, 17/07/2000 P. 0001 - 001617.7.2000=EV32000L0031
- Zakon o ratifikaciji območnega sporazuma o uporabi pasu 87,5-108,0 MHz za FM zvokovno radiodifuzijo (Območje 1 in del Območja 3) /MOSUPZR/, Ur. l. RS-MP št. 5/97
- Regionalni sporazum o radiodifuziji v evropski regiji za uporabo frekvenc v obsegu hektometrskih, metrskih in decimetrskih valov, podpisan v Stockholmu 23. 6.1961, Ur. l. RS, št. 65/93
- Zakon o ratifikaciji Chestrskega večstranskega usklajevalnega sporazuma iz leta 1997 o tehničnih merilih, načelih usklajevanja in postopkih za uvajanje prizemne digitalne video radiodifuzije (DVB-T) (MCVUTV), Ur. l. RS, št. 71/05 (Mednarodne pogodbe, Ur. l. RS, št. 12/05)
- Zakon o ratifikaciji posebnega dogovora Evropske konference uprav za pošto in telekomunikacije (CEPT) o uporabi radiofrekvenčnega pasu 1452-1479,5 MHz za prizemno digitalno zvokovno radiodifuzijo (T-DAB) (MEKUPT), Uradni list RS -MP št. 85/06.
- "<http://www.ius-software.si/EUII/Dokumenti/3/1997/31997L0036.htm>" Directive 97/36/EC of the European Parliament and of the Council of 30 June 1997 amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities Official Journal L 202, 30/07/1997 P. 0060 - 007030.7.1997=EV31997L0036
- Priporočilo 1641 (2004) Parlamentarne skupščine Sveta Evrope o javni radioteleviziji z dne 27.1.2004
- CM/Rec (2007) 3 E / 31 January 2007 Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the remit of public service media in the information society (Adopted by the Committee of Ministers on 31 January 2007 at the 985th

meeting of the Ministers' Deputies); Priporočilo Odbora ministrov državam članicam o poslanstvu javnih medijev v informacijski družbi

- CM/Rec(2007)4 E / 31 January 2007 Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the remit of public service media in the information society (Adopted by the Committee of Ministers on 31 January 2007 at the 985th meeting of the Ministers' Deputies); Priporočilo Odbora ministrov državam članicam v zvezi z lokalnimi in regionalnimi javnimi servisi
- Final Acts of the Regional Radiocommunication Conference for the revision of the Stockholm 1961 Agreement (RRC-06-Rev.ST61)
- Final Acts of the Regional Administrative Radio Conference for the Planning of the VHF Sound Broadcasting (Region 1 and part of Region 3), Geneva, 1984
- Final Acts of the Regional Radiocommunication Conference for planning of the digital terrestrial broadcasting service in parts of Regions 1 and 3, in the frequency bands 174-230 MHz and 470-862 MHz (RRC-06)
- The Wiesbaden, 1995, Special Arrangement, as revised in Constantza 2007 (WI95revCO07)
- The Maastricht, 2002, Special Arrangement, as revised in Constantza, 2007(MA02revCO07)
- A common approach to the use of the spectrum released by the digital switchover - COM (2007) 700 final
- The ITU World Radiocommunication Conference 2007 (WRC-07) - COM (2007) 371 final
- World Radiocommunication Conference - Provisional Final Acts, Geneva 22 Oct. - 16 Nov. 2007

2. Raziskave in analize

- GFK Gral-Iteo, tržne raziskave, d.o.o., Ljubljana (novo ime: GFK Slovenija): Analiza priložnosti za radijske in televizijske programe v Sloveniji, kvalitativna raziskava; marec 2007

S kvalitativno raziskavo, ki je bila za APEK, pripravljavca predloga strategije, opravljena v marcu 2007, so bile pridobljene poglobljene informacije o navadah, pričakovanjih in odnosu prebivalstva do medijev lokalnega in regionalnega značaja ter nacionalne pokritosti. Poleg tega so bila pridobljena ekspertna mnenja o priložnostih elektronskih medijev na nacionalnem medijskem trgu ter medijev na regionalnih in lokalnih medijskih trgih.

Kvalitativna raziskava, katere značilnost je, da skuša s pomočjo odprtih odgovorov poglobljeno razumeti stališča, mnenja, občutja in vedenja posameznikov ali skupin, ter v nasprotju s kvantitativnim raziskovanjem ne pridobiva številčnih podatkov (odgovorov na vprašanja »koliko«), temveč predvsem odgovore na vprašanja »zakaj, je bila izvedena v 6 slovenskih mestih - Ljubljani, Mariboru, Celju, Kopru, Novem mestu in Kranju, ki predstavljajo najpomembnejša regijska središča z vidika slovenskega radijskega trga. V vsakem kraju so bile opravljene skupinske diskusije v po 2 kreativnih skupinah, v eni z mlajšo, drugi s starejšo populacijo. Skupaj je bilo opravljenih 12 kreativnih skupin, vsaka je trajala 2 uri in pol.

Drug del raziskave je bil opravljen s pomočjo ekspertnih intervjujev, in sicer v obliki individualnih razgovorov med moderatorjem in sodelujočim. Posamezni intervju je trajal približno eno uro, vodil pa ga je izkušeni moderator, ki je imel osnoven, vendar ne preveč poglobljen vpogled v obravnavano tematiko, s čimer je lahko intervjuje vodil s primerno stopnjo ne/vpletenosti in kompetentnosti. Vključeni so bili tisti strokovnjaki, ki imajo najboljši vpogled v dogajanje na trgu in izkušnje s trenutnim stanjem. Opravljenih je bilo 10 intervjujev, največ s predstavniki medijev.

- AGB Nielsen Media Research, Slovenija: Analize trendov na področju televizije na splošno in gledanosti televizije na območju Republike Slovenije s pomočjo rednih letnih bazičnih raziskav in telemetrije (za obdobje 2000-2006); april 2007

Namen analize je bil ugotoviti trende razvoja televizije v Sloveniji, tako z vidika »tevegrafije« kot telemetrije. Obsega izvlečke iz rednih letnih bazičnih raziskav, ki jih AGB Nielsen Media Research, Slovenija izvaja na vzorcu 3000 družin, in sicer glede pokritosti s signalom, tipa antene, demografskih značilnosti gospodinjstev in posameznikov v njih. Za analizo trendov v gledanosti TV na splošno, trendov po posameznih elementih demografije, znotraj različnih časovnih pasov, tipologij oddaj in ožjih skupin TV postaj (nacionalne, lokalne, tuje) so bili uporabljeni podatki telemetrije, ki se v Sloveniji izvaja od leta 1999 na podlagi vzorca 450 družin – 1250 posameznikov.

- Inštitut za raziskovanje trga in medijev Mediana, d.o.o., Ljubljana: Analiza podatkov Mediana RM na območju Slovenije in po regijah za obdobje 2000 do 2006; marec 2007

Analiza je predstavila poslušanost radijskih programov na območju celotne Slovenije in po regijah, ocena števila rednih poslušalcev radijskih programov in splošni profil poslušalcev, vzorce poslušanja radia in spreminjanje poslušanosti radijskih postaj. Analiza je med drugim pokazala, da imata na območju Slovenije največje število rednih poslušalcev prva dva nacionalna programa javnega radia, vendar pa največjo poslušanost med posameznimi radijskimi formati dosegajo komercialne radijske postaje, ki jim od leta 2000 do leta 2006 doseg raste, za njimi so programi javnega zavoda RTV Slovenija, ki jim doseg upada – najbolj izrazito pri mlajši populaciji.

3. Baze podatkov

- APEK, evidenca radijskih in televizijskih programov, dostopna tudi na http://www.apek.si/sl/ra_in_tv_programi
- APEK, evidenca radijskih in televizijskih frekvenc / kanalov, dostopna tudi na http://www.apek.si/sl/ra_in_tv_frekvence

X. Kazala tabel, slik in grafov

1. Kazalo tabel

Tabela 1: Porazdelitev radijskih programov po posameznih radijskih območjih glede na njihovo ciljno območje delovanja (v tabeli niso zajeti nacionalni programi RTV Slovenija, ki so slišni v vseh območjih: A1, Val 202, Ars)	8
Tabela 2: Obstoječi načrt frekvenc za digitalni radio T-DAB	24
Tabela 3: Modificiran načrt frekvenc za digitalni radio T-DAB	25
Tabela 4: Srednjevalovni oddajniki v Sloveniji	26
Tabela 5: Formati digitalne TV	30

2. Kazalo slik

Slika 1: Razdelitev ozemlja Republike Slovenije na devet radijskih območij	8
Slika 2: Pokritost »radijskega območja A« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja; vir: APEK	10
Slika 3: Pokritost »radijskega območja B« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	11
Slika 4: Pokritost »radijskega območja C« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja	11
Slika 5: Pokritost »radijskega območja D« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	12
Slika 6: Pokritost »radijskega območja E« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	12
Slika 7: Pokritost »radijskega območja F« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	13
Slika 8: Pokritost »radijskega območja G« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	13
Slika 9: Pokritost »radijskega območja H« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	14
Slika 10: Pokritost »radijskega območja I« z radijskimi programi, ki imajo v njem svoje ciljno območje delovanja, vir: APEK	14
Slika 11: Območje pokrivanja Radia Ognjišče; vir: APEK, register radijskih frekvenc	15
Slika 12: Območje pokrivanja radijske mreže Radio 1; vir: APEK, register radijskih frekvenc	16
Slika 13: Pokritost lokalnih televizijskih programov, ki v analogni prizemeljski radiodifuzni tehniki pokrivajo do 3 odstotke prebivalstva Republike Slovenije; vir: APEK.....	18
Slika 14: Pokritost regionalnih televizijskih programov, ki v analogni prizemeljski radiodifuzni tehniki pokrivajo do 15 odstotkov prebivalstva Republike Slovenije vir: APEK.....	18

Slika 15: Pokrivanje srednjevalovnih oddajnikov v Sloveniji, vir: APEK.....	26
Slika 17: Teritorialna delitev RS za potrebe DTT	29
Slika 18: Resolucije digitalne TV	30

3. Kazalo grafov

Graf 1: Pokritost nacionalnih televizijskih programov, vir: AGB, 2007	17
---	----